Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

~~78.~~ 170
G 59.
GW. 7508
CA - 1305

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Quattuor nouiſſima cum multis exemplis pulcherrimis

Omnia praetereunt praeter amare Deum.

Mors ultima linea rerum

Jesu fili Dei Vivi miserere nobis. Amen.

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

M

MEmorare nouiſſima tua ⁊ in eternū nō peccabis. Eccl'iaſtici vij. Sicut dicit btūs Auguſtinus in libro ſuarū meditationū. Plus vitāda eſt ſola peccati feditas. q̄m q̄libet tormentorū immanitas. Cum ergo nouiſſimoꝝ noticia et illoꝝ freq̄ns memoria a peccatꝫ nos reuocat. ꝟtutib⁹ nos copulat. ⁊ in omi bono ope nos retinet ⁊ ꝯfirmat. Jō diuia inſpirāte gr̄a de his nouiſſimis. videlicet q̄ ⁊ q̄t illa ſunt modicū ꝓpoſui dicē ⁊ narrare: Necnō q̄dlibet ipoꝝ dictis ⁊ auctoritatib⁹ ⁊ exēplis ſingularit̄ ⁊ ꝑ ſe. ac ſpēalit̄ p̄ciſe q̄dāmō declarare. Eſt ergo notādū q̄ q̄ttuor ſunt nouiſſima cōit̄ apd̄ ſctōs in nūero ꝯputata. Sicut ptꝫ euidēter ex ꝟbis bti Bern̄. in q̄dā ſmōe ſic dicētis. Jn oīb⁹ opib⁹ tuis memorare nouiſſima tua. Que q̄dē q̄ttuor ſunt mors iudiciū. iehēna. ⁊ gl'ia. Quid horribili⁹ morte. q̄d tribili⁹ iudicio. q̄d intolerabili⁹ iehēna. ⁊ q̄d iucūdius celeſti gl'ia. Hec Bern̄. vbi ſupra. Jſte ſunt q̄ttuor rote curr⁹ aīe vehētes eā ad eternā ſalutē. Jſta ſunt q̄ttuor incitamēta incitātia ſpm̄ hoīs. vt ſpretis oīb⁹ mūdanis ad ſuū redeat creatorē. Eſt ergo ꝯueniēs ⁊ vtile q̄ habeant in cōtinua recordatōe. Et ergo d̄t ſapi. Eccl'. xxvij. Memēto nouiſſimoꝝ. Vn̄ q̄dā volēs hec nouiſſima freq̄nt̄ hr̄e p̄ oculis ⁊ iugit̄ in memoria ꝟſificādo ſic loq̄tur. Bis duo ſunt q̄ cordetenus ſub pectore miſi. Mors mea iudiciū baratri nox lux ꝑadiſi. Uerum cū totalis hui⁹ opuſculi proceſſus p̄ncipalit̄ ad hoc conat̄ inducē vt nouiſſimoꝝ celebris memoria cordialit̄ ⁊ intime hūanis cordib⁹ imp̄mat̄. Cōtinue ergo videbit̄ rei ꝯſonū. vt p̄n̄ti huic libellulo nomē cordiale loco ſui tituli ſi placet imponatur.

De morte corporali.

PRimū igit̄ nouiſſimoꝝ cui⁹ mēoria ē a pctīs retractiuū eſt mors p̄n̄s ſiue corꝑalis. Vn̄ Bern̄. in ſpeculo monachoꝝ. Sūma philoſophia ē meditatio mortꝫ aſſidua. hāc q̄cūqꝫ hō ꝑrexēit ſecū portet. ⁊ i et̄nū nō peccabit Jtē Auguſtin⁹ in libro exhortationū. Nihil ſic reuocat a pctīs. ſicut frequens meditatio mortis. Hec ē em̄ illa q̄ facit hominē ſe humiliare. om̄ia ꝯtemnere. ⁊ penitentiā aggredi ſiue acceptare.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

¶ Quod meditatio mortis facit hominē ſe humiliare.

Jco ergo ꝙ mortis recordatio facit hominē ſe humiliare.
Un̄ Auguſtinꝰ in libro de verbis domini Agnoſcat homo
ſe mortalē ⁊ frangat elationē. Cetera noſtra ⁊ bona ⁊ mala incer
ta ſunt. Sola mors eſt certa. Un̄ q̄muis aduētus eius hora no
bis eſt occulta ⁊ incerta. Jpa tn̄ eſt certiſſima. ⁊ veniens venit ci
to ⁊ nō tardabit. Un̄ eccleſiaſtici xiiij. Memor eſto q̄m mors n̄
tardat. Scribit̃ em̄ in Thobia. Mors ꝑperat fuga nulla patz
mortale tributū. Soluē nature lege tenetur homo. Ad idem di
cit Bern̄. in ſermōe. Miſer homo q̄re te om̄i hora nō diſponis
ad mortē. Cogita te iā mortuū quē ſcis de neceſſitate moriturū.
Diſtingue q̄liter oculi tui vertētur in capite. vene tue rumpent̃.
cor ſcindet̃ in dolore. Quis ergo iā non timebit ⁊ ſe humiliabit.
cū certiſſime ſcit ſe moriturū ⁊ in terrā reuerſurū. Nulla ei erit
ꝑſonaꝝ acceptio. ſicut nec fuit vt ſcribit̃. ij. Reg. xiiij. Oēs mo
rimur ⁊ quaſi aque dilabimur in terrā que non reuertūtur. Un̄
in Richardo Jure vocata fuit mors. quia morſus amarus om̄i-
bus eſt. a quo nemo cauere pōt. Hinc dicit̃ in libello de contemp
tu mūdi. Mors reſecat. mors om̄e necat qđ carne creatur Ma
gnificos premit ⁊ modicos. cūctis dominatur. Nobiliū tenz im
periū nullūqꝫ veretur. Tam ducibꝰ qꝫ ꝑncipibꝰ cōmunis habet̃.
Mors iuuenes rapit atqꝫ ſenes. nulli miſeret̃. Jlla fremit. genꝰ
om̄e tremit qđ in orbe mouet̃ Jlla ferit. caro tota perit. de ſub pe
de mortꝭ. Cōteritur nec eripit̃. vir robore fortꝭ nil redimit. dum
mors perimit. q꜡ federa nunqꝫ. Nec p̄ciū nec ſeruiciū mors reci
pit vnq̄m. Sꝫ q̇d plura loquar. nulli mors impia parcit. Nec
euadet inops. nec que marſubia farcit. Certe audeo nūc ꝙ mors
eſt vltima linea rerū. Un̄ ſcribitur in Gheta. Om̄ia mors tollit
Doctū cecidiſſe Cathonē. Atqꝫ ip̄m ſocratē procubuiſſe ferunt.
Ecce qualiter ſcientia aut doctrina nullū preſeruat a mortꝭ iacu
lis ⁊ ruina. Nā vt ſcribitur Eccl'. ij. Moritur doctus. ſil'r ⁊ in-
doctus. Un̄ Jſaie. xxxiij. dr̄. Ubi eſt legis verba ponderans. v-
bi eſt doctor paruulorum. Quaſi diceret. Non ſunt neqꝫ viuūt.
ſed eodem curſu cum alijs tranſierunt. Sed cuꝫ gheta ſoluꝫ du
os dictos ante nominant fore morte peremptos. Dic michi tu.
Ubi Alexander potentiſſimus: vbi Judas machabeꝰ. ⁊ Sam-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

ſon vir fortis viribꝰ. vbi creſis ditiſſimꝰ. vbi Abſolon pulcher-
rimꝰ. vbi Galienꝰ medicus. ⁊ Auicenna eiꝰ ſocius. vbi Salomõ
prudẽtiſſimꝰ. vbi Areſtotiles peritiſſimꝰ. vbi Plato. vbi Por-
phirius. vbi doctiſſimꝰ poetarũ Virgilius. Nonne oĩs tanq̃m
ꝑegrini ⁊ hoſpites vnius diei velociſſime tranſierunt. Vere ſic.
Nam vnus ex eis nõ remanſit. quia in vanitate defecerunt dies
eoꝝ. ⁊ anni eoꝝ cum feſtinatõe. Nã vt d̾r in Pſalmo. In ima-
gine pertranſit hõ: Nũc eñ fortis ⁊ ſanus. compos per omnia.
cras ꝓ̃o debilis aut languidus. feſſuſq; in terra cũ dubia ⁊ fragil'
ſit nob' vita tributa. Qd' etiã ibi clare pz ſm phm̃. q̇ Adriano
imꝑatori de eſſentia ⁊ ſtatu hois interroganti ſic reſpondit. Hõ
eſt mancipiũ mortis. hoſpes loci ⁊ viator tranſiens ſilis aceruo
roſe minꝰ mature atq; pomo nouo. Ex his facilit' comprobat' q̃z
fragil' ⁊ labilis ⁊ q̃z indurabilis ẽ hũana vita. nõ ſolũ mõ paupe
ris. verũ etiã cuiuſlibz q̃ntũcũq; diuit' aut potent'. Nã cõmu-
ne mori. mors nulli ꝑcit honori. Mors fera mors nequã mors
nulli parcit ⁊ equã. Mors ſuat legẽ. tollit cũ paupe regẽ. Naz
reg' ⁊ paupis lex eſt moriendi cõmunis. Dat cauſam flendi ſi be
ne ſcṗta leg'. Vñ Job xx. ſic ſcribit' de diuite ⁊ elato. Si aſcende
rit vſq; ad celũ ſupbia eiꝰ. ⁊ caput eiꝰ nubes tetigerit. q̃ſi ſterqui
liniũ in fine ꝑdetur. ⁊ q̇ cũ viderint dicent. Vbi eſt: velut ſomni
um euolans nõ inuenietur tranſijt ſicut viſio nocturna. Ite' Ba
ruch. iij. Vbi ſunt pricipes gentiũ ⁊ q̇ dominãtur ſuper beſtias
ſunt ſup terrã q̇ in auibus celi ludunt. q̇ argentũ theſaurizant. ⁊
aurũ in quo ꝯfidunt homines. ⁊ nõ eſt finis acq̃ſitõis eoꝝ. q̇ ar-
gentum fabricant ⁊ ſolliciti ſunt. nec eſt inuentio operum illoꝝ
Extermiati eñ ſunt ⁊ ad inferos deſcenderunt ⁊ alij in locum eo
rundem ſurrexerũt. Vnde Proſper in ſuis ſententijs ſic ait. vbi
ſunt inſuꝑabiles oratores. vbi qui conuenientius feſta diſpone-
bant. vbi equorum ſplendidi nutritores. vbi exercitium duces:
vbi ſatrape ⁊ tyranni: nonne omnes puluis ⁊ fauille. nõne ĩ pau
cis verſibus eſt eorum memoria vite. Reſpice ſepulcra ⁊ vide. q̇s
ſeruus ⁊ quis dominꝰ. quis pauper ⁊ quis diues. Diſcerne ſi po
tes victum a rege. fortem a debili. ⁊ pulchrum a deformi. Itẽ di-
cit Criſoſto. in libro de reparatõe lapſi. Quid profuit illis qui ĩ
luxuria corporis ⁊ in preſentis vite voluptatibus vſq; ad vlti-
mum diem permanſerunt. intuere nunc ſepulchra eorum Vide

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

ſi eſt aliquid iactantie veſtigium. ſi aliqua diuitiarum vel iactan
tie ſigna cognoueris. Require vbi nunc veſtes ⁊ ornamenta pe-
regrina. Ubi nunc ⁊ ſpectaculorum voluptas. vbi ⁊ ſecutorum
turbe ⁊ opulentia. riſus iocus. immoderata atq; irrefrigerata le-
ticia. quo abſceſſit. vbi illa nunc ⁊ ipſi. finem vtrorumq; intue.
re diligentius. ⁊ accede propius ad ſingulorum ſepulchra. Uide
cineres ſolos ⁊ feditates vermium reliquias ⁊ recordare hũc cor
porum eſſe finem. etiam ſi in delicijs ⁊ leticia. etiam ſi in labore ⁊
continentia tranſegerint hic vitam. Jtem Bernhardus in ſuis
meditationibus ſic inquit. Dic michi. vbi ſunt amatores mun-
di qui ante pauca tempora nobiſcum erant. nihil ex eis remanſit
niſi cineres ⁊ vermes. Attende diligenter quid fuerint. Homi-
nes fuerunt ſicut tu. comederunt. biberunt. riſerunt. duxerũt in
bono dies ſuos. ⁊ in puncto ad in inferna deſcenderunt. Hic ca-
ro eorum vermibus. ⁊ illic anima eorum ignibus deputatur. do
nec rurſus infelici collegio colligati ſempiternis inuoluantur in
cendijs qui ſocij in vicijs ⁊ in peccatis fuerunt. Quid profuit il
lis inanis gloria. breuis leticia. mundi potẽtia. carnis voluptas
falſe diuitie. magna familia. ⁊ mala concupiſcentia. Ubi riſus.
vbi iocus. vbi iactantia. vbi arrogantia. De tanta leticia quanta
triſticia. poſt tantam voluptatem tam grauis miſeria. De illa ex
altatione ceciderunt in magnam ruinam ⁊ grauia tormenta. q̇c-
quid illis accidit tibi accidere poteſt Quia homo es. homo de hu
mo. limus de limo. De terra es. de terra viuis. ⁊ in terram reuer
teris. De his ſupradictis amatoribus mundi. tam carnaliter et
ſeculariter viuentibus nec mortem metuentibus iam vicinã ſic
loquitur Bernardus ad fratres de monte dei. O miſerabiles mi
ſeri. quos ipſe miſerie huius vite ⁊ vie ſeducunt. duz in bonis di
es ſuos ducunt. ⁊ in puncto ad inferna deſcendunt. Nam vt di
citur in Pſalmo. Ueniet mors ſuper illos ⁊ deſcendent ad ĩfer-
num viuentes. Certe nunc quilibet eorum poſſet dicere Circum
dederunt me dolores mortis. ⁊ pericula inferni inuenerunt me.
Hi ſunt miſerabiles miſeri quos vita preſens hic ſeducit. De q̇-
bus dicit Job xxi. Impij viuunt ſubleuati. confortatiq; diuitijs
ſemen eorum permanet coram eis. propinquorum turba ⁊ nepo
tum in conſpectu eorum. Domus eorum ſecure ſunt ⁊ parate. et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

non eſt virga dei ſuper illos. Bos eorum concepit ꝛ non aborti‑
uit. vacca peperit ꝛ non eſt priuata fetu ſuo. exultant luſibus. te
nent tympanū ꝛ cytharam. ꝛ in puncto ad inferna deſcendūt O
ꝙꝫ male fecundatur ꝙꝫ ſtulte ludificatur. Qui propter florē mū‑
di vanūqꝫ decorem. Qui prius apparet quaſi flos ꝛ protin⁹ aret.
Uadit ad infernū. perdit dyadema ſupernum. Mallet preterite
ꝙ in omni tempore vite. Pauper vixiſſet. nec diuitias habuiſſet
nec immerito. nam. quid tunc thezauri. quid aceruus proderit
auri. Cum peccatores mittūtur ad inferiores. Inferni latebras
ignem paritergꝫ tenebras. Semper paſſuri. nec ab his vnqꝫ re‑
dituri. Chariſſime quid dicis de diuitibus huius ſeculi. Nonne
moriuntur ſicut ceteri. veriſſime in nullo videntur priuilegiati.
Nam ſicut dicitur Sapientie vij. Unus eſt introitus omibus
ad vitam ꝛ ſimilis exitus. Item Job xxi. Iſte moritur robuſtus
ꝛ ſan⁹ diues ꝛ felix. viſcera eius plena ſunt adipe. ꝛ medullis oſ‑
ſa irrigantur. Alius vero moritur in amaritudie anime ſue abſ‑
qꝫ vllis opibus. ꝛ tamen ſimul in puluere dormient. ꝛ vermes o
perient eos. Ecce qualiter diuites mundi ꝛ potentes mortē cō‑
munē ſortiuntur cum pauperibus. Unde Eccl'.x. Omnis po‑
tentatus breuis vita. rex eſt hodie ꝛ cras moritur. De tali rege ſi
ne dubio ſic legitur. i. Machab. ij. Gloria eius ſtercus ꝛ vmis.
hodie extollitur ꝛ cras non inuenietur. Exemplum enim accipe
de excellentiſſimo mundi principe. videlicet Alexandro magno
qui vniuerſum mundum ſibi ſubiugauit. Sic quod totius ſecu
li ſolus dominus putabatur. Unde legitur de ipſo. Magnus
Alexander quo primum Grecia rege floruit e terris multa tro‑
phea tulit. Hic mundi peragrans fines ſibi ſubiugat orbez. To
ta terra minor viribus eius erat.

¶ Item in alio loco ſic de eo ſcribitur. Omnia rex regum ſi
bi ſubdita regna videbat. Fecit cuz fama ſonus ꝛ fortuna monar
cham. Totus Alexandro famuletur ſubditus orbis. Magnus
ꝛ in magno dominetur maximus orbe. Sed poſt mundi trium
phum. poſt vniuerſale ꝛ vnicum totius mundi adeptum impe
rium quid magni ſequebatur. Nunquid regni ſtabilitas. aut po
tentie perpetuitas. nunquid corporis incolumitas. aut preſentis
vite longeuitas. Certe nequaꝗm. ſꝫ illō cōmune oib⁹ Ulcimus

ad mortem poſt omnia fata recurſus . Tunc bene potuit dicere
Alexander in hora mortis. ſiue illud Job . Ecce ego quondam
opulentus repente contritus ſum . Nam ſolummodo per duo-
decim annos ⁊ non amplius imperauit. Sic enim ſcribit de ip̄o
Petrus in aurora . Bis ſenis dominans annis mortis vir obe-
dit. Cuius viuit adhuc neſcia fama mori Similiter de morte cō
querendo potuit dicere illud Job decimonono. Spoliauit me
gloria mea ⁊ abſtulit coronam de capite meo. deſtruxit me vndi-
qꝫ ⁊ pereo. Ecce chariſſime iam manifeſte patet licet omnia ceſar
habet. tamē gloria ceſaris eſſe deſinit. ei tumulus vix erit octo pe
dum. Ex quo apparet euidenter ꝙ regia maieſtas omnis terre-
na poteſtas. Proſperitas rerum ſeries longinqua dierum. Pre-
terit abſqꝫ mora mortis cum venerit hora Unde dicit alius poe
ta. Es ſapiens marcet ſapientia morte redundans. Diuitie lap-
ſu mobiliore fluunt. Es probus. expirat probitas. es honeſtus
honeſtas. Labitur es fortis fortia morte cadunt. Sane iam vi-
deo ꝙ ſingula de nobis anni furantur euntes. Et ergo. Si fue-
ris diues. pulcher fortiſue. quid inde Si dominus mundi. ſi rex
ſi papa Quid inde? Tam cito pretereunt hec omnia ꝙ nihil inde
Sola manent merita. qꝛ glorificabimur inde Uñ Jſidorus in
quadam omelia dicit ſic. Dilectiſſimi penſare debemus q̄m bre-
uis eſt mundi felicitas. q̄m modica eſt huius ſeculi gloria. q̄ꝫ ca
duca ⁊ fragilis eſt temporalis potentia. Dicat qui poterit Ubi
ſunt reges? vbi principes? vbi imperatores? vbi rerum locuple-
tes? vbi potentes ſeculi? vbi diuites huius mundi? Quaſi vm-
bra tranſierunt. ⁊ velut ſomnium euanuerunt Queruntur ⁊ nō
ſunt. Quid dicemus ad hec? Reges obierunt. ⁊ principes mor
tui ſunt. Multi tamen putant ſe diu viuere. ⁊ quaſi nunq̄ꝫ mor
te cadere de preſenti vita. Certe non ſic impij non ſic. Vos autē
ſicut homines moriemini. ⁊ ſicut vnus de principibus cadetis.
Nam vt dicit Seneca ad Lucillum. Huius eminentis vite ca
dere eſt exitus. Unde ſcriuit in Gheta. Omnia mors delet. om-
nia morte cadunt. Uniuerſas enim felicitates hominum mors
terminat ⁊ concludit. Nam cum predicaueris fidem Abrahe.
pietatem Joſeph. claritatem Moyſi. fortitudinē Sampſonis
zelum phinees. Dauid manſuetudinē. Helezei miracula. Salo
monis diuitias ⁊ prudētiā. abſolōis pulchritudīeꝫ ⁊ formā ſem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

per extrema omnium luctus occupat. finemqꝫ hiſtorie finis ho-
mis imponit. vnaqꝫ cōcluſio ſingulorum. videlicet. ⁊ mortuus
eſt. Ecce iam patet manifeſtiſſime per predicta ꝙ forma. genus.
mores. ſapientia. res ⁊ honores non retinent hominem qui ruit
in cinerem. Nam omne quod eſt genitum tendit ad interitum.
Hinc eſt ꝙ Ouidius dt. Ortus cuncta ſuos repetunt matrem-
qꝫ requirunt. Et redit in nihilum quod fuit ante nihil. Omnia
ad nihilum deuenerunt tanqꝫ aqua decurrens. Similiter ⁊ ego
miſerrimus quaſi ad nihilum redactus ſum ⁊ neſciui. Nam di-
es mei ſicut vmbra declinauerunt. ⁊ ego ſicut fenum arui. Pul-
uis enim ſum⁹. Homo ſicut fenum. dies eius ſicut flos. ſic efflo
rebit. Quoniam ſpiritus pertranſibit ī illo ⁊ non ſubſiſtet. ⁊ nō
cognoſcet amplius locum ſuum. Ecce iam conſidera ꝙ homo eſt
res fragil' durans tempore paruo. Efficitur ſimilis flori que cre
ſcit in aruo. Unde Eſaie quadrageſimo. Omnis caro fenum et
omnis gloria eius quaſi flos agri. Uere fenum eſt populus. ex-
ſiccatum eſt fenum ⁊ cecidit flos. Et ergo cur ſuperbit homo qui
eſt ſicut fenum tectorum quod priuſquā euellatur exaruit. Un̄
ſcribitur in Thobia. Eſt homo vas luteum. vas lamentabile. fe
num aridulum. fragilis glebula. ſaccus olens Carnis vita. labor
carnis. conceptio tabes menſtrua. putredo finis. origo luctus.
Sperma prius. modo ſaccus olens. Poſt vermibus eſca in tu-
mulo. Pro qua dote ſuperbit homo? Item Bernardus in libro
meditationū. Unde ſuperbit homo. cuius cōceptio culpa Naſci
pena. labor vita. neceſſe mori. Poſt hominem vermis. poſt ver-
mem fetor ⁊ horror. Sic in non hominem vertitur omnis ho-
mo. Attende ergo principium vite tue. ⁊ mediū ⁊ finem ſiue ter
minum. ⁊ inuenies magnam occaſionem te humiliandi. Quid
cogitas. quid dicis. ⁊ quid temetipſum facis. Nonne puluis es
et terra? Scriptum eſt enim Eccleſiaſt. duodecimo Reuertatur
puluis in terram ſuam vnde erat. In terram viliſſimam in terrā
putridam vermib⁹ repletam. Job decimooctauo Putredini dixi
pater me⁹ es tu mater mea ⁊ ſoror mea vermib⁹. Item eccleſiaſ.
xvij. Omnis homo terra ⁊ cinis. Et geneſis. iij. Reuerteris in
terram de qua ſumptus es. quia puluis es ⁊ in puluerem reuerte
ris. Et idem ſicut ammonet alanus. Eſto memor ꝙ puluis eris
et vermibus eſca. In gelida putreus quando iacebis humo. Nō
erit in mundo qui te velit vltra videre. Cum tua rancidior ſit ca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

ro rupta cane. Unde Bernardus. Quid fetidius humano cadauere. quid horribilius mortuo homine cuius erat in vita gratiſſimus amplexus fit in morte horribiliꝰ aſpectus. Quid ergo proſunt diuitie. quid delitie. quid honores. Diuitie nō liberāt a morte. nec delicie a vermibus. nec honores a fetore. O deus eterne q̄z miſera ſorte clauditur omnis homo. Certe tu chariſſime ſi predicta diligenter attenderes. maximam humiliationis cauſam ꝓcul dubio inuenires. Item ꝙ mortis memoria hominē humiliat patet. iiij. regum. xxi. de achab. qui audita cōminatione mortis ſibi facta ab helia interim humiliatus eſt ſic ꝙ dominꝰ dixit ad heliā nōne vides achab humiliatum coram me. Legitur ꝙ in rhomana curia quondam fieri ſolebat ⁊ adhuc fit ſuo tempore. ꝙ creato papa apportatur coram eo ſtuppa. qua incēſa dicebatur ſibi ſub hac forma. Sic trāſit gloria mūdi. hoc eſt. ſicut ignis ſtuppam velociter ⁊ cito redigit ī fauillam. ſic omnis mundi gloria cito labitur ⁊ preterit quaſi vmbra. Narrat etiam Iſidorus cōſuetudinem antiquitꝰ fuiſſe. ꝙ prima die coronationis imperatoris Cōſtantinopolitani. cum eſſet ī gloria ſua. lathomꝰ quidam apportauit ei tria vel quattuor genera lapidum. dicens ei ꝙ eligeret de quo vellet ſibi fieri monumētum. Item legitur de beato ioanne elemoſinario patriarcha alexādrino ꝙ dum ſepulchrum eius fieret nunq̄z voluit perfici. ordinās ꝙ in magnis feſtiuitatibus in honore ſuo aliquis veniret ad eum ita dicens. Domine ſepulchrū tuum imperfectum ē iube illud perfici. quia neſcis qua hora fur eſt aduenturus. Et quare fiebāt iſta de papa imperatore ⁊ patriarcha. quia omnes erāt ſtatus excellentiſſimi huius mūdi niſi vt ſemetipſos recognoſcerēt hoīes mortales. Et vt ſpe lōgioris vite magnanimitate potentie ſeu rei terrene glorie ſuperbiendo ſe non extollerēt. Sed mortis memoriam pre oculis habendo ſe in omnibꝰ humiliarēt. Unde per ꝓphetam dr in pſalmo. Sciant gētes quoniam homīes ſunt. homīes inquā id eſt de humo ſeu de limo ꝓcreati. ⁊ ideo neceſſario moriūtur. Un̄ eccleſiaſt. xli. Omnia que de terra ſunt ī terram cōuertent̄. de quoꝝ numero omnis homo deputat̄. Unde ꝓpheta hieremias dt. Terra. terra. terra. audi ſermones meos. Terrā vocat hoīem ter. Eſt em̄ terra. quia de terra creatur. in terra cōuerſatur. ⁊ in terrā redit ⁊ mutatur. Terra eſt creatione. cōuerſatio ⁊ morte. Terra eſt natura. vita et ſepultura. Terram ſapit. terrā lingit. terram ſitit ⁊ cōcupiſcit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Conglutinatꝰ eſt in terra venter eiꝰ. deſcendit ad inferiora terre.
Celeſtium oblitꝰ ꝓ terra litigat. ꝓ terra pugnat. ꝓ terra mare na
uigat. ꝓ terra terram circuit ⁊ perambulat ⁊ ſepius ꝓ terra nūc
huc nūc illuc homo miſerabilis anxius laborat: nec a talibus ceſ
ſat. donec qui de terra ſumptꝰ eſt reuertitur in materiam primaꝫ
videlicet terram. dicēs illud. iij. regum. ij. Ecce ingredior viam
vniuerſe terre. Et ideo cum fex cum limꝰ cum res viliſſima ſimꝰ
Unde ſuperbimus. qui ad terram terra redimus.

Quod meditatio mortis facit hominem omnia contemnere

Facit etiā ſecūdo mortis memoria hoīem omnia ꝯtemnere
et tanq̄ꝫ nihilū ſe reputare. Un̄ Hieronymꝰ in prologo ſuo
ſic inq̄t Facile cōtemnit oīa. qui ſe ſemꝑ cogitat moritur᷑. Nam
cōcupiſcētia oculorum cōtemnitur. quā̄do aliquis cogitat ſe bre
uiter omnia relicturum Concupiſcētia carnis cōtemnitur. dum
modo quis cōſiderat ꝙ corpꝰ ſuum ꝓprium quaſi in inſtāti erit ci
bus vermium. Superbia vite deſpicit᷑. dum quis hoc corde pon
derat. ꝙ ille q̄ vult eſſe ſuꝑ alios. ponet᷑ in terra ſubtꝰ pedes omni
um que ē infimū elementoꝝ. Et ideo d᷑t idem Hieronymꝰ in epi
ſtola ad ciprianū. Memēto mortis tue ⁊ nō peccabis. Qui cot
tidie recordat᷑ ſe moriturum. cōtemnit preſentia feſtinans ad fu
tura. Eſau aūt ꝯſiderās ſibi mortē imminere faciliter cōtempſit
terrena. Unde d᷑r Gene. xxv. En morior. q̄d mihi ꝓderūt p̄mo
genita: Item yſidorꝰ aduertēs p̄ntis vite breuitatem. ⁊ ꝙ ea q̄ vi
dentur hic poſſideri quaſi inſtātiſſime videlꝫ in morte relinquēda
ſunt. ad illoꝝ exhortans cōtemptum ſic inquiēs ait. Si vis eſſe
quietꝰ nihil ſeculi appetas. Semꝑ requiem mētis habebis ſi cu
ras ſeculi a te ꝓieceris. abijce a te quicq̄d bonum ꝓpoſitum pote
rit impedire. Eſto mortuꝰ mundo ⁊ mūdus tibi Mundi gloriā
quaſi mortuꝰ non aſpicias. ab affectu huiꝰ vite q̄ſi mortuꝰ te iam
ſepara. Sicut ſepultꝰ non habeas curam de ſeculo. Tanq̄ꝫ defun
ctus ab omni te purga negocio. viuēs cōtemne quod poſt mortē
nō poteris habere Un̄ ait ſeneca. Nihil eque tibi ꝓficiet ad tēpe
rantiā oīm reꝝ tꝑalium ⁊ ꝯtemptum ſicut breuis eui ⁊ huiꝰ tem
poris incerti meditatio. Igitur dilecte mi dum viuis memori

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

mente memẽto mori. Unde legiꝛ in libello de dono timoris ꝙ q̄
dam magne litterature in philoſophia datꝰ mundi vanitatibus
audiẽs ſemel legi in matutinis de lõga vita patꝝ antiquoꝝ. et ꝙ
ſemꝑ dicebaꝛ in fine ad quemlibet eoꝝ ⁊ mortuꝰ eſt. Beneꝫ quin
to. Cogitauit ꝙ ſibi etiam taliter eueniret quãtum cũqꝫ temꝑis
viueret ſuꝑ terram. ⁊ ex hoc concipiens mũdi cũtemptum intra
uit ordinem p̄dicatoꝝ. in quo factꝰ eſt peritus magiſter in theolo
gia ⁊ vir eximie ſanctitatis. O q̄ꝫ bene habuit hic pre oculis ver
ba eccleſiaſt. xi. ſic dicẽtis. Si annis multis vixerit hõ. ⁊ in om
nibꝰ his letatꝰ fuerit. meminiſſe debet tenebroſi tp̄is ⁊ dieꝝ mul-
toꝝ. que cum venerint vanitatis arguenꝛ preterita. Uere in die
mortis patet vanitas ⁊ vanitatum vanitas. ⁊ ꝙ omnia fuerunt
vana. Uñ ſcribiꝛ eccleſiaſt. iij. Cuncta ſubiacẽt vanitati. ⁊ ſic eſt
reuera. vana ſunt oĩa vniuerſa ⁊ ſingula. Uanitas ē vita noſtra
et quelibet mũdi creatura. Nam vt dꝛ in pſalmo. Uniuerſa va
nitas omnis homo viuẽs. Tu autem eſtimas diu viuẽ. ⁊ hec tẽ-
poralia annis plurimis in delicijs poſſidere. Chariſſimi non ſic.
Homo vanitati ſilis factꝰ eſt dies eiꝰ ſicut vmbra preterẽut. Ec
ce iam vides ꝙ dies tui erũt pauci ⁊ epiſcopatum tuũ accipiet al
ter. Et ideo. Tempora lõga tibi noli ꝑmittere vite. Quocũqꝫ in
grederis ſequiꝛ mors corꝑis vmbram Ideo ſi bene inſpexeris te ⁊
verba tibi dicta. ac etiam poſtmodum dicẽda cordis auribꝰ dili-
gẽter perceperis. potiꝰ deberes dicere. vado mori credens per lon
gum viuere tempꝰ Forte dies hec eſt vltima vado mori Tibi em̄
diciꝛ Luce. xij. Stulte hac nocte demones repetẽt aĩam tuam a
te. Que autem paraſti. cuiꝰ erunt? Ergo vade mori vade certus
quia velox eſt depoſitio tabernaculi tui. vt ſcribiꝛ ſecũda Petri ꝓ
mo. Et cogita iam te mortuũ quem ſcis de neceſſitate etiam poſt
quãtoſlibet ãnos ꝓculdubio morituꝝ. Ac cõtemne trãſitoria q̄
ſtatim ⁊ abſqꝫ mora (quãuis inuite) erũt relinquẽda. Unde poe
ta refert Predia terraꝝ. poſſeſſio diuitiaꝝ. fabrica muroꝝ. gran-
dis ſtructura domoꝝ. gloria menſarum. cum delitijs epulaꝝ. In
ſigneſqꝫ thori. mappe ciphiqꝫ decori. Reſplẽdens veſtis que mo
ribꝰ obſtat honeſtis. Grex armẽtorum ſpacioſus. cultꝰ agrorum
Fertile vinetum diuerſa vite repletum. Gaudia natoꝝ. dilectio
dulcis eoꝝ. Cuncta relinquẽtur. nec poſt hec inueniẽtur Ex his
iam vide ⁊ cõſidera ꝙ nihil ſtabile ſeu permanẽs eſt in p̄nti vita.
Unde dꝛ eccleſiaſtici. ij. Magnificaui oꝑa mea. edificaui mihi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

domos. Plantaui vineas. Feci ortos ⁊ pomeria. ꝯſeui ea cuncti
generꝫ arborib⁹. ⁊ extruxi mihi piſcinas aquaꝝ vt irrigarē ſiluas
lignoꝝ germinantiū. poſſedi ſeruos ⁊ ancillos. multãqꝫ familiã
habui. Armenta qꝫ ⁊ multos ouiū greges vltra oēs q̇ añ me fue
rūt in hierl'm. coaceruaui mihi argentū ⁊ auꝝ ⁊ ſubſtãtias regū.
ac ꝓuinciaꝝ feci mihi cantatores ⁊ cantatrices. ac delicias filioꝝ
hoīm Ciphos ⁊ vrceos ad vina in miſterio fundēda ⁊ ſupgreſ-
ſus ſum opib⁹ oīs q̇ fuerūt añ me in hierl'm. Sapiã qꝫ pſeuera
uit mecū. ⁊ oīa q̄ deſiderauerūt oculi mei nō negaui eis. nec prohi
bui cor meū q̇n frueret̄ voluptate ⁊ oblectaret ſe in his q̄ paraue-
rã. Cūqꝫ vertiſſem me ad vniuerſa opa q̄ fecerant man⁹ mee ⁊ ad
labores in q̇bus fruſtra ſudauerã. vidi in oīb⁹ opib⁹ vanitatē et
afflictionē animi ⁊ nihil pmanē ſub ſole Uere nihil pmanet. oīa
eñi trãſeūt ⁊ labūtur q̄ſi vmbra. Uñ Joannes de garlandia Qd̓
fuit ē et erit perit articulo breuis hore. Ergo q̇d pdeſt eſſe fuiſſe
fore: Eſſe fuiſſe fore tria ſunt florida ſine flore. Nã ſimul omne
perit qd̓ fuit eſt ⁊ erit. Mūdus eñi tranſit ⁊ ꝯcupiſcētia ei⁹ Et
ideo. Qd̓ breuiter durat q̇s prudens querē curat. Uñ Berñ. in
libro meditationū ſic ait. Quid theſaurizat q̇s in terra. cum ſine
dilatōe tranſeat ⁊ illud qd̓ colligit̄. ⁊ ille q̇ colligit. Tu ergo hō
quē fructū expectas in mūdo. cui⁹ fruct⁹ eſt ruina ⁊ finis mors.
Utinã hec intelligēs ⁊ nouiſſima ꝓuideres. Itē Petrus bleſen
[illegible]s in q̇dã epiſtola ſic d̓t. Gloria mundi fallax ⁊ ſeductoria ſuos
decipit amatores. Quicq̇d eñi vel futuruꝫ ꝓmittit. vel in p̄ſenti
p̄uidet. totū ad nihilū deuenit. tanq̄ꝫ aqua decurrens. Ergo in ſpi
ce q̄ꝫ fragilis. q̄ꝫ fallax. q̄ꝫ inanis ſit mūdus ⁊ illi⁹ gloria quã cu-
pim⁹. Et igit̄ o ſtultiſſime. Cur cito nō ſpernis q̄ pretereūtia cer
nis. nōne vides mundū miſerū nimis ⁊ furibundū. Sub gladio
dire mortis languendo perire.

❡ Quod mors facit homi-
nem penitentiã acceptare.

Uxta ordinē p̄miſſoꝝ nūc reſtat diligēter inueſtigare q̄lit̄
mortis mēoria facit hoīem pn̄iam aggredi ſiue acceptare.
Illd̓ clare ptꝫ Jone iij. de niniuitis q̇ ad cōminatōeꝫ mortis pe-
nitētiã pegerūt. Itꝫ Luc. iij. Facite dignos fruct⁹ pn̄ie. Et ſub-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

dit. Securis ad radicē arboris poſita eſt cōminatio mortꝭ: Cū
occideret eos q̄rebāt eū ⁊ reuertebātur. ſcꝫ ad pn̄iam. Ambroſiꝰ
ſup lucā. Ue mihi ſi peccata mea nō defleuero. ve mihi. ſi media
nocte nō ſurrexero ad ꝯfitēdū tibi dn̄e. Ue mihi ſi doluꝫ ꝓximo
meo fecero. ve mihi ſi v̄itatē nō dixero. Ad radicē arboris ſecurꝭ
poſita ē. faciat q̇ pt̄ fructꝰ gr̄e. q̇ dꝫ pn̄ie. Adeſt dn̄s ⁊ q̇ requirit
fructū vite. Job etꝭ ꝯſiderās breuitatē pn̄tꝭ vite. potiꝰ elegit hic
q̄ꝫ poſtmodū inutilit̄ ſine fructu penitē. Un̄ dr̄ Job x. Paucitas
dierꝝ meorꝝ finiet̄ breui. dimitte me ergo vt plāgā paululū dolo-
rē meū an̄q̄ꝫ vadā ⁊ nō reuertar ad t̄rā tenebroſam ⁊ oꝑtam mor-
tis caligine. Uere tp̄s pn̄s eſt breuiſſimū. Nam vt dr̄ Job xiiij.
Breues dies hoīs ſunt. Itē pⁱma ad Corint̄. vij. Tempꝰ breue
eſt. ⁊ iō eſſꝫ meliꝰ modo breuit̄ ⁊ leuit̄ ſuſtinē modicuꝫ. q̄ꝫ poſtea
dolē ⁊ inutilit̄ penitē ꝑ infinita ſcl'a ſcl'orꝝ. Un̄ dt̄ Augꝰ in libro
de decē cordis Melior ē modica amaritudo in faucibꝰ. q̄ꝫ tormē
tū etn̄ū in viſceribꝰ. De breuitate pn̄tꝭ vite idē dt̄ in ſmōe. Ui-
ta hoīs tota breuis ē ab infantia vſq̄ꝫ ad decrepitā ſenectutē Adā
em̄ ſi adhuc viueret ⁊ hodie moreret̄. q̇d ei lōgitudo vite ꝓfuiſſꝫ.
certe modicū vel nihil. imo poſſꝫ dicē. Iā mihi p̄terite fluxerunt
tp̄a vite. Un̄. Quid ꝓdeſt homī ſi viuat ſcl'a centū. Cū moritur
vitā trāſiſſe putat quaſi vētū. Et ergo dt̄ Augꝰ ſup pſalterium.
Si toto tp̄e illo viuēs ex quo Adam emiſſus ē de ꝑadiſo vſq̄ꝫ ad
hodiernū diem. certe vidēs vitā tuā nō fuiſſe diuturnā. q̄ ſic auo-
laſſet. Uitā āt vniuſcuiuſq̄ꝫ hoīs q̄nta eſt adde tātos libꝫ annos.
duc lōgiſſimā ſenectutē. Quid erit. nōne q̄ſi aurora matutina:
Itē dt̄ idē in q̄dā omelia. Fragiliores ſumꝰ. q̄ꝫ ſi vitrei eſſemus.
Uitrū ⁊ ſi fragile ē. tn̄ bn̄ ſuatū ⁊ cuſtoditū diu durat. vita autē
hūana q̄ntūcūq̄ꝫ ſuet̄: durare nō pt̄. Nā ſcribit̄ ad Hebre. nono
Statutū eſt oībꝰ hoībꝰ ſemel mori. Un̄ Seneca de remedijs for-
tuitorꝝ. Uita nr̄a ꝑegrinatio ē. cū diu ambulauerꝭ deniq̄ꝫ redeun-
dū ē. Hāc mortꝭ neceſſitatē ⁊ hūane vite breuitatē ꝯſiderabat gē-
tilis ille xerxes De q̄ btūs Hieronymꝰ ſcribēs in epl'a ad Helio-
dorū. Sic inq̇t xerxes ille potētiſſimꝰ rex. q̇ ſubuertit mōtes. ma-
riaq̄ꝫ ꝯſtrauit. cū de ſublimi loco cernēt infinitā multitudinē ſui
exercitꝰ: dr̄ eo fleuiſſe q̇ nullꝰ eorꝝ q̇s cernebat ſupuiuēt pꝰ centuꝫ
annos. In hūanis valde neceſſariū eſt humanā vitā nō eſſe longe-
uam. Sicut Barlaam refert. ip̄a cuidā arbori cōparatur. ad cu-
ius radices ſedent duo mures. vnus albus. nigerq̄ꝫ reliquꝰ. i. di-

es ꝛ nox. hui⁹ arboris vite radices inceſſabiliter corrodentes. Itē Auguſtinus in originali tractans illud Jacobi iiij. Que eſt noſtra vita? Vapor ad modicū parens deinceps terminatur: ſic dicit. Vita hec eſt vita dubia. vita ceca ꝛ erumnoſa. quam humores tumidant. dolores extenuant. ardores deſiccant. aera morbitant. eſce inflant. ieiunia macerant. ioci ſoluunt. triſticie conſumunt. ſollicitudo coartat. ſecuritas ebetat. diuitie iactant. paupertas deijcit. iuuentus extollit. ſenectus incuruat. infirmitas frangit. meror deprimit. ꝛ poſt hec omnia mors interlmit. ꝛ vniuerſis gaudijs ſitum imponit. ita vt cuz eſſe deſierit. nec fuiſſe putetur. Et hoc eſt quod dicitur Sapientie ij. Exiguum ꝛ cum tedio eſt tempus vite noſtre. Ex nihilo nati ſumus. ꝛ poſt erimus quaſi nihil fuimus. Et ibidem. Umbra tranſiens eſt tempus noſtrum. Item Sapientie primo. Tranſiet vita noſtra tanq̄ȝ veſtigium nubis. ꝛ ſicut nebula diſſoluetur que fugata eſt a radijs ſolis. ꝛ a calore eius aggrauata. Job. xvi. Ecce breues anni tranſierunt ꝛ ſemitam per quam non reuertar. ambulabo. Eiuſdem nono. Dies mei velociores fuerūt curſore. p̄tereunt quaſi naues poma portantes. ꝛ ſicut aquila volans ad eſcam. Eiuſdē ſeptīo. Dies mei velociores tranſierūt. q̄ȝ a texente tela ſuccidit͛ ꝛ ɔſumpti abſq̄ȝ vlla ſpe. Memento mei deus quia ventus eſt vita mea. ꝛ non reuertatur oculus meus vt videat bona. nec aſpiciat me vltra viſus hominis. Unde Petrus in aurora. Tela texentis citi⁹ tua vita ſecatur: Nam nullo tranſire die vel nocte moratur Q̄d ſimilis vento fuerat tua vita memento. Que fugit abſq̄ȝ mora. que ſola tranſit in hora. Ecce q̄ȝ breuis ꝛ modica. q̄ȝ inſtabilis et caduca. eſt hec preſens noſtra vita. Nam vt ſcribitur Eccleſiaſtici decimonono. Numerus dierum hominū vt multum centū anni. Sed iſte numerus per ſucceſſus temporum eſt modicum minoratus. Unde etiam in Pſalmo dicitur. Dies annoruȝ noſtrorum ſeptuaginta anni. Si autem in potentatibus octoginta anni. amplius eorum labor ꝛ dolor Sed quid eſt hoc tempus octoginta annorum vel centum annorum per quod homo viuit eſt hoc tempus magnum. eſt hoc longum annorum ſpacium reputandum. Certe non: ſed reſpectu eternitatis potius eſt momētuȝ q̄m tp̄s nominandū Cū etiā mille anni ſint ante oculos dn̄i ſic dies heſterna que preterijt. ꝛ tranſit velut vmbra. Vere vere hec eſt vita breuis lubrica pena dolor. Item non ſolum ponde

randa eſt pn̄tis vite breuitas. ſꝫ etiā maxīa incertitudo. Cū du-
bia incertꝫ ꝯſeꝛ vita piculis. Neſcim⁹ em̄ diē neqꝫ horā. Sꝫ cū
dixerit pax ⁊ ſecuritas. tūc repētin⁹ ſupueniet interit⁹. ⁊ forſitan
fur ille ē hodie aduētur⁹. vn̄ poeta. Quis ſcit adhuc an nos plu
res cōplebim⁹ annos. Neſcis an cras te mors ſit raptura vel an̄
Et ergo d̄r Eſaie xxxviij. Diſpone domui tue qꝛ morieris tu. et
nō viues. Et ibidē Preciſa ē velut a texente vita mea. dū adhuc
ordirer ſuccidit me. Nā dū pmo incepi viuē. in eodē tpe etiā in
cepi morti appropinq̄re. Vn̄ Sap̄. v. Nos ſtatim nati ꝯtinuo
deſinim⁹ eſſe. Hinc eſt ꝙ ſeneca in epl'a d̄t. Quotidie morimur.
nā q̄tidie demiꝛ aliq̄ ps vite. Et ſic q̇d aliđ eſt vita nr̄a q̄ꝫ q̇dam
curſus ſiue trāſit⁹. Vn̄ nō īmerito horologio cōpatur. qđ grada
tim ſp trāſit. ⁊ vſqꝫ ad certū pūctū ꝯtinuo diſcurrit. ⁊ tūc ſubito
ac improuiſe cadit. ac cāpanellas tāgit ⁊ eas ſonitū facē cōpellit
Sic in ꝯitate vita nr̄a ſp labiꝛ ⁊ fluit vſqꝫ ad certū punctū Hoc
eſt ad vite terminū a deo pr̄e ſtatutū ⁊ pfixū. quē nemo potēit p̄-
terire. Tūc em̄ deficit ⁊ cadit ⁊ cāpanellas realiꝛ ⁊ ad litterā ſeſe
pulſari ⁊ ſonare facit. Igiꝛ euigila ⁊ prudēter expecta curſum vi
te tue. Nā horologiū tuū grad⁹ pauciſſimos hꝫ ptrāſire. Omni
em̄ hora plures grad⁹ p̄terit ⁊ trāſcēdit. ⁊ ſtatim cū ad vltimū p
uenerit. in baratrū mortis ſubito dilabiꝛ ⁊ cadit. Audi ergo q̇d
poeta de hoc refert. Vita breuis velut vmbra leuis fugit annihi
laꝛ. Sic vadit ſubitoqꝫ cadit dū ſtare putatur.

¶ Media nāqꝫ vita in morte ſum⁹ Et ergo d̄r de hoc Eccl'. no
no cap̄. Neſcit hō finē ſuū. ſed ſicut piſces capiuntur hamo. Et
ſicut aues comprehenduntꝛ laqueo. ſic etiā capiuntur homīes in
tempore malo. Ecce iam venit finis. finis venit. nam mors vi-
te eſt vltimus finis. Hic eſt finis cunctorū hominū qui ammo-
netur in domo luctus. vt habetur Eccl'. vij. Unde d̄r in libello
metrico de vita ⁊ geſtis ipius Alexandri magni. O felix morta
le genus ſi ſemper haberet eternum pre mente bonū. finemqꝫ ti-
meret. Qui tam nobilibus media q̄ꝫ plebe creatus. Improuiſus
adeſt anime diſcrimine magno. Ecce iam frater chariſſime. Vi-
ta quid eſt homīs niſi res vallata ruinis. eſt caro noſtra cinis mo
do pncipiū modo finis Hinc eſt ꝙ Bern̄. dicit. Cum recordor ꝙ
ſum cinis. ⁊ ꝙ cito venit finis. ſine fine pertimeſco. ⁊ vt cinis re
frigeſco. Et quia ſcđm Gregoriū valde ſe ſollicitat homo in bo-
no opere qui ſemper cogitat de extremo fine. Igitur dilectiſſime

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremū. Semꝑ habēs memo
ri mēte neceſſe mori. Quis ergo hō ſane mētis cōſiderās breuita
tē ⁊ maximā incertitudinē huiꝰ miſerabilis vite ac ꝓpinquitatē
mortis iam vēture: Quis animaduertēs diligēterq; reuoluēs ꝙ
anni noſtri velut aranea mutabuntur ⁊ dies nr̄i ſicut fumꝰ defici
unt. ⁊ ꝙ hō natꝰ de muliē tam breui viuit tpe. qui q̄ſi flos egredit̄
et ꝯterit̄. ac fugit velut vmbra: Quis etiā mēteten ꝰ hec pōderās
ac intuens cordialit̄ ⁊ ꝯſiderās ſic ſeducit̄ a diabolo mūdo ⁊ carne
ꝙ penitē negligit ī hoc tpe breuiſſimo. īmo vt verius dicam ī hac
pn̄ti horula ſiue momento. Certe nemo negligit ſiue differt. niſi
quē malicia ſua penitꝰ excecauit. O quāta pena talibꝰ hoibꝰ de il
la negligētia ꝯſequet̄. Unde dr̄ Paulꝰ apl's ad hebreos ſecundo.
Quō effugiemꝰ ſi tātam neglexerimꝰ ſalutem: Hinc beatꝰ effrem
dr̄. Chariſſimi ī hoc breui tpe ſi neglexerimꝰ. nullā oīno excuſa
tionē habebimꝰ quam ꝓ facinoribꝰ noſtris oſtēdamꝰ Nolo ergo
breuitatem huiꝰ tpis negligē. ne ꝑ infinita ſcl'a pm̄a infructuoſa
poſtmodum incipias tarde penitere. Igitur feſtina ne tardauer
ne cum fatuis ꝟgibus finaliter excludaris. Unde Mathei. xxv.
Ecce ſponſus venit ⁊ que parate erant itrauerūt cum eo ad nup
tias. ⁊ clauſa eſt ianua. Sup quo beatꝰ Gregoriꝰ ſic dr̄. O ſi pa
latum cordis ſapere poſſet. quantum admirationis habet. Ecce
ſponſus venit. Quātum dulcedis. intrauerūt cum eo ad nupti
as. ⁊ quantum amaritudis. ⁊ clauſa eſt ianua. Chariſſime ſi hec
ſaperes ⁊ intelligeres. ac frequēter cordetenus ruminares ad pe
nitentiam vtiq; feſtinanter curreres. nec tempꝰ acceptabile ⁊ di
es ſalutis per commeſſationes ⁊ ocia inutiliter perderes ſine fru
ctu. Et ergo ſcribitur Apocalipſis ſecundo. Memento vnde ex
cideris ⁊ penitentiam age ¶ Legitur apud clareuallem ac
cidiſſe. ꝙ quidam vir ſanctus cum eſſet in oratione audiuit quan
dam vocem miſerabiliter lamentantem. ⁊ cum inquireret quid
hoc eſſet. Reſpondit. Ego ſum anima cuiuſdam damnati infe
licem meam deplangēs damnationem. Et cum de pena eius que
reretur. dixit ꝙ inter omnia que damnatos magis excitabant ad
penam erat amiſſio temporis ſibi dei gratia collati. in cuius par
ua morula potuiſſent penitentiam egiſſe que eos liberaſſet a pe
na infernali. Un̄ Hugo de ſcō victore Oia gehēne ſupplicia ſu
perat deū nō videre et bonis carē. q̄ in ptāte habuiſti obtinē. O pe

mur igitur dum tempꝰ habemus. ne poſtmodum dicamꝰ penitē
do illud Hieremie. viij. Trāſijt eſtas. finita eſt meſſis. ⁊ nos ſal
uati nō ſumꝰ. Hinc eſt ꝙ deuotꝰ ille effrem nos ammonet dicēs
Obſecro vos chariſſimi ⁊ ſupplicit̄ rogo. o amici mei vigilate in
hoc breui tempore. in hac hora vndecima cōtendite. iam em̄ veſ-
pera ꝓperabit. cum gloria multa remunerator adueniet reddere
vnicuiqꝫ ſcd̄m opera ſua. Exēplariter etiam patet ꝙ mortis me
moria inducit hominem ad penitētiam faciēdam Unde legitur
de quodam milite flagitioſo. ꝙ nullam penitētiam a papa alexan
dro ſibi impoſitam voluit acceptare. tādem papa dedit ſibi anulū
ſuum. vt illum in digito ſuo pro penitētia portaret. ⁊ quandocū
qꝫ eum inſpiceret. ꝙ de morte ſua cogitaret. Quod cum feciſſet
pluribꝰ diebus. tādem ad papam redijt dicēs ꝙ paratus eſſꝫ om
nem aliam penitentiam quantumcūqꝫ ſibi iniūgeret facere ⁊ ad-
implere.

¶ Item legitur de quodam alio peccatore. qui etiam nullam a
confeſſore voluit acceptare penitētiam. tandem confeſſor ſuus ſi
bi hoc iniūxit. vt preciperet ſeruitori ſuo ꝙ ſemper in primo fer
culo baculum decorticatū ei preſentaret dicens. Domine ad me-
moriam reducatis ꝙ neceſſario habetis mori ⁊ neſcitis vbi. quo-
modo ⁊ quando. Cum autem per tempus aliquot hoc factum fu
iſſet ⁊ per hoc que comedebat ſibi in tedium verterētur. dixit con
feſſori ſuo ꝙ paratus eſſet omnem aliam penitētiam facere quan
tamcūqꝫ etiam vellet. Nam cor ſuū in ſeipſo conturbatum erat
et formido mortis cecidit ſuper eum. Ex predictis ergo ſatis pa
tet ꝙ memoria mortis facit hominem ſe humiliare omnia contē
nere. penitētiam aggredi ſiue acceptare. ⁊ ex conſequēti peccata
deuitare. Et ideo Sepe recorderis bone fratꝛ ꝙ morieris. Si me
mor es mortis. felicis eris cito ſortis.

¶ Sequūtur nūc Exempla ex varijs ſacrarum litterarum paſſibus homini chriſtiano admodum vtilia

¶ Petrus damiani ad Blancam comitiſſam de terroribus mortis.

Enſandū quippe eſt cū iam peccatrix aīa vincul' incipit car-
nis abſolui q̄ȝ amaro terrore cōcutit᷑. quātis mordacis con
ſcie ſtimulis lacerat᷑. Recolit vetita que cōmiſit. videt mādata q̄
negligēter implere cōtempſit. Dolet indulta pn̄ie tp̄a ſeſe inani
ter percepiſſe. Plorat īmobilē diſtricte vltionis articulū ineuita
biliter īminere. Manē ſatagit. ire cōpellit᷑. recupare vult ꝑdita
nō audit᷑. Poſt terga reſpiciēs totius trāſacte vite curſum velut
vnū breuiſſimū deputat itineris paſſum. Ante ſe oculos dirigit
et infinita ꝑhēnitatis ſpacia dep̄hendit. Plorat itaqȝ qꝛ ante tā
breue ſpaciū acq̄rere potuit leticiam oīm ſeculoꝝ. Deflet etiam ſe
propt᷑ tam breuis illecebre voluptatē inenarrabilem ꝑpetue ſua
uitatis amiſiſſe dulcedinē. Erubeſcit qꝛ ꝓpter illam ſubſtantiam
que vermib⁹ erat obnoxia illam neglexit q̄ choris angelicis erat ī
ferēda. Jam radios mētis attollit. ⁊ dum diuitiaꝝ immortaliū
gloriā cōtemplat᷑ eam ꝓpter vite inopiā ꝑdidiſſe cōfundit᷑. Cum
qȝ ſub ſe reflectit oculos ad hui⁹ mundi cōuallem tetrāqȝ caligi-
nem. Sup ſe vero mirat᷑ eterni lumīs claritatem. liquido dep̄re
hēdit quia nox erat ⁊ tenebre qđ amauit. O ſi rediuiuū pn̄ie tē-
pus ꝓmereri potuiſſȝ q̄ȝ dure cōuerſationis iter arripet. quantis
ſe deuotionum vinculis innodaret. ¶ Interea dum ebeſcētes
oculi cōtabeſcūt. dum pect⁹ palpitat. dum raucū guttur anhelat
dentes ⁊ palatū nigreſcūt. ⁊ quādam velut eruginem cōtrahunt
Palleſcūt ora. membra cūcta rigeſcunt. Dum hec ⁊ huiōi tanq̄ȝ
vicine morti precedētia famulātur officia. aſſunt oīa geſta ſimul
et ꝟba. nec ipſe etiam cogitatiōes deſunt. ⁊ cuncta hec amaꝝ con
tra actorem teſtimoniū reddūt. Coarceruātur omnia ante reſpu
entis oculos. ⁊ que reſpicere refugit. coactus ⁊ inuitus attēdit.
Adeſt preterea hinc horrēda demonū turba. illinc ⁊ ꝟtus angeli
ca. In illo qui meli⁹ eſt liquido dep̄hendit᷑. cui parti iure poſſeſſio
vendicet᷑. Nā pietatis ī eo vident᷑ inſignia viſitatōis angelice blā
dicijs delinit᷑. atqȝ armonice melodie vt exeat ꝓuocat᷑. Qđ ſi eū ſi
niſtre ꝑti nigredo meritorū ⁊ feditatis ſqualor adiudicet. intole
rabili mox terrore cōcutit᷑. repētini īpet⁹ violētia ꝑturbat᷑. preci
pitat᷑ inuadit᷑. ⁊ de miſere carnis ergaſtulo violenter euellit᷑. ⁊ ad
eterna ſupplicia cū amaritudīe trahit᷑. Jam ꝟo poſt egreſſionem
de corpe q̄s explicare valeat q̄t armate iniq̄ꝝ acies ī inſidijs late-
ant. q̄t fremētes cunei feralib⁹ telis obſtructi tūc obſideāt. ⁊ ne li-
bere trāſire poſſit anim⁹ velut militari more cōſtipate legiōes op-

pugnāt. Hec ⁊ huiōi frequēter i corde ꝟsari q̇d ē aliud ꝙ̃ lenoci/
nātia hui⁹ vite blādimēta reſpuere. mūdo repudiū dare. illicitos
mot⁹ carnis illidē. ſolidūq̄ ꝑfectiōis adipiſcēde ꝓpoſitū īdeclina
bilit' cuſtodire ¶ Ex horologio eterne ſapie.

Tetit añ diſcipulū ſilitudo iuuenis pulcherrimi. q̇ morte p̄
uent⁹ in ꝓxio migratur⁹: de ſalute aīe ſue nihil diſpoſuerat.
Qui huiōi voce lacrimabili clamabat Circūdederūt me gemitus
mortis dolores īferni circūdederūt me. Heu me de⁹ cťne ad q̇d in
hūc mundū naſcebar. nat⁹ ex vtero cur nō ſtati periȷ̈ En ꝑncipiū
vite mee fuit cū fletu ⁊ dolore. nūc aūt finis me⁹ ⁊ exit⁹ exiſtūt cū
miſerabili plāctu ⁊ merore O mors ꝙ̃ amara ē meōria tua cordi
iocūdo ⁊ i delicȷ̈s enutrito. Horribil' pn̄tia tua ei q̇ de etate iuue/
nis ⁊ robore fortꝫ. ⁊ q̇ potit' ſucceſſib⁹ ꝓſperis. O ꝙ̃ parꝝ credidiſ
ſem ꝙ tā cito mori debuiſſem. Sꝫ nūc mors miſera repēte q̄ſi in
inſidȷ̈s irrūpens irruiſti ſuꝑ me. ꝯphendiſti me ⁊ mille fuīb⁹li
gaſti ⁊ i vincul' tecū trahis ferreis. ſicut trahi ſolet dānat⁹ ad ſup
pliciū mortis. Tēpus ꝑterȷ̈t. dilapſum ē et a nullo hoīm reuo/
cari pt. nō fuit hora tā breuis in q̄ ſpūalia lucra ſuo valore oīa t'/
rena icōꝑabil'r excedētia ꝯparare potuiſſem Heu me miſerꝝ. iō nūc
ſtillat ocul⁹ me⁹ pre dolore ⁊ palpebre fluūt aq̇s. q2 reuocare qd̓ p̄
terȷ̈t nō poſſum Eya vos oēs q̇ adeſtis q̇ meā miſeriā videtꝫ. qui
flore iuuētutis adhuc gaudetis. qui tꝑs aptū adhuc habetꝫ. me re
ſpicite. meaſq̄ miſerias ꝯſiderate. ⁊ i meo ꝑiculo dānū vr̄m decli/
nate. florē iuuētutꝫ vr̄e cū deo expēdite. tēp⁹ ſacris occupate acti
onib⁹ ne ſil'ia faciētes ſil'ia patiamī. O felix pn̄ia ⁊ ꝯuerſio matu
ra q2 ſecura qui āt tarde pn̄e ſe ꝯmittit dubi⁹ ⁊ incert⁹ erit. q2 ne
ſcit an vere aut ficte peīteat. O cras cras ꝙ̃ longā reſtē feciſti mi
hi. ⁊ i baratꝝ mortis me ꝓtraxiſti. ꝓcraſtinādo decepiſti me. Et
quid adhuc dicā. in ꝓxio ē tribulatio mea. vt de h̓ mūdo recedā.
Attēde nūc a me q̄ſo diligēter. Ecce i hac hora magis gauderē de
breui oratiūcula. puta de ſalutatiōe angelica deuote per me dicta
ꝙ̃ ſuꝑ milia auri ⁊ argēti. O mi de⁹ quanta bona neglexi. ꝙ̃ male
accidit mihi ꝙ hec nō prouidi quādo bene ꝓuidere potui. quot ho
ras nunꝙ̃ redituras perdidi. ꝙ̃ modica facta ⁊ negocia inutilia
tractans tam multa ⁊ precioſa bona neglexi. O mi deus nunc fi
nem verbis meis impono. vlterius plangere non valeo. Ecce ve
nit hora que me aufert de terra. Heu me nunc video. nunc ex/
perior ꝙ amplius viuere non valeo. et ꝙ mors eſt in propin/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

quo. En man⁹ inualide incipiũt rigeſcere. facies palleſcere. viſus
obumbrari. ꝛ oculi ꝓfundari ac trãſuerſari. Ach me miſeꝝ pun/
cture mortis amariſſime circũdant me. ꝛ cor debile ſuffocare ni/
tunť. O cordis anguſtie ꝛ preſſure mortifere. En pulſus ĩcipit
caprizare. Anhelit⁹ deficere. ꝛ quaſi ex ꝓfundo ſe colligere. lucẽ
huius mũdi ampli⁹ non video. Et ecce iam ſtatum alteri⁹ mun
di pre oculis mentalib⁹ quaſi premeditãdo proſpicere ĩcipio. O
mi deus ꝙ̃ miſerabiles aſpect⁹. en cruente beſtie. laruales demo/
num facies. nigri ethiopes innumerabiles circũdant me inſidiã
tes ꝛ ſpectãtes miſeram animã meam ĩ proximo exituram. ſi for
te torquẽda eis in ſortem tradať. En ſudor mortis adeſt. ꝛ mem
bra penetrãs ꝛ victam eſſe naturam ꝛ iam ſuccubuiſſe atteſtans
O terribiľ aſpect⁹ iuſti iudicis mihi iam p̄ntis. per timorẽ ſubi
to veniẽtis per exhibitionẽ. Hinc valete ſocij ꝛ amici chariſſimi
quia hinc iam exitur⁹ oculum mẽtis ad purgatorium quo iã de/
ducend⁹ ſum cõuerto. inde nõ exitur⁹ donec reddam nouiſſimũ
quadrantẽ. Illic oculo cordis intueor miſeriã ꝛ dolorem. penaꝫ
et afflictionẽ multiplicem. Heu me miſeꝝ inter alias debitas pe
nas illo loco exurgere video flãmas ignĩũ. ꝛ inuoluere ꝛ reimpin
gere quaſdam aĩas miſeroꝝ. que velut ſcintille flãmiuome ĩ me/
dio ignis candentis diſcurrũt. Sicut cum magna villa tota in
incẽdio ponitur. ꝛ in igne ꝛ fumo ſcintille pariter ſurſum ꝛ deor
ſum ferũtur vlulãtes. ꝛ pre dolore cruciatuũ clamãtes ſingule
et dicẽtes. Miſeremĩ mei miſeremini mei ſaltẽ vos amici mei.
Ubi nũc eſt amicoꝝ meoꝝ adiutorium. vbi promiſſiões bone cõ
ſanguineoꝝ. ꝛ aliorum per quoꝝ inordinatum affectũ noſmetip
ſos neglexim⁹. ꝛ nobiſipſis hãc penam adauximus. Heu cur tot
fecim⁹. laborauim⁹ eis placere volẽtes ꝛ male remunerati ſum⁹.
ardemus ꝛ eſtuam⁹. nec ab illis adiutoriũ recipimus Heu cur de
ſalute noſtra non nobiſmetipſis prouidim⁹ En mirum afflictio
purgatorij quod patimur ſupplicĩũ ſuperat quodcũqꝫ hui⁹ tem/
poralis mũdi. Unice hore iſti⁹ quam patimur acerbitas penali/
tatis centum annos ĩ ſe putať habere ſeculi tranſeũtis miſerias.
Sed ſup omnia genera tormẽtorum ledit nimis. illi⁹ diuine fa
ciei abſentia. Et hec oĩa predicta in vltimo agone conſtitut⁹ tibi
pro memoriali relinquo. Et his dictis agonizando expiro

¶ Gregorius in omelia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

¶ Qui inq̄ȝ ſunt humane aīe maiores inimici q̄ȝ maligni ſpūs
qui hanc exeūtem a corpe obſidēt. quam ī carnis amore poſitā de
ceptorijs delectatōib⁹ fouēt. quam vallo circūdant. qꝛ añ mentis
ei⁹ oculos reductis iniq̄tatib⁹ quas ꝑpetrauit. hāc ad ſocietatem
ſue damnatōis trahētes coartāt. vt ipſa iam extremitate vite de-
prehēſa et a q̄b⁹ hoſtibus circūcluſa ſit videat ⁊ inde euadēdi adi-
tum īuenire nō poſſit. qꝛ opari iam bona nō licet. q̄ cum agere li
cuit cōtempſit De quib⁹ adhuc aperte quod ſeq̄tur itelligi poteſt
Circūdabūt te ⁊ coanguſtabūt te vndiqȝ Maligni quippe ſpūs
vndiqȝ anguſtāt aīam. quādo ei nō ſolum opis. ſȝ etiam locutio
nis ⁊ inſuꝑ cogitatōis iniq̄tates replicant vt que ꝓus ſe ꝑ multa
dilatauit ī ſcelere. ad extremū de omnib⁹ anguſtiet̄ in retributōe.
Si em̄ diſtricte penſet̄ cui⁹ ſit ponderis īproperium ex ore verita
tis agnoſcit̄. cum negligēti ⁊ futura non ꝓficiēti d̄r. Et quidem
in hac die tua q̄ ad pacem tibi nūc autem abſcōdita ſunt ab ocul'
tuis. Nam cogitādum valde eſt q̄ȝ terribil' erit hora noſtre reſo-
lutōis. q̄s pauor mentis. quāta tūc oīm maloꝝ memoria. que ob
liuio trāſacte felicitatis. q̄ formido ⁊ cōſideratio iudicij. Quid er
go nob eſſe de preſentib⁹ ad delectationē debet quādo ſimul cūctis
trāſeuntib⁹ non valȝ trāſire qd̄ iminet qn̄ ⁊ hoc fundit⁹ finit̄ qd̄
diligit̄ ⁊ illud icipit̄ vbi dolor nunq̄ȝ finitur. Tūc maligni ſpūs
egrediēte aīa ſua opa requirūt tūc mala q̄ ſuaſerūt replicāt. vt ſo
ciam ad tormētum trahāt. ¶ Hieronym⁹ in ep'la ad demetri
adem Reſpuant̄ honores. deſpiciātur diuitie. Ipa quoqȝ vita no
ſtra martyrij amore cōtemnat̄. Et hec oīa ⁊ ſi ꝓ eterni atis pre-
mio nō darētur. eſſent tamē quādoqȝ peritura. Amittūt hec eti
am illi q̄ ſemꝑ cupiūt poſſidē. q̄ȝ multos memoria nr̄a retinet in
maxis honorib⁹ ⁊ diuitijs cōſtitutos repēte de ſummo illo poten
tie faſtigio cōcidiſſe ⁊ eos q̄ timore elati aliud q̄daȝ q̄ȝ hoīes ſe iā
putabāt exitu ſuo tādem docuē nos q̄d fuerit. Quid em̄ in h̄ mū
do ſtabile q̄d firmū eſt. q̄d porro nō breue ⁊ icertū. ⁊ caſui nō ſer-
uiēs. Quale illud bonū eſt qd̄ ſemꝑ timeas amittē vel qd̄ auferē
dum abs te metuas vel a te reliquendū ſcias Nā ⁊ ſi nullo eripi
atur caſu vel morte certe ꝑdendū eſt. Et ſi vita nr̄a itendat̄ ꝑ mil-
le ānos ⁊ ad extremū illū diē totius etatis cottidiana deliciaꝝ vo
luptate veniam⁹. q̄le hoc q̄ſo diu ē qd̄ fine delet̄. Age iā trāſactū
vite tue temp⁹ aīo reuolue. Nonne videbit̄ tibi vmbra q̄dā fuiſſe
qd̄ trāſijt ⁊ iſtar ſomnij tenuis icertum eſſe omne qd̄ videt̄. Hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

idē ꝛ decrepitꝰ ſenex ſentire pͦt cui cōuenit dicē cum ꝓpheta. Di-
es mei ſicut vmbra declinauerūt. ꝛ ego ſicut fenū arui

¶ Ex dialago gregorij.

¶ Uir q̄dā in hoc mūdo valde diues fuit criſoriꝰ noīe. ſed tm̄ vi
cijs plenꝰ quātum rebꝰ. ſuꝑbia tumidꝰ. ſue carnis voluptatibus
ſubditꝰ. in acquirēdis rebꝰ auaricie facibꝰ accēſus Sꝫ cū tot ma
lis dn̄s finē ponē decreuiſſet. corꝑali hunc moleſtia ꝑcuſſit. Qui
ad extremū veniēs eadē hora q̄ iam erat de corꝑe exiturꝰ aꝑtis ocu
lis vidit tetros ꝛ nigerrimos ſpūs corā ſe aſſiſtē ꝛ vehemēter īmi
nē vt ad īferni clauſtra ſe raperēt. Cepit tremiſcē palleſcē ꝛ ſuda
re. ꝛ magnis vocibꝰ inducias petē. filiūq̄ʒ ſuū noīe maximū queʒ
ipſe iā monachꝰ monachū vidi nimijs ꝛ turbatis vocibꝰ clamare
dicēs. Maxie curre. nunq̄ʒ tibi mali aliquid feci. ī fide tua me ſu
ſcipe. Turbatꝰ mox maximꝰ affuit lugēs ꝛ ꝑſtrepēs familia ꝯue-
nit. Eos aūt q̄s ille īſiſtētes ſibi grauit̄ tolerabat. ipſi malignos
ſpūs vidē nō poterāt. ſꝫ eoꝝ p̄ntiam ī ꝯfuſione ī pallore ac tremo
re illiꝰ qui trahebat̄ videbāt. Pauore āt eoꝝ tetre imagīs huc illuc
qꝫ ꝟtebat̄. ī lectulo iacebat ī ſiniſtro latē aſpectū eoꝝ ferre nō pote
rat. ꝟtebat̄ ad parietē ꝛ ibi erāt Cūq̄ʒ ꝯſtrictꝰ nimis etiā ſe relax
ari deſꝑauit. cepit magnis vocibꝰ clamare Inducias vſq̄ʒ mane.
inducias vſq̄ʒ mane. Sꝫ cū clamaret ī ipſis vocibꝰ de habitacl'o
ſue carnis euulſus ē. De q̄ nimiꝝ ꝯſtat q2 ꝓ nobis iſta nō ꝑ ſe vide
rat vt eiꝰ viſio nob ꝓficiat. q̄s adhuc diuīa potētia lōganimit̄ ex
pectat. Nā ille tetros ſpūs an̄ mortē vidiſſe ꝛ īducias petiſſe. q̄d
ꝓfuit q̄ eaſdē inducias q̄s petiuit nō accepit Itē aliud idē.

¶ Eſt apud nos athanaſiꝰ p̄ſbyt̄ licaonij qui ī diebꝰ ſuis lictonij
rē terribilē narrat eueniſſe. Ibi nāq̄ʒ vt ait q̄ddā monaſteriū ꝯga
laton d̄r. in q̄ quidā monachꝰ magne eſtimatiōis habebat̄. bonis
quippe moribꝰ videbat̄. at in oī ſua actiōe ꝯpoſitꝰ. Sꝫ ſicut ex fi
ne res patuit lōge alit̄ q̄ʒ apparebat fuit. Nā cū ſe cū fribꝰ ieiuna
re monſtraret. occulte mādūcare cōſueuit. q̄d eiꝰ viciū frēs omni
no neſciebāt. Sꝫ corꝑis ꝛ mētis moleſtia ad vite extrema ꝑdu-
ctus eſt. Qui cum iam eſſꝫ ad finem frēs ad ſe oēs qui ī monaſte
rio inerant congregari fecit. At illi vt putabāt tali viro moriēte
magnū quid ac delectabile ſe ab eo audire crediderūt. Quibꝰ ille af
flictꝰ ꝛ tremēs cōpulſus eſt ꝓdere. q̄n hoſti traditꝰ cogebat̄ exire.
Nam dixit. q̄n me ieiunare vobiſcū putabatis. occulte comedebā
Et ecce nūc ad deuorandū draconi ſum datꝰ qui cauda ſua genua

mea pedeſqꝫ colligauit. caput vero ſuū intra meū os mittēs ſpm̄ meū ebibens abſtrahit. Quib⁹ dictis ſtatim defunct⁹ eſt. atqꝫ vt penitēdo ſe liberare potuiſſet a dracone quē viderat expectat⁹ nō eſt. Qđ nimiꝝ ꝯſtat qꝛ ad ſolam vtilitatē audientiū viderat. eū hoſtē cui traditus fuerat ⁊ innotuit ⁊ non euaſit.

¶ Ex vitiſpatꝝ Exemplū

¶ Abbas ſylois ſedēs in cella ſꝑ claudebat oſtium ſuū. Dicebāt autē de ipſo ꝙ in die dormitiōis ſue cū ſederēt circa eū patres reſplēduit tanqꝫ ſol facies ei⁹. Et dt eis. Ecce abbas anthoni⁹ venit. ⁊ poſt puſillū rurſus dt eis: Ecce chor⁹ ꝓphetaꝝ. Et iterum ampli⁹ facies ei⁹ reſplēduit ⁊ dt. Ecce chor⁹ apl'oꝝ venit. Duplicit̄ adhuc refulſit facies ei⁹. ⁊ ecce ipſe cū aliqb⁹ loquebat̄. Depcati ſunt autē illum ſenes dicētes. Cū quo loqris pater. Qui dixit eis. Ecce angeli venerūt accipe me. ⁊ rogo vt dimittar penitē modicū. Dicūt ei ſenes. nō indiges pn̄ia pater. Dixit autē ill'. vere neſcio me vel iniciū pn̄ie feciſſe. ⁊ cognouerūt oēs qm̄ perfectus ē. Et rurſum facta ē facies ei⁹ ſicut ſol. ⁊ timuerūt oēs. Dixit āt eis. Videte ecce dn̄s venit dicēs. Afferte mihi vas electionis heremi. ⁊ cōtinuo reddidit ſpm̄. Et factū eſt fulgur ⁊ repletus eſt tot⁹ ille loc⁹ odore ſuauitatis

¶ Ex vita ſancti Hieronymi

¶ Adueniēte die quo venerabil' euſebi⁹ migratuꝝ ſe ſcierat. tercio die preeūte. lāguore febriū concuſſus valide ſuꝑ terrā nudam mgr̄i ſcz hieronymi nō imemor ſe nudū fecit deferri a frībus ad monēs frēs ſingulos in ꝓpoſito manē. Deniqꝫ ſaccū quo glorioſus induebat̄ hieronym⁹ deferri fecit ⁊ ſuꝑ ſe poni. Ordiauitqꝫ ſe nudū inſtar glorioſi mgr̄i extra eccleſiā in q̄ iacebat ſci hieronymi cadauer ſepeliri. Poſt hec ꝯione accepta ſe dn̄o ⁊ gl'oſo hieronymo ꝯmēdauit. ⁊ ſic ꝑ triduū locutiōe. corꝑaliqꝫ viſione ꝓuatus. circūſtantib⁹ frib⁹ paſſiones dn̄i ⁊ alia legētib⁹ iacuit. Die āt mortis duab⁹ ſe horis an̄ btē aīe exitū cepit venerabilis ꝑat̄ euſebi⁹ tam horribiles act⁹ agē vt circūſtantes monachi tanqꝫ amentes iacerent in t̄ra. nam qn̄qꝫ trāſuerſis ocul' iunctis manib⁹. facie horribili. diraqꝫ voce clamabat. nō faciā. non faciā. mentiris mētiris. Poſt hec faciē in terrā quātum poterat firmās clamabat. Adiuuate me frēs ne pereā. Monachi āt flētes ⁊ tremētes interrogabāt eū. Quid habes pater. Quib⁹ ille. Nō videtis demonū agmina qui me debellare cupiūt. At illi. Quid te factuꝝ

volebāt cū dicebas. nō faciā: Et ille. Conātur vt blaſphemꝰ in
ueniar. Et iō ſic clamabā. Tūc illi. quare faciē tuam abſcōdebas
in terra. Ne ait aſpectū eoꝝ videre tā terribilē ꝙ om̄s pene nihil
ſunt reſpectu illiꝰ Inter hec v̄ba actꝰ priores reiterans ſic ad ex-
trema deuenit. Frēs aūt pauidi ⁊ ſtupētes ſtabant velut mortui
neſciētes q̇d facerent. Ad extremā āt horā venicti glorioſus ei-
dem Hieronymꝰ apparuit ꝯfortans eū Ad cuiꝰ aduētū ꝑterrit
illa demonū turba euanuit. Et viderūt hieronymū monachi q̇da
aliȷ̈ aūt has voces ab euſebio audiebant. Vn̄ venis pater? Quaā
tm̄ moratus es? Cui vox illa audientibꝰ fratribꝰ. Expecta fili nē
formides. qꝛ te nō deſerā quē tm̄ diligo Qua voce audita. breui
diſcurſo tp̄e venerabil' euſebiꝰ expirauit. Ad cuiꝰ corpꝰ fiebāt mi
racula p̄terite vite ſctitatē inſinuātia. Int᷑ que q̇dā monachꝰ ſui
monaſteriȷ̈ p̄ lachrymis ⁊ vigiliȷ̈s oculorū lumīe ꝓuatꝰ ſtatim vt
eiꝰ corpꝰ venerandū facie tetigit. oculoꝝ lumē recepit. Quidā de
moniacꝰ etiā obuiꝰ ſepeliēdo corpi liberatꝰ eſt.

Aliud ex diſtinctiōe nona

¶ Legit᷑ in libro de vij. donis ꝙ narrauerit quidaꝫ frater nomīe
Gualterus magr̄ in theologia. ꝙ cū eccl'ia quedā ꝯſecrari deberet
⁊ quidā nobilis comes excōicatꝰ ibidē ſepultꝰ eiȷ̈ciendꝰ eſſet prop
ter ꝯſecratōeꝫ. patefacto ſepulchro. apparuit īmaniſſimꝰ bufo ſu
per faciē eiꝰ totā eā opiens ⁊ corrodēs. ⁊ aliȷ̈ v̄mes ⁊ ſerpētes. ad
quoꝝ aſpectū ⁊ horrorē om̄s q̇ aderant fugerūt. Filiꝰ aūt dicti co
mitis iuuenis hec audiēs acceſſit. Et viſa ſanie carnis paterne ⁊
vermiū. mirabili diuerſitate ⁊ horrore dixit. Iſti ſunt amici nr̄i
quos nutriūt delicie noſtre hos q̇eſcē facimꝰ in mollibꝰ lectꝫ ⁊ pi
ctis thalamis. ⁊ augmētamꝰ diuerſitate ferculoꝝ. Meliꝰ ē ergo
vt extinguāt᷑ in vita ꝑ pn̄iam. moleſtent᷑ ꝑ ieiuniū. vt int᷑fecti a
nob' nō occurrāt in morte. Et relicto ꝓncipatu ⁊ oī gl'ia mūdi fu
git. cogitās ſe beatū ſi fieret pauꝑ ꝓ xp̄o. Uēit āt rhomam vbi ī
tiore di mirabilit᷑ corpꝰ ſuū afflixit. carbonariȷ̈ etiā inibi ſortitꝰ
officiū dēpto ſolo ſuo ꝯfeſſore oibꝰ hoibꝰ vſqꝫ in finē vite ſue per
māſit incognitꝰ. Tandē veniēs q̇dā die rhomā vt carbones ven
deret. ibidē infirmitate graui ꝑcuſſus ⁊ vulneratꝰ patiētiſſime et
mitiſſime ſuſtinuit. deīde vocatꝰ a xp̄o felicit᷑ aduolauit. Quo mi
grāte oēs vrb' cāpane vltro ⁊ ꝑ ſe diuia v̄tute ſonuerūt. Qd' cuꝫ
tā papa Joānes qꝫ vniuerſus populꝰ vehemētiſſiē mirarēt᷑. ꝯfeſ
ſor ipiꝰ ſacerdos q̇dā hō ſctē vite totū vite ſue ordinē ⁊ q̇s eſſet e

narrauit. Quod audientes ſui nobiles ⁊ milites q̊ eũ ibidẽ que-
ſierunt licet viuũ nõ inueniſſent corpꝰ tñ defuncti ad terrã ſuam
Aliud ex libro de illuſtribꝰ viriſ (cũ gaudio deduxerũt
Cõuerſus q̄dã de fribꝰ clare vallis Innocẽtis vite ⁊ ꝯuerſatio
nis honeſte cũ grauit̃ aliq̃mdiu egrotaſſ3. tandẽ ad extrema deue
nit. Intrauit ad eũ gr̃a viſitatõis btũs Bernñ. ⁊ ꝯfortans eũ ait.
Cõfide fili q꞉ migraturꝰ es iã de morte ad vitã. de labore tpali ad re
quiẽ ſempit̃nã. Ille v̾o cũ ingẽti fiducia rñdit. Quidni pergam
ad dñm ⁊ creatorẽ meũ. vere ꝯfido ⁊ q̃ntũ de mia domini ieſu xpi
preſumere audeo certus ſu3 q꞉ cito viſurus bona dñi in t̃ra viuẽ
tiũ. Porro btũs Bernñ. vt erat medicꝰ ſapiẽs paſtorq3 ſollicitꝰ ti
mẽs hoĩ ruſticano ne tã fida rñſio de p̄ſumptõis magis temerita
te q̃3 ꝯſcie puritate ꝓcedẽt ait. Signa cor tuũ frater ſigna cor tu
um. q̊d ẽ q̊d locutꝰ es. vñ tibi ſubrepe potuit tante p̄ſumptõnis
audacia. Enuero tu nõ es ille panꝑculꝰ ⁊ miſerabil' hõ q̊ cu3 nil
aut ꝑpe nihil haberes in ſcl'o neceſſitate forſan mag' q̃3 timore dĩ
cogẽte ad nos ꝯfugiſti. mult' p̄cibꝰ tandẽ aditũ impetrãdo. nos
v̾o dĩ cauſa collegimꝰ inopem. ⁊ parẽ te fecimꝰ victu atq3 veſtitu
ceteriſ. q꞉ cõicaſtis his q̊ nobiſcũ ſunt ſapiẽtibꝰ atq3 nobilibꝰ viriſ
⁊ factꝰ es q̄ſi vnꝰ ex illis. Quid igit̃ tribuiſti dño pro oibꝰ iſtiſ Et
ecce nõ ſufficit ingratitudini tue grat' accepiſſe te tot bñficia de
manu dñi. niſi ⁊ regnũ ipiꝰ hẽditat' iure vẽdices tibi. Ad hec il-
le rñdẽs blãdo vultu ⁊ trãquillo animo dixit. Bñ pr̃ chariſſime
bñ vtiq3 ꝑoraſti. ⁊ v̾a ſunt oĩa q̊ dixiſti. Uerũtamẽ ſi iubes loq̃r
ad te dñm ⁊ patrẽ meũ. ⁊ pauc' aperia3. vñ mihi paupi ⁊ miſero
ſuggeri potuit tãte nõ p̄ſumptõis. ſ3 vt ego ſpero deuotõis occa
ſio. ſi tñ v̾a ẽ illa p̄dicatio vr̃a quã nob' ſepiꝰ inculcaſtiſ q꞉ ſc3 reg
nũ dei nõ carnis nobilitate. nõ terrenis diuitijs poſſidet̃. ſed ſola
obediẽtie v̾tute acq̃rit̃. Hãc inquã ſniam tanq̃3 v̾bũ abbreuiatũ
a dño ſedula cõmẽoratõe apd' me ꝯtinui. ponẽs illd' q̄ſi ſignacu-
lũ ſup cor meũ aſſidue meditãdo. ⁊ ſup brachiũ meũ ſollicite ope
rãdo Querite ſi placz ab oibꝰ magr̃is meis ⁊ ſocijs q̊bꝰ me obſeq̃
⁊ ſuire iuſſiſt' ſi cuiq3 illoꝝ aliquẽ inobediens fui. ſi de fribꝰ nr̃is
quẽpiã v̾bo aut ſigno vel q̊libz alio mõ q̃ntũ in me fuit ꝯtriſtaui
Qd' ſi opam dedi oibꝰ in xp̃o obedire. oibꝰ ſuire. cũctos ꝑ dei gra
tiã diligere. quis ꝓhibere me põt vt de miſc'dia eiꝰ non cõfidam.
Beatus itaq3 Bernñ. cũ tale rñſum ab homĩe ruſticano accepiſſ3
gauiſus eſt gaudio magno ⁊ ait. Uere btũs es fili chariſſime. q꞉

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

caro ꝛ ſanguis non reuelauit tibi ſapiam hanc .ſed pater celeſtis
ipſe te docuit .ipſe poſuit aīaȝ tuā ad vitā. rectiſſimoq̃ȝ tramite ꝑ/
duxit ad patriā. Jā ergo ſecurꝰ egredē. qm̄ patefacta ē tibi ianua
vite. Defūcto itaqȝ fratre ꝛ exequijs celebratꝫ . venerabil' pr̄ de cō
uerſatōe ꝛ ꝯſūmatōe eiꝰ ſmonē in capitulo luculētū ſua illa deuo
tōe ꝛ facūdia ꝑorauit. oīſqȝ illiꝰ exēplo ad amorē obedientie mi
rabilit accēdit vehemēter nāqȝ affectꝰ fuit i rn̄ſiōe illiꝰ ꝛ magis
ꝯgratulabat ei ſup obediētie ṽtute ꝛ ſup ipiꝰ aīe puritate q̃ȝ ſi vi
diſſet eū ſignis ꝛ ꝓdigijs choruſcantē.

¶ Sequitur ſecundū nouiſſimorum de extremo iudicio

Secundū nouiſſimoꝝ cuiꝰ frequēs meditatio nos a pec/
catis reuocat. ē iudiciū nouiſſimū ꝛ finale. Huiꝰ em̄ me
moria nō ſolū cohibȝ a maximis pctis. verūetiā a culpis
ꝛ minimis pctis. Vn̄ in vitaſpatrū legit. ꝙ cū q̇daȝ ſenex vidiſſet
q̄ndā iuuenē diſſolute ridētē. dixit ei. Coraȝ celo ꝛ t̃ra reddituri
ſumꝰ rōem totius vite nr̄e. ꝛ tu rides. Quaſi dicēt. Si ſcires q̃ȝ
ſtricta rō fiet poſtmodū in iudicio de oībꝰ pctis q̄ntūcūqȝ leuibꝰ
ꝛ ꝑuis. Vtiqȝ nō ridēs. ſȝ potiꝰ plāgēs ꝛ doleres. qꝛ nūc tps eſt
flēdi. locꝰ ꝛ pctā luēdi. Paſtea gaudebūt q̇ nūc ſua crimia flebūt
Vn̄ Greg. i omelia. Pn̄tꝫ tpis ita ē agēda leticia. vt nūq̃ȝ ama
ritudo ſeq̄ntꝫ iudicij recedat a mēoria. Hinc ē qd̓ dn̄s dt Eccl'.
xxxviij. Mēor eſto iudicij mei. nā cū accepo tps ego iuſticias iu
dicabo. Sic ꝑ ꝓphetā loq̄t in pſalmis. ꝛ Johel' vltio. Cōſurgāt
ꝛ aſcēdāt gētes in valle Joſaphat. qꝛ ibi ſedebo vt iudicem in cir
cuitu oēs gētes. Itē Hieremie ij. Adhuc iudicio ꝯtēdā vobiſ/
cū ait dn̄s De q̇ generali iudicio ſcribit Ozee. iiij. Audite ṽbuȝ
dn̄i filij iſrl'. qꝛ iudiciū dn̄o cū hītatoribꝰ t̃re. hoc āt iudiciū vald̓
ē timēdū. vn̄ ꝓpheta dt. A iudicijs ei tuis timui. Itē Sap. v.
Vidētes turbabūt tiore horribili. gemētes p̄ anguſtia ſpūs. Cer
te dn̄e in hoc die turbabūtur gentes ꝛ timebūt qui habitāt termi
nos a ſignis tuis. nec immerito pauebūt . quia multa horribilia
erunt ſigna que videbunt. Nam vt ſcribitur Luce. xxi. Cuȝ vi/
derint filium hominis venientem in nube cuȝ poteſtate magna
ꝛ maieſtate. tunc erunt ſigna in ſole ꝛ luna ꝛ ſtellis . Et in terra
preſſura gentiū pre confuſione ſonitus maris ꝛ fluctuum. ita vt
areſcent homines pre timore ꝛ expectatione que ſuperueniet vni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

uerſo orbi. O miſer hō cogita illi⁹ iudicij dī. ſcȝ ꝛ hoīs tā̄ horribilē aduētū̄. nā̄ ignis in ↄſpectu ei⁹ exardeſcet. ꝛ ī circuitu ei⁹ tēpeſtas erit valida. Ignis inq̄m an̄ ip̄m p̄cedet ꝛ inflā̄mabit in circuitu inimicos ei⁹. Un̄ ad Heb. x. Terribil' ā̄t ē q̄dā̄ expectatio iudicij ꝛ ignis emulatio. q̄ ↄſumptura ē aduerſarios. Et Malachie iij. Ecce dies veniet ſuccēſa q̄ſi camin⁹. ꝛ erū̄t oēs ſuperbi ꝛ om̄s faciētes ip̄ietatē ſtipula. Itē Iſaie. lxvi. Ecce dn̄s in igne vēiet. Un̄ Johel'. ij. An̄ faciē ei⁹ erit ignis vorā̄s ꝛ p⁹ eū̄ exurēs flā̄ma. Et iō ſicut ſcribit Mala. iij. Quis ſtabit ad vidēdū̄ eum Ipe em̄ q̄ſi ignis ↄflā̄s ꝛ q̄ſi herba fullonū̄. ꝛ ſedebit ↄflā̄s ꝛ emū̄dā̄s argētū̄. Quis ergo ſane mētis hūc iudicē ꝛ aduētū̄ eius toto corde nō timebit? Gregori⁹ ſup̄ Ezechielē. Que erit mēs hominis eťni iudicij p̄n̄tiā̄ nō formidā̄tis. vbi ſit' peccata an̄ ocl'os redeū̄t. ꝛ oīa q̄ cū̄ delectatōe acta ſunt ad mēoriā̄ cū̄ pauore reducā̄t. Certe vt ſcribit ꝓuerb. xxviij. Uiri mali nō cogitā̄t iudiciū̄. q̄ ā̄t requirū̄t deū̄ aīaduertū̄t oīa. Bern̄. ī p̄ſa. Expaueſco q̄dē multū̄ iudicis vēturi vultū̄. quē latebit nil' occultū̄. nec reliq̄t q̄d inultū̄. et q̄s nr̄m n̄ timebit. q̄n̄ iudex apparebit. ignis an̄ quē ardebit. peccatores q̄ delebit. Eſt ā̄t hoc iudiciū̄ ſp̄ealiť metuendū̄ ꝓpť tria. Primū̄ ē multiplex accuſatio ip̄is p̄cōrib⁹ valde grauiť ꝑhorrēda. Scdm̄ ē ſtrictiſſiā̄ vilicatōis rō̄ de omib⁹ ſinglariť facienda. Terciū̄ ē horribil' ſnīe expectatio. q̄ a iuſto iudice tū̄c crudeliť corā̄ cū̄ctis hoīb⁹ ↄtra iſenſatos ꝓfereť. Que oīa ſunt p̄cōrib⁹ pluximū̄ metuēda. ꝛ ꝑ ↄn̄s eoꝝ mēoria ē p̄ctis retractiua

Quare iudiciū̄ timendū̄ eſt ꝓpter multiplicē accuſationem.

Eſt igiť p̄mū̄ ꝓpť q̄ꝺ iudiciū̄ ē valde ꝛ ſp̄ealiť timēdū̄. mlťiplex accuſatio q̄ in ip̄is p̄cōrib⁹ valde grauiť ē ꝑhorrēda vn̄ mlťa iueniū̄ť ꝛ nūerā̄ť in ſcp̄tura q̄ ī nouiſſimo die p̄cōres accuſabū̄t. p̄mū̄ ē ↄſcia ꝓp̄a q̄ p̄cōrē arguet n̄ ī occl'to vt nū̄c. ſȝ corā̄ oīb⁹ tū̄c apte. Un̄ Daniel'. vij. Iudiciū̄ ſedet ꝛ libri apti ſunt id eſt ↄſcīa q̄ oīb⁹ reuelabiť. In his libris ↄtineť ſn̄ia vite ꝛ mortis gl'e ſeu ↄfuſiōis ſalutis vel damnatōis ſempiťne. Itē Apocalip̄ſis xx. Indurati ſunt mortui ex his q̄ ſcp̄ta erā̄t ī libris. i. ī cō̄ſciētijs eoꝝ. Un̄ ad Rhoma. ij. Teſtioniū̄ ill' reddēte ↄſcia eoꝝ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Nam ſicut teſtioniū bone ↄſcie hoīs iuſti ē gl'ia. ita teſtioniū pra
ue ↄſcie eſt accuſatio damnatio ſeu pena. Scd̄m qd̄ accuſat pec
catorē ſunt diaboli ⁊ ſpūs maligni. Ipi enī ſicut ꝓditores ſugge
runt peccatū faciēdū. ac de facto ⁊ cōmiſſo peccatorē accuſabunt
ſicut ſoci⁹ furis interdū accuſat furem de eo qd̄ fecit cū eo. Ideo
Apocal'. xij. Dyabolus accuſator fratrū noīatur. Vn̄ Auguſti⁹
Aſtabūt om̄s ante tribunal xp̄i ⁊ p̄ſto erit diabolus ⁊ recitabit ṽ
ba ꝓfeſſiōis nr̄e. ⁊ obijciet nob̄ in faciē q̇d nobis. ⁊ in quo pecca
uim⁹. ⁊ in quo loco. ⁊ q̇d facere debeamus. Dictur⁹ eſt enī ille ad
uerſarius nr̄. Eq̇ſſime iudex iudica iſtū eſſe meū ob culpam. q̇ tu
us noluit eſſe ꝑ gratiā tuus eſt per naturā. meus ꝑ miſeriā. tuus
eſt ꝑ cōpaſſionē. meus ob ſuaſionez. tibi inobediens. mihi ↄſenti
ens. a te accepit imortalitatꝫ tunicā. a me accepit hanc pannoſaz
tunicā qua indutus eſt. tuā veſtē dimiſit. cū mea huc venit. Eq̇ſ
ſime iudex iudica ergo illū eſſe meū ⁊ mecū ↄdemnādū. Hec Au
guſtin⁹. Terciū ꝙ pctōres accuſabit ſunt angeli ⁊ ſpūs bti. Cre
dibile eſt enī ꝙ ille q̇ tradidit eis aīas cuſtodiēdas. req̇rit ab eiſ
de hmōi cuſtodia rationē. Et cū illi nō mentiant̄. nec culpā alie
nam ſibi debent imputare. oportebit eos dicē ꝙ ip̄i nō ſint in cul
pa. ſꝫ pctōres q̇ noluerunt eis credere ⁊ obedire. ſicut nō ē culpa
medici q̇ nihil omittit de ꝑtinētib⁹ ad curaz infirmi ſi non ſanat
languidū ſibi inobedientē. Vn̄ Hieremie. li. Curauim⁹ babylo
nē ⁊ nō eſt curata. Eſt ṽbū angeloꝝ. q̄ſi dicēt. Fecim⁹ qd̄ neceſſa
riū erat fieri circa babylonē vt curaret̄ ſꝫ culpa ſua fuit ꝙ non eſt
curata. Quartū accuſans pctōrē ſunt creature. ⁊ ſi queſierꝭ que.
dico ꝙ om̄s ⁊ ſingule. Nā offenſo creatore tot⁹ mund⁹ odio ha
bebit offenſorē. Vn̄ Job xx. Reuelabūt celi iniq̇tatē impij. ⁊ ter
ra aduerſus eū ↄſurget. Nā dn̄s aduocabit celū de ſurſum ⁊ ter
ram deorſum diſcernē populū. Criſoſto. ſup Mattheuz. In illo
die nihil eſt qd̄ rn̄deam⁹ vbi celū ⁊ t̄ra. ſol ⁊ luna. dies ⁊ nox. ⁊ to
tus mūd⁹ aſtabūt aduerſum nos in teſtioniū pctōꝝ nrōꝝ. Et iō
dt̄ Gregꝭ. Si q̄ris q̇s te accuſabit. dico ꝙ tot⁹ mūd⁹. ⁊ creature
nō ſolū accuſabūt pctōrē. verūetiā pctōrem de ip̄s vindicabunt.
Sap̄. v. Armabit creaturā ad vltionē inimicoꝝ ⁊ pugnabit cū
eo orbis terrarū contra inſenſatos. id eſt peccatores. Itē eiuſdez
xvi. Creatura tibi factori deſuiēs excandeſcit in tormētū aduer
ſus iniuſtos. Quintū accuſans peccatorē ſunt miſerabiles perſo
ne que iniuriā paſſe ſunt. Nam illi eos tunc accuſabunt qui ipis

iniuriā fecerūt. Tunc enī verificabit̄ verbū ꝓphete in pſalmo ſic
dicentis. Cognoui quia faciet dn̄s iudiciū inopis ⁊ vindictam
pauperis. nam ipe qui intuetur abyſſos. qui ambulat ſuper pen-
nas ventorum. terribilis in conſilijs ſuper filios hominū. tunc
iudicabit cauſas pauperum quando ſtabunt in magna cōſtantia
aduerſus eos qui ſe anguſtiauerunt. Tunc vindicabit oīa pa-
ter orphanoꝝ ⁊ iudex viduarum. Patientia vero pauperum nō
peribit in finem. Accuſabunt etiā ſubditi ſuos impios ⁊ negli-
gentes prelatos. Bernardus ſuper Can̄. O terribilis deus ſuꝑ
filios hominum. fruſtra incipient dicere tunc miſeri montibus.
cadite ſuper nos. ⁊ collibus cooperite nos. Uenient ante tribu-
nal chriſti ⁊ audietur populorum grauis querela. accuſatio dira
quorum vixere ſtipendijs nec diluere peccata quibus facti ſunt
duces ceci. ⁊ mediatores fraudulenti. Sextum accuſans pecca-
torem eſt peccatum. Hieremie ij. Arguet te malicia tua ⁊ auer-
ſio tua increpabit te. Unde peccata erunt ligata ad collum pec-
catoris. Ozee xiij. Colligata eſt iniquitas effraim. abſconditum
eſt peccatum eius. Treno. ꝑmo conuolute ſunt ⁊ impoſite collo
meo. ſ. iniquitates mee. Et ideo ſicut furtum ligatum ad colluz
furis accuſat eum. ſic ⁊ tunc peccata accuſabunt miſerū peccato
rem. Prouerb. v. Iniquitates ſue capient impiū ⁊ funibus pec-
catorum ſuorum quibꝰ conſtringitur. Hinc eſt ꝙ per prophetā
dicitur. Funes peccatorū circūplexi ſunt me quibus inquā funi
bus mali per dyabolū trahentur ad infernū. tunc enī cadēt in re
tiaculo eius peccatores ⁊ captio quā abſcondit apprehendet eos
¶ Legit̄ de ericio ꝙ intrans ortum onerat ſe pomis figens ea in
aculeis. Cum autē venerit ortulanus. tunc ericius volens fugē
impeditur ab onere. ⁊ ſic cū pomis compꝛhendit̄ ⁊ arreſtat̄. Sic
etiā accidit peccatori diuerſis peccatis onerato in die iudicij cō-
prehenditur ⁊ accuſabit̄ ab eiſdem. Pſalmiſta. Cognoſcet̄ domi
nus iudicia faciens in operibus manuū ſuarum comprehenſus
eſt peccator. De quo Criſoſto. ſuꝑ Mattheū dicit. Ipe cogitati
ones ⁊ ſpēaliter opa ſtabūt ante oculos nr̄os accuſantes nos an
te deū. dicente aplo. Cogitatōibꝰ inuicē accuſantibꝰ. Bern̄. Tūc
opa nr̄a ſimul loqntia dicent ad pctōrez. Tu nos egiſti. opa tua
ſumꝰ. nō te deſeremꝰ. tecū erimꝰ. tecū ad iudiciū pergemꝰ. Naz
vt dr̄ Ezechie. xviij. ſicut iuſticia iuſti erit ſuꝑ eum. ſic impietas
ī apij erit ſuꝑ eū. Hinc eſt ꝙ Pſalmiſta dt. Audite hec oīs gē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

tes. auribus ꝑcipite qui habitatis orbem. Cur timebo in die ma
la. i. in die iudicij. q̄ nō ſolum mala. imo peſſima ē cuilibꝫ pctōri
Ad qđ r̄ndit ſibiipſi dicēs. Igit̄ nūc timebo. qꝛ iniq̊tas calcanei
mei circūdabit me. Septimū ꝛ vltimū accuſans pctōrē ſunt tor
mēta ſiue inſtrumēta paſſiōis ieſu xp̄i. imo veri⁹ ipſemet xp̄s. vn̄
Hieronym⁹. Crux xp̄i ꝯtra te pugnabit. ꝛ xp̄s ꝑ vulnera ſua cō
tra te allegabit. cicatrices ꝯ̄ te loq̄nt̄. ꝛ claui de te ꝯq̄rent̄. Hinc
Aug⁹ in tractatu de ſimbolo ſic đt. Fortaſſis dn̄s in corꝑe ſuo ci
catrices obſuabit. vt in iudicio pctōrib⁹ exprobraret. ꝛ ꝯuincēs
eos dicat. Ecce hoiem quē crucifixiſtꝫ. ecce deū ꝛ hoiem in queꝫ
vos infelices credē noluiſtꝫ. videte vulnera q̄ infixiſtis. agnoſci
te lat⁹ qđ pupugiſtꝫ. qđ ꝓpt̄ vos aptū ē ꝛ intrare noluiſtis. Tūc
etiā ipſe xp̄us accuſans pctōres dicet illđ qđ Nau. iij. habet̄ ſcri
ptū. Reuelabo pudēda tua. ꝛ oſtendā gētib⁹ nuditatē tuā ꝛ reg
nis tuis ignominiā tuā. Ozee. ij. Reuelabo iuſticiā ei⁹ in oculis
mādatoꝝ ei⁹. ꝛ vir nō eruet eū de manu mea. O q̄ꝫ triſtes ꝛ q̄ꝫ de
ſolati erūt in hoc die miſeri pctōres. Tūc em̄ ſcribit̄ Apocal'. i.
videbit eū ocul⁹. et q̊ eū pupugerūt. ꝛ plāgēt ſuꝑ eū oēs trib⁹ t̄re
Tūc pctōr videbit ꝛ iraſcet̄. dentib⁹ ſuis fremet ꝛ tabeſcet.

¶ Quod iudicium timendum eſt ꝓpter
reddendam rationem

Aliud qđ iudiciū reddit timoroſum ē ſtrictiſſima villicati
onis nr̄e rō de oib⁹ ſingularit̄ faciēda. Lu. xvi. Redde rōem villi
catiōis tue. Iā em̄ nō poteris ā pli⁹ villicare. Chariſſime ſi eſſes
rōem redditur⁹ mille florenoꝝ corā dn̄o tp̄ali iuſto prudēti ꝛ ſe
uero. multū debēs ſollicitari ꝑ bona ꝯputatiōe faciēda Sis ergo
multomagis ſollicitās ꝛ vigilās ꝓ reddēda rōe de cōmiſſis bōis
coram deo ꝛ angelis ꝛ oib⁹ ſanctis. quib⁹ tūc p̄ntib⁹ ꝛ aſtantib⁹ te
neccārio oportebit cōputare. nō ſolum de maiorib⁹. verumetiā de
minimis vſqꝫ ad vltimū quadrātem. Vn̄ yſa. iij. Dn̄s ad iudiciū
veniet cum ſeniorib⁹ populi ſui ꝛ principib⁹ ei⁹ Et zacharie. xiiij
Veniet domin⁹ deus me⁹ omneſqꝫ ſancti ei⁹ cum eo. videlꝫ ad iu
dicium generale: qđ erit in publico coram omnib⁹ homib⁹. ꝛ nō
in occulto. ꝛ ideo tāto magis eſt timēdum. Vn̄ Sophonie. iij.
Mane iudicium ſuū dabit in lucem. ꝛ nō abſcondet̄. Erit ergo
ratio multimoda de cunctis tūc reddēda ¶ Primo videlꝫ de ani
ma a deo nobis data ꝛ cōmiſſa. Si enim rex filiam ſibi dilectiſſi
mā quam in regno diſpoſuit facere reginam. alicui cōmiſiſſꝫ ſub

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

ditoꝝ ſuoꝝ ⁊ ille eam male cuſtodiſſet. quis dubitat quin rex eri-
geret rōem de cuſtodia filie ſue taliter neglecte. Quid ergo faciet
rex celoꝝ de illo cui filiā ſuā. i. aīam ſpēalit̄ ſibi dilectam tradidit
in cuſtodiā. quā intendit ad dignitatē regiā ſublimare in celis. ſi
eam male cuſtodiunt. nonne magnā exiget inde rōem? Ideo dici
tur Deutronomij iiij. Cuſtodi temetipm ⁊ aīam tuam ſollicite.
Nam ſicut dt Auguſtinus. Maius eſt damnū in amiſſiōe vni⁹
anime q̄ȝ mille corpoꝝ. Vn̄ Bern̄. in libro meditationū ſuaruȝ.
Totus iſte mundus ad vnius anime preciū eſtimari non poteſt
Et ideo dt ibidem. Cur carnē tuaȝ precioſis rebus impiguas et
adornas. quaȝ poſt paucos dies vermes comeſturi ſunt in ſepul
chro? Et animā tuam bonis operibus non decoras. que deo ⁊ an
gelis eius in iudicio eſt p̄ntanda. Cur ergo aīaȝ vilipendis. ⁊ ei
carnē anteponis? Dominā ancillari. ⁊ ancillā dominari. magna
abuſio eſt. Idē in libro de ꝯtēptu mūdi. Hodie filij hominuȝ cu
ram aīe negligūt. curā āt carnis oī deſiderio ꝑficiūt. neq̄ȝ em̄ pec-
care metuūt ſȝ puniri. Tu ergo chariſſime noli min⁹ dignū plus
diligē magꝭ digno. noli corp⁹ diligē ⁊ aīam negligē. noli ancillā
extollē ⁊ dominā ꝑmittē ancillari. Vn̄ Criſoſtom⁹ in libro de re-
paratōe lapſi. Si aīam negligam⁹ nec corp⁹ ſaluare poterimus
Nō em̄ aīa ꝓ corpe. ſȝ corp⁹ pro aīa factū eſt. Qui ergo qd̄ p̄mū
eſt negligit. ⁊ ſm qd̄ inferi⁹ eſt extollit ⁊ cuſtodit. vtrūq̄ȝ corrū-
pit. Qui ꝟo ordinē ſuat ⁊ qd̄ p̄mū eſt colit ⁊ cuſtodit. ⁊ ſcd̄m ne
glexerit ꝑ p̄mi ſalutē ſaluabit̄ ⁊ ſcd̄m. Si ergo volueris animaȝ
tuam ſaluare. ⁊ bonam inde domino rationē reddere. ipam iſtrue
ſciētijs ⁊ virtutibus diuinis. Unde dicit Plato in Thimotheo
Ad hoc anima eſt adiuncta corpori. vt fenoretur ſcientias ⁊ vir
tutes. ſi cuȝ magno fenore venerit. benigne recipietur a ſuo crea
tore. ſin autem relegabitur ad inferna. ¶ Secundo reddenda
erit ratio de corpore noſtro. Ipſum ſiquidem eſt caſtrum a dō no
bis traditum ⁊ commiſſum. Bernardus. Bonum caſtrum cu-
ſtodit qui corpus ſuum cuſtodit Exigetur ergo ratio de cuſtodia
huius caſtri. videlicet ſi inimici domini. id eſt carnis voluptatis
⁊ vicia aliquando ſunt recepti. ⁊ familiares eiuſdem ⁊ amici. id
eſt virtutes ⁊ bona opera abinde turpiter ſunt effugati. Si dya-
bolus ibi fuerit receptus. ⁊ chriſtus verus dominus confuſo mo
do ſit excluſus. Quod ſi fecerimus magna erit ſuſpitio de nota
perditionis noſtre ⁊ infidelitatis. ⁊ ſtabimus ad reddendam ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

in de rōnem Jtem corpꝰ noſtꝝ eſt iumētum a deo nobis cōceſſum
vt ipſo vtamur ꝑ aīe noſtre cōmodo ⁊ vtilitate. de q̄ debemꝰ redde
re rōnem quo ad tria. Vn̄ eccīaſ. xxxiij. Cibaria ꝟga ⁊ onꝰ azino
panis diſciplina ſeruo. Tam azinꝰ q̄ʒ ſeruꝰ deſignat noſtꝝ corpꝰ
cui debet̄ panis ad ſuſtētationē nature. ꝟga diſcipline ad repſſio-
nem laſciuie. ⁊ onꝰ boni operis ad ꝑfectum pn̄ie. Exiget igit̄ do-
minꝰ primo de hoc ſuo iumēto ſi illi pabulum diſcrete miſtraueri
mꝰ non nimis laute ipm̄ corpꝰ nutriēdo. Nam qui ſeruū ſuū deli
cate nutrit. poſtea illū ſentiet cōtumacem. vt habet̄ Prouerbioꝝ
xxix. Etiam nō nimis modicū de neceſſarijs ipſi corpi tribuendo
qđ ſi fecerimꝰ reputabimur ꝓprioꝝ corpoꝝ peremptores. Cōtra
qđ loquit̄ ſic bernardꝰ in epiſtola ad frēs de mōte dei. Sūt ⁊ alia
corpoꝝ exercitia. in quibꝰ neceſſe ē laborare. ſicut vigilie ieiunia ⁊
huiōi. q̄ ſpūalia nō impediūt ſʒ adiuuāt. ſi cum rōne ⁊ diſcretiōe
fiant. q̄ ſi ex indiſcretiōis vicio ſic agātur vt vel deficiente ſpū vel
languēte corpe ſpūalia impediāt. qui ſic ē. corpi ſuo abſtulit boni
opis effectū. ſpūi affectum ꝓximo exemplū. ⁊ honorē deo. ſacrile
gus eſt ⁊ hoꝝ omniū in deum reus. Et ergo Grego. xxx. moraliū
ſic ait. ꝑ abſtinētiam carnis vitia extinguēda ſunt. nō caro. ſʒ ne
ceſſe eſt vt artem cōtinentie quiſqʒ teneat. q̄ non carnem ſed vicia
occidat. Sepe eīm dum in illa hoſtem inſeq̄mur. etiā ciuem quē
diligimꝰ trucidamꝰ. Secūdo exiget ſi ꝟga diſcipline illud corre
ximꝰ a rebellione ⁊ laſciuijs illud cohibēdo. Vn̄ Ber. ſup can.
Jugo diſcipline inſolētia moꝝum eſt domāda. Jtem đt idem in
ep̄la. O q̄ʒ compoſitū reddit oēm corpis ſtatum necnō ⁊ mentis
habitum diſciplina. ceruicem ſubmittit. ⁊ ponit ſupcilia. compo
nit vultum ligat oculos. cachinnos ꝓhibet moderat linguā. fre-
nat gulam. ſedat irā ⁊ format inceſſum. Tercio exiget dn̄s ſi ip-
ſum corpꝰ laborare fecerimꝰ in opibꝰ penitētie ⁊ ꝟtutum. Vn̄ au
guſtinꝰ in li. de baptiſ. paruuloꝝ. Proptēa de paradiſo emiſſus eſt
adam ⁊ cōtra edon habitauit. vt ſignificaret q̄ i laboribꝰ qui ſunt
delicijs cōtrarij erudiēda eſt caro peccati Vn̄ corpꝰ noſtꝝ reputā
dum ē aīal laborioſum ad opa pn̄ie faciēda nobis a deo cōmodatū
Noli ergo illud tenēocioſum cum ignoras q̄ʒdiu penes te mane
bit cū imꝑfecto ope pn̄ie ab illo qui cōceſſerat forſitan īprouiſe re
petat̄ Et ergo đt chriſoſt. Si mutuo accepis equū aut bouem in
ſtāter operaris. ⁊ dicis forte. cras a me tollet̄. quare. hoc etiā nō
facis equo corpi ſcʒ tuo. Sic ergo iumētum tuū a xp̄o tibi cōceſ

reddemus roē quo ad tria

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

ſum diſcrete nutrias vt ſuſtenteꝝ natura ꝛ domentur vicia. Sic
virga diſcipline corrigas vt maneat in obedientia ꝛ fulgeat caſti
monia. ſic ad laborē īſtruas vt ꝓfugētur ocia ꝛ faciat digna peni
tētie opera. tūc finaliter poſſis dn̄o bonam ꝛ valētem ex inde red
dere rōnem. ¶ Tercio reddēda eſt ratio de ꝓximis. ꝛ ꝑmo patri
de filio. hoc habeꝝ primo Regum tercio. vbi legiꝝ ꝙ heli punitus
eſt ꝑ filijs ſuis eo ꝙ nouerat illos indigne agē ꝛ nō corripuit eos
delinquētes. Et ergo dꝛ Prouerbioꝝ. xxix. Erudi filium tuum
Unde quidā. Si tibi ſit natꝰ peccantem corrige natum. Ne ve
ſuū luere poſſis de iure reatum. Item p̄latis de ſuis ſubditis Eze
chiel. xxxiij. Fili homīs ſpeculatorem dedi te domui iſrael. Audi
ens ergo ex ore meo ſermonē annūciabis eis ex me. Si me dicen
te ad impium. Impie. morte morieris. ꝛ locuꝰ non fueris vt ſe
cuſtodiat impius a via ſua ꝛ ipſe in iniq̇tate ſua moritur. ſangui
nem eiꝰ de manu tua req̇ram. Item eiuſdem. xxxiiij. Ecce ego ipſe
ſuꝑ paſtores ꝛ req̇ram gregem meum de manu eoꝝ. Item dn̄s ſi
ue ꝑnceps terrenꝰ rationem etiam reddet de ſuo inferiori atqꝫ ſub
iecto. Hoc ptꝫ Numeri. xxv. vbi legiꝝ ꝙ ꝑncipes a domino iuſte
ſunt ſuſpēdendi ī patibulis ꝓpter peccatum populi. quia forni-
catꝰ fuit populꝰ cum filiabꝰ moab. que vocabāt eos ad ſacrificia
ſua ꝛc̄. vt ibidem legiꝝ. Tales ergo ſunt ꝑncipes ꝛ p̄lati de quibꝰ
ſcribiꝝ Hieremie xxv. Ululate paſtores ꝛ clamate. aſpergite vos
cinere optimates gregis. qꝛ completi ſunt dies veſtri vt interfi-
ciamī ꝛ cadetis quaſi vaſa ꝑcioſa. Uideāt ergo p̄lati eccīe ꝛ prin-
cipes vniuerſe terre. qui alijs preſunt ꝛ īparāt. qualiꝝ ꝯmiſſum
ſibi gregē ꝟbo pariter ꝛ exēplo inſtruūt. regūt. defendūt. Prelati
nāqꝫ debent populū docere et a lupinis hereticoꝝ inſultibꝰ vulpi
niſqꝫ fraudibꝰ ſagaciter defenſare. Principes ꝟo terre debent pec
cātes corrigē. ſibi ſubditis iuſticiam ꝛ iudicium facē. pupillos ꝛ
viduas. miſerabileſqꝫ ꝑſonas diligēter ꝓtegere. nec quenqꝫ iniu
ſtis actionibꝰ ſeu moleſtijs aggrauare. Sciāt em̄ fore ſcriptū ſa-
piētie ſexto. ꝙ iudiciū duriſſimū in his qui p̄ſunt fiet. exiguo em̄
cōcediꝝ miſ̄cdia. potētes autē tormēta patiētur. Ad vos oēs er
go p̄latos eccleſie ꝛ ꝑncipes vniuerſe terre ſunt hi ſermones mei
vt diſcatis ſapiētiam ꝛ nō excedatis. ac ſubditos ſic inſtruite di-
ligite ꝛ defenſate vt duriſſimū hoc iudiciū. vbi fortioribꝰ fortioꝛ ꝛ
maioribꝰ maioꝛ īſtat cruciatio. ſecure ī die nouiſſimo valeatis ex-
pectare. ¶ Quarto reddēda erit rō de oibꝰ opibꝰ ꝛ cōmiſſis. Un̄

Athanaſiꝰ in ſimbolo ſic dͭ. q̄ ad aduētum xp̄i oēs homīes reſur
gē hn̄t cum corporibꝰ ſuis. ⁊ reddituri ſunt de factis ꝓprijs rōez
Et hoc ē q̄ apl'ſ innuit. ij. ad chorintheos. v. Ubi dͭ. Oēs nos
manifeſtari oportet an̄ tribunal xp̄i. vt recipiat vnuſquiſq3 ꝓpa
corpis ꝓut geſſit. ſiue bonū ſiue malū. Un̄ eccīaſ. vltimo Cuncta
que fiūt adducet dn̄s in iudiciū ⁊ nō ſolum magna ⁊ grauia pctā
ſ3 etiam q̄ in oculis nr̄is videnᷓ modica ⁊ q̄ſi nulla. Unde paruū
quid videtur paſſus homīs. ſ3 de eo erit ratio reddēda. Job. xiij.
Obſeruaſti oēs ſemitas meas. ⁊ veſtigia pedum meorū cōſidera
ſti. Et ſubdit capitulo ſequēti. Tu quidem greſſus meos dinu-
meraſti. Item. xxxiiij. Oculi eiꝰ ſuper vias hoīm. ⁊ omnes greſ-
ſus eiꝰ conſiderat ſc3 ad retribuendum quod in illis perpetrauit.
Exemplum de āgelo numerāte paſſus heremite. De quo legitur
in vieaſpatꝝ. Minꝰ eſt v̄bum ocioſum. Et tamē ſic ſcribiᷓ mat.
xij. De omni v̄bo ocioſo qͦd locuti fuerīt hoīes reddēt de eo rōem
in die iudicij. Un̄ ſapien̄. i. Qui loquiᷓ iniqua nō poterit latere.
nec p̄teriet illū correctiōis iudiciū. Minimū videᷓ cogitatio va
na. ⁊ tamē diciᷓ Sapiētie p̄mo. In cogitationibꝰ impij interro-
gatio erit. Et eiuſdem. vi Ipſe cogitatiōes nr̄as ſcrutabiᷓ Unde
Eſaie vltimo. Ego aūt opa eoꝝ veniā ⁊ cōgregem cum gentibus
videl3 ad iudicādum ꝓut gētes iudicabo. De quo habeᷓ iohel. iij
In diebꝰ illis cōgregabo oēs gētes. ⁊ reducā eas in valle ioſaphat
et diſcrepabo cū eis ibi ſuꝑ ppl'o meo ⁊ hēditate mea iſrael. Om-
nia ergo opa cogitatiōes ⁊ v̄ba ſtrictiſſima iudicabūtur. Nam et
dicit gregoriꝰ ſuꝑ illud Mathei. xxiiij. Oēs capilli vr̄i numera
ti ſunt. Sic deus oēs vias nr̄as ꝯſiderat ⁊ greſſus dinumerat vt
nec mīme cogitatiōes aut v̄ba minutiſſima q̄ apud nos valuerūt
in eiꝰ iudicio maneāt indiſcuſſa. Tūc em̄ vniuerſa opa nr̄a tanq̄
in frontibꝰ noſtris eſſent ſcripta erūt omnibus manifeſta. Nam
vt ſcribitur Eccleſiaſtici. xi. In fine hominis denudatio illiꝰ ope
rum. ¶ Quinto erit reddenda ratio non ſolum de malis com-
miſſis. ſed etiā de bonis pretermiſſis Unde Mathei viceſimoqui
to. tunc dicet rex his qui a ſiniſtris eius erūt. Diſcedite a me ma
ledicti in ignem eternum. qui preparatꝰ eſt diabolo ⁊ angelis eiꝰ
Eſuriui ⁊ non dediſtis mihi manducare. ⁊ cetera que ſequūtur.
Et fuit vna de cauſis quare diues epulo non inuenit aque refri-
gerationem. quia pauper lazarus de micis eius menſe nihil potu
it obtinē. Item nō ſolum de commiſſis ⁊ omiſſis reddetur ratio.

ſed etiam de tempore ꝑdito ĩ quo mala fcã ſunt. ⁊ bona neglecta
Un̄ ecciaſti. xvij Numerꝫ dierū ⁊ tēpus dedit ill' dn̄s. vt ipſis ſa
lubrit ad ei⁹ honorē ⁊ ꝓpriā ſalutē vtant. Qd̓ multi tn̄ vilipen-
dūt ⁊ tēp⁹ inutiliter ꝯſumūt. De quib⁹ bern̄. ad ſcolarē ꝯqrit ſic
dicēs. Nihil p̄cioſi⁹ tpe. ſʒ heu hodie nihil vili⁹ reputat. Trāſie
runt dies ſalutis. ⁊ nemo recogitat. nemo ſibi perire diē ⁊ nunq̄ꝫ
rediturā cauſat. Sʒ ſicut nō peribit capill⁹ de capite. ita nec mo
mentū de tpe videlʒ de quo rō nō exiget. O quātum h̄ timebat be
at⁹ Ancelm⁹ in meditationib⁹ ſuis ita dicēs. O liguū aridū eter
nis ignib⁹ dignū. q̊d em̄ rn̄debis ĩ illa die cum exiget a te vſqꝫ ad
ictū oculi omne tēp⁹ viuēdi tibi ĩpēſum q̄lit fuerit a te expēſum.
et ideo d̓t ſapiēs ecciaſ. q̄rto. Fili cōſerua tēp⁹ Sexto ⁊ vltio red
denda erit rō de oib⁹ donis a dn̄o deo ꝑceptis. Ipſe em̄ dn̄s nihil
dat de q̊ nō velit h̄re rōem. Un̄ poti⁹ videt ꝯmodare q̄ꝫ ſimpl'r da
re. Ipſe em̄ req̊ret rōem de omni dato. ſiue ſit ſpūale vt ſunt bona
aīe naturalia acq̊ſita ⁊ ĩfuſa. ſiue corꝑalia vt ſuut fortitudo agili-
tas ⁊ pulchritudo. Siue tꝑalia vt ſunt diuitie ptātes ⁊ honores
De his oib⁹ patet exēplarit ⁊ ꝑabolice Mathei. xx. de q̊nqꝫ talētꝭ
Et luce. xix. de nobili q̊ tradidit ſeruis ſuis diuitias. De q̄b⁹ oib⁹
oportuit rō reddi ⁊ cōputatio fieri ſpālis. Et ergo ſicut ſcribitur
Job. xix. Scito eſſe iudiciū ſcʒ breuit faciendū. in q̊ de oib⁹ ⁊ ſin-
gulis ſuperi⁹ iam poſitis rō ſtricriſſima exiget Quare dicebat iob
xxxi. Quid faciā cum ſurrexerit ad iudicāduʒ dn̄s. ⁊ cum q̄ſierit
quid rn̄debo illi. O q̄ꝫ velocit veniet q̄rēs ⁊ ĩtrogās de oib⁹ opi
b⁹ nr̄is. Nā iuxta ē dies ꝑditōis ⁊ adeſſe feſtināt tpa. ſcʒ qn̄ iudi
cabit dn̄s ppl'm ſuū. Quia vt dicit Abdie p̄mo Juxta ē dies dn̄i
ſup oēs gētes. Ipſe nāqꝫ d̓t ĩ apocalipſi t̓cio. Ecce venio cito Et
ergo d̓r in euāge. Marci. xiij. Uigilate neſcitis em̄ qn̄ dn̄s veni
et: an media nocte an gallicātu. an mane. ne cū venerit repēte iue
niat vos dormiētes. Qd̓ autē vobis dico oib⁹ dico. Uigilate. vi
gilate. Nā ſi nō vigilaueris veniā ad te tanq̄ꝫ fur. ⁊ neſcies q̊ ho
ra veniā ad te. Itē apocal'. vltimo. Ecce venio cito ⁊ merces mea
mecū eſt reddē vnicuiqꝫ ſcd̓m opa ſua. ⁊ ergo chariſſime cū de tot
et tātis oportebit te iā cito ⁊ q̄ſi ĩprouiſe ⁊ ſubito rōnem reddē ſꝑ
vigila. diligēter te examina. ꝯſciam q̄ꝫ tuā fundit⁹ expurga. Ut
cū dn̄s ad iudicādum venerit poſſis eidē ꝯuenīeter rn̄dē. Et in
ocul' ei⁹ grām ac veniā pctōꝝ miſericordit inuenire. Et hoc ē qd̓
ſuadet tibi. Ecciaſ. xviij. ibi d̓t. Ante iudiciū temetipm ĩtroga

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

⁊ in conſpectu dei inuenies propitiationem.

Q3 iudiciũ timendũ ſit propter ſententie probationem.

Primũ qđ finale iudiciũ reddit formidabile ⁊ paueſcendũ eſt horribilis ſñie expectatio que a iudice tũc crudelit̃ eſt ferenda. Hec aũt ſñia eſt terribilis ſpẽalit̃ propt̃ tria. Primũ ẽ incertitudo ſñie ſiue dubitatio. Nulli eñi ꝯſtat an ꝓ ſe vel ꝯtra ſe ferat̃. Nã vt dr̃ Eccl. ix. Sũt iuſti atq3 ſapientes. ⁊ opa coꝝ in manu dei ſunt. ⁊ tamen neſcit homo vtrũ odio an amore dignus ſit. ſ3 oĩa in futuro ſeruant̃ incerta. Uñ legit̃ in vitaſpatrum. ꝙ cum abbas agaton moriturus per tres dies ſtaret immobil' apertis oculis. ⁊ fratres eũ pulſarẽt dicẽtes. Abba vbi es? Reſpõdit in ꝯſpectu oĩm. iudicis aſſiſto. Et dixerũt frẽs. Tu times? Dixit. Intima ꝟtute qua potui mandata dĩ cuſtodiui. ſ3 hõ ſum. et neſcio vtrũ opa mea accepta ſint cora3 deo. q2 aliter ſunt dĩ iudicia ⁊ alit̃ hoĩm. Et iõ nec ꝯfido. niſi venero añ den3. Dicit enim Gregorius. Sepe iuſticiã meã ad examen diuine iuſticie inducta iniuſticia eſt. ⁊ plerũq3 ſordet in conſpectu iudicis. qđ in intẽtõe fulget opantis. Uñ Prouerb. xiiij. Eſt via que videtur hoĩbus recta ⁊ nouiſſima eiꝰ ducũt ad interitũ. Et quia iſte ſanctus pater Agaton hec cordialiter aduertebat. ideo quãuis in mãdatis dei cuſtodiendis diligentiſſimus fuit. futurum tamen iudicium valde timuit ⁊ expauit. ¶ Itẽ legit̃ adhuc in vitaſpatrũ. ꝙ ꝗdam ſenex dixit. Tres res timeo. Unã videlicet qñ aĩa mea egreſſura eſt de corpe. Alia qñ occurſura eſt ipi deo. Tercia vero qñ finalẽ ſñiam in die nouiſſimo expectauerit auditura. ecce qualiter multi ſctõꝝ patrũ hoc iudiciũ timuerũt. ppt̃ incertitudinẽ ſñie tũc ferende. Et ꝟo merito valde timẽdũ. Uñ Matthei. vij. ⁊ ſunt ꝟba ſaluatoris. Multi dicent michi domine dñe. nõne in noĩe tuo prophetauimus ⁊ demonia eiecimꝰ. ⁊ ꝟtutes ml'tas fecimus. Et tunc ꝯfitebor illis dicens. Diſcedite a me quia nunq3 noui vos. Si prophete ⁊ fugantes demones ⁊ miracula ĩ dĩ nomine facientes. tunc repellent̃. quis tam ſancte hic poſſet viuere ꝙ in hoc iudicio nõ habeat tremere ⁊ pauere. Nullus veriſſime cum nõ ſit mundus a ſorde ſuper terram. etiam nec infans vni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

us diei. Hinc eſt qđ ſcribit̃ Iſaie lxiiij. Facti ſumus oĩs nos vt immundus quaſi pannus menſtruate vniuerſe iuſticie nr̃e. Igit̃ de om̃ib⁹ opibus noſtris in hoc iudicio producẽdis quãtumcũqꝫ etiã videantur bona ſine iuſta. debem⁹ merito formidare. Vñ iob nono. Verebar oĩa opa mea. Sic btũs Paulus vas electõis. qꝫ uis de nullo pctõ ſibi ꝯſci⁹ fuerit. Dicit em̃ Actꝫ. xxiij. Ego omi bono ꝯuerſat⁹ ſum apud deũ vſqꝫ in hodiernũ diẽ. Tamẽ ſic ſcri bitur Eccl'. v. De propiciatu peccatoꝝ noli eſſe ſine metu. Vnde pmo ad Corint. iiij. quaſi pauẽdo dt'. Nihil mihi ꝯſci⁹ ſum ſed in hoc iuſtificat⁹ nõ ſum. Hinc Gregori⁹ ait. Iuſti aũt viri om̃e qđ agũt metuũt dũ caute ꝯſiderant ante q̃ntũ iudicẽ ſtabũt Om nes em̃ ſtabimus añ tribunal xpi. vt ſcribit Apl'us ad Rhoma. xiiij. Et ergo ego miſerrim⁹ q̊d dicam vel q̊d faciã. dũ nil boni p feram añ tantũ iudicẽ. Scđm ẽ illius ſenɫẽtie dura ⁊ lamẽtabil̃ immo intolerabilis platio. Vnde Matthei xxv. Cum venerit fili⁹ hoĩs in maieſtate ſua ⁊ oĩs angeli cũ eo. tunc ſedebit ſup ſe dem maieſtatis ſue. Et ꝯgregabuntur ante eum oĩs gentes. ⁊ ſe parabit eos ab inuicẽ ſicut paſtor ſegregat oues ab hedis. Et ſta tuet quidẽ oues a dextris. hedos autẽ a ſiniſtris. Tunc dicet rex his q̊ a dextris eius erunt. Venite benedicti patris mei poſſidete paratũ vobis regnũ a ꝯſtitutõe mundi. Eſuriui ⁊ dediſtis michi manducare. ſitiui ⁊ dediſtis michi bibere. ⁊ cetera que ſequitur. Tunc dicet ⁊ his q̊ a ſiniſtris eius erunt. Diſcedite a me maledi cti in ignem eternũ q̊ parat⁹ eſt diabolo ⁊ angelis eius. Vñ q̊daꝫ Iudicis in lite breuis eſt vox ite venite. Dicet̃ reprobis ite. veni te bonis. O gracioſiſſimũ ⁊ dulce xpi alloquiũ. cũ dixerit. Veite O durũ ⁊ amarũ imo intolerabile ꝟbũ cũ pnũciauerit. Diſcedi te a me maledicti in ignẽ eternũ. ſiue ite. Vere vere. Aſpera vox ite. vox eſt benedicta venite. Vnde btũs Berñ. ait. O qꝫ graue ⁊ amarũ a ſiniſtris erit ite. cum a dextris vox venite dicet rex largi tor vite. Iſte eſt gladi⁹ ab vtraqꝫ pte acut⁹ exiens de ore filij hoĩs Vt habet̃ Apocal'. pmo. ⁊ etiã xix. Certe tunc pcutiet terrã vir ga oris ſui ⁊ ſpũ labioꝝ ſuoꝝ interficiet impiũ. Vt habet̃ Iſa. xi. O qꝫ terribile ẽ illã vocẽ tunc audire. Vñ Aug⁹ ſup Ioannem Qui ceciderunt ad vocẽ vnã morituri xpi. quid facient ſub voce iudicaturi. Iħe ſiquidẽ rugiet tanq̃m leo. Amos iij. Leo rugiet quis nõ timebit. Itẽ Iſa. v. Rugit⁹ ei⁹ vt leonis. Itẽ Hieremie xxv. Domin⁹ de excelſo rugiet ⁊ de habitaculo ſuo dabit vocẽ ſuã

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Peruenitq; ſonus eius ad extremũ terre. quia iudicium domino
cum gentibus. Certe tunc vox domini confringentis cedros. nã
tunc dominus confringet cedros libani. Hoc eſt ſuperbos ⁊ ele-
uatos eius ſpeciales inimicos. Qui mox vt honorificati fuerint.
⁊ tanq̃m cedri exaltati quemadmodum fumus deficient. cum in
hoc iudicio humiliati fuerint a domino. ⁊ quaſi penitus ad nichi
lum redacti. Hec etiam vox domini erit ſicut tonitruum verbe-
rans terram. Ideo Job viceſimoſexto. tremẽs dicebat. Quis po
terit tonitruum magnitudinis eius intueri. Unde Pſalmiſta.
Intonuit de celo dominus ⁊ altiſſimus dedit vocem ſuam.
Item Job triceſimoſeptimo. Tonabit dominus voce ſua mira-
biliter qui facit magna ⁊ mirabilia. Hinc Ancelmus in medita
tionibus ſuis dicit. Quid dormitas anima tepida ⁊ euomi dig-
na. Qui non expergiſcitur. Qui non tremit ad tantum tonitru
um. non dormit. ſed mortuus eſt. ¶ Item verbum domini erit
ad modum choruſcantis. Unde zacharie nono. Exibit vt ful-
gur iaculum eius ⁊ dominus in tuba canet. Certe ſicut dicitur
Iſaie viceſimo capitulo. In die illa clangetur tuba magna. Hic
dicit Criſoſtomus ſuper illud Matthei decimoquarto. Uirtu-
tes celorum mouebuntur. Uere vox magna vox tube terribilis.
cui omnia obediunt elementa. Que petras ſcindit. inferos ape-
rit. portas ereas frangit. vincula mortuorum diſrumpit. ⁊ de
profundis abyſſi liberatas animas corporibus ſuis reddit. ⁊ ad
iudicium ire compellit. Hec omnia citius conſumentur in ope-
re. tanquam ſagitta tranſit in aere. Dicente Apoſtolo prima ad
Corintheos decimoquinto. In momento in ictu oculi in nouiſ-
ma tuba. De hac etiam tuba dicit beatus Hieronymus ſuper
Mattheum. Quotiens diem illum conſidero. toto corde con-
tremiſco. Siue etiam comedo. ſiue bibo. ſiue aliquid aliud facio
Semper videtur illa horribilis tuba ſonare in auribus meis.
Surgite vos mortui ⁊ venite ad iudicium. Hunc diem frequẽ
ter debet cogitare quilibet tribulatus. ſeu onere penitentie ag-
grauatus. ⁊ magnum inde ſuſcipiet in anima ſubleuamen. Un-
de dicit beatus Gregorius in omelia. Diem illum fratres chariſ
ſimi ante oculos veſtros ponite. ⁊ quicquid modo graue cerni-
tur in eius comparatione leuiatur. ¶ Debemus etiam hanc di
em expaueſcere ⁊ timere. Nam hec eſt dies ire. dies magna

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

⁊ amara valde. Unde Sophonie pͥmo. Uox dici domi amara. tribulabitur ibi fortis dies ire dies illa dies tribulatōis ⁊ angu‑ ſtie. dies calamitatꝫ ⁊ miſerie. dies tenebrarū ⁊ caliginis. dies ne bule ⁊ turbinis. dies tube ⁊ clangoris. Itē Iſa. iiij. Sol ꝯuerte tur in tenebras ⁊ luna in ſanguinē. anqꝫ veniet dies dn̄i magnꝰ ⁊ horribilis. O q̄ntū metuebat btūs Bern̄. hūc diem quādo dix it. Cū recordor moriturꝰ. terret terror me venturus. Quez expe cto nō ſecurus. terret dies me terroris. dies ire ⁊ furoris. dies lu ctus ⁊ meroris. dies vltrix pctōris. De hoc etiā die ait ſic idē in ſermōe. Nudi ſtabūt ante tribunal xpi. vt audiant vocē iudicij. qui obturauerunt aurē ſuā ad vocē ꝯſilij. Quid em̄ loquit̃ deus Agite inq̄t pn̄iam. Multi tn̄ diſſimulant multi ꝯtinent aures ſuas ⁊ dicunt. Durus eſt hic ſermo. Non ſic impij non ſic. tunc intonet durus ſermo. verbū aſperum cum ꝓnunciatū fuerit Ite maledicti in ignem eternū. Quid ergo dicēt in die illa terribili miſeri peccatores ꝑpetue ꝯdemnati. cum viderint ſanctos ad re gnū vocari. atqꝫ ſemetipōs ad mortis ſupplicia eternalit̃ deſtina ri. Certe ſicut dr̄ Sapie v. Gementes pre anguſtia ſpūs dicent intra ſe pn̄iam agentes. Hi ſunt quos aliqn̄ habuimꝰ in deriſum ⁊ in ſilitudinē improperij. Nos inſenſati vitā illoꝝ eſtimauimꝰ inſaniam. ⁊ finem illorum ſine honore. Qūo ergo deputati ſunt inter filios dei ⁊ inter ſanctos ſors illorum eſt. Nos errauimus a via v̄itatꝫ ⁊ lumen iuſticie nō illuxit nobis. ⁊ ſol intelligētie nō eſt ortus nobis. Laſſati ſumus in via iniquitatꝫ ⁊ perditōnis. ⁊ ambulauimus vias difficiles. viam autē domini ignorauimus. Quid nobis profuit ſuperbia. aut q̇ diuiciaruum iactantia con‑ tulit nobis. Tranſierunt omnia illa tanq̄m nauis que pertran‑ ſit fluctuantem aquam. cuius cum preterit nō eſt veſtigiuz inue nire. Certe hec cōfeſſio ⁊ pn̄ia tunc erit nimis tarda. Penitebūt q̇dem ad penam. ſed nō conuertent̃ ad veniam. Nam tunc non erit amplius locus miſericordie ⁊ venie. ſed equitatis ⁊ iuſticie. cū ꝓnūciat̃ a tremēdo iudice. Ite ⁊ venite. O q̄ntū hec ſn̄ia ē ab om̄ibꝰ metuēda. ¶ Un̄ legit̃ ꝙ q̇dam ſanctus cū ſpūs fornicatō nis ipm̄ grauiter temptaret exorauit dominū. vt temptator ei vi ſibiliter appareret. qđ ⁊ factū eſt. Tunc ſctūs ille ait. Quid tibi ꝓdeſt ꝙ me ſic temptas. eſt enim ſumma fatuitas. Noſti nanqꝫ ꝙ cū aliquem in peccatum precipitas. peccatum tuuz aggrauas ⁊ ex conſequenti ſic penam tuam augmentas. Reſpōdēs demon

ait. Scio inquit verum eſſe quod loqueris. ſcio enim ꝙ quanto
plures peccare fecero tanto diem iudicij amplius retardabo. Il-
lam autem diem ſuper omnia reformido. in qua duram illam ſen
tentiam me auditurum expecto. Ite maledicti in ignem eternū
qui paratus eſt diabolo ⁊ angelis eius. Et vt fulminationem illi
us ſententie ſaltē ad tempus valeam retardare. ideo nitor homi-
nes tam grauiter temptare. O deus eterne quātum tūc demones
et miſeri peccatores timebūt et a voce tonitrui tui formidabunt
Et ergo ſi volueris hanc vocem nō timere. ⁊ in illa die magna et
horribili ſecurus eſſe. ſemina nūc opera pietatis. iuſticie ⁊ miſeri-
cordie. O q̄ꝫ felix fuerit ⁊ multum beatꝰ. qui nūc intelligit ſuper
egenum ⁊ pauperem. in illa die liberabit eum dominꝰ. Vn̄ Pro
uerbiorum. xi. Benfacit anime ſue vir miſericors. facit etiam di
gnos fructus. Nam qui nūc ſeminānt in lachrymis ⁊ dolore tūc
venientes veniēt. portantes manipulos ſuos cum magna exulta
tione. Sed multi nūc ſeminant ſpinas ⁊ zizania. putātes ſe tūc
triticum meſſuros. non ſic impij nō ſic. Que em̄ ſeminauerit ho
mo. hec ⁊ metet. dicit apoſtolꝰ ad Galatas. vi. Et ergo dt domi
nꝰ Oſee decimo. Araſtis impietatem. iniq̄tatem meſſuiſtis Vn̄
qui ſeminauerit pctm̄ ⁊ actus nequicie metet gehēnalem penam
Qui vero ꝟtutes ⁊ opa pn̄e. colliget gloriam ſempiternā. nam
qui bona egerūt ibūt in vitā eternā. q̄ ꝟo mala i ignē et'nū. Opa
em̄ illoꝝ ſequūtur illos Apocal'. xiiij. nā opa tūc ſaluabūt. ⁊ opa
cōdemnabūt. Hinc ē qd dr ioh. v. Veniet hora in q̄ oēs q̄ in mo
numētis ſunt. audiēt vocē dn̄i. ⁊ pcedēt q̄ bona fecerūt i reſurre
ctionē vite. q̄ ꝟo mala i reſurrectionē iudicij. Vn̄ apoca. ij. dt iu
dex affuturꝰ Ego ſum ſcrutās renes ⁊ dabo vnicuiqꝫ ſm opa ſua
Nā vt dr abdie pmo. Sicut feciſti fiet tibi. Et ergo ſcribit hiē
mie. l. ca. Et ſunt ꝟba iudicis ad angelos malos de pctōre ꝯdem
nato ſic dicentis. Reddite ei ſcd̄m opꝰ ſuum. iuxta oia q̄ fecit fa
cite illi. Et ergo ſi volueris ante xp̄m autumnū bonum habere et
multis fructibꝰ abundare. ſemina nūc largiter in hoc vere huius
preſentis vite. nam qui parce ſeminat parce ⁊ metet Et qui ſemi
nat in benedictionibꝰ. de benedictionibꝰ ⁊ metet. Vt habetur ſe-
cundo ad chorinthios decimo. Sic etiam qui ſeminat in maledi
ctionibꝰ ⁊ peccatis. de eiſdem metet. Nam vt dicit pverbio com
muni. Quod ſibi quiſquis ſerit preſentis tempore vite. Hoc ſi-
bi meſſis erit cum dicit ite venite. Terciū vero ppter qd ſentētia

Tertio ſn̄ia iudi
est terribilis ppt
ſegregatioēz Sāncā
a ſpiritib9 beatis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

iudicis ē terribil' ⁊ deſolata ē omni dolore plena damnatoꝝ a deo et angel'. ⁊ ab oībꝰ ſanctis ſeparatio etna. cum ps ſiniſtra a demonibꝰ rapietur. In inſtāti em̄ ⁊ ſine mora illa horribili ſnīa ab ore xp̄i pmulgata erūt parati demōes crudeliſſimi. rapiētes aīas miſeroꝝ. ducētes eas velocit' ad ſuppliciū ſempiternū. Hoc etiā pater figuratiue. Heſter. vij. de miſtris aſſueri regis. qui erāt auidiſſimi ad ſuſpēdendū amon. Unde dr ibidem. necnō verbū de ore regis exibat ⁊ operuerūt faciem eiꝰ miſtri regis. Sic diaboli ſtatim in illo die erūt paratiſſimi ad recipiēdum ſtatim aīas pctōꝝ. Et hoc eſt qd dicit' in lamētationibꝰ Hiere. i. ca. Oēs pſecutores eꝰ apphenderūt eā. Uñ Chriſoſto. in li. de reparatiōe lapſi. Cogita ſeuos illos ⁊ horrēdos penaꝝ miſtros. q̊ pctōres pcipitāt ad ſupplicia ſempit'na. Itē Hugo de ſancto victore. Tortores horribiles qui nunq̄ȝ miſerent' erūt parati vt data ſnīa. te damnatū rapiant ad tormēta ſempiterna. Tūc miſerādꝰ miſer lamētādo dicet Suſceperūt me ſicut leo paratꝰ ad predā. ⁊ ſicut catulꝰ leonis habitās in abditis. O dolor ineffabil'. o pena indicibil' talis amariſſime pſecutiōis. Uñ bern̄. in meditationibꝰ ſuis ſic ait. Quiſputas meror erit. q̄s luctꝰ. que triſticia qn̄ ſeparabūtur mali a conſortio iuſtoꝝ et a viſiōe dei. ⁊ traditi ī ptātem demonū. ibūt cum illis ī ignem eternū. Ibiq̄ȝ erūt ſine fine ī luctu ⁊ gemitu Procul elōgati a beata patria paradiſi. ⁊ ī gehēna nunq̄ȝ lucē habituri iuxta quātitatem culpe penā ſuſtinētes. tunc illi miſeri pctōres de omni redemptiōe deſperātes vſq̄ȝ ī eternū nō videbūt lumē. nam introibūt in īferiora terre. tradent' in manꝰ gladij ptes vulpium erūt. hoc eſt ipſoꝝ demonum qui ſunt fraudulēti ⁊ nequiſſimi ad nocēdum oībꝰ. De hac ſeparatiōis pena ſic dicit Chriſoſtomꝰ in libro de reparatiōe lapſi. nōnulli imperitoꝝ putāt ſibi ſatis eſſe ⁊ optabile videri ſi tantūmodo careāt gehēna Ego autē multo grauiores q̄ȝ gehennam dico eſſe cruciatus. remoueri ⁊ abijci ab illa gl'ia. nec puto acerba eſſe gehēne ſupplicia. Ut ſunt illa. De q̊bus audi q̊d dicit beatꝰ petrꝰ Torquet' is qui arcet' a ꝯſpectu xp̄i hoc crede mihi penis oībꝰ grauius. Et hoc ſolū eſt qd ſupat ⁊ gehēnam. Uñ idem ſup illud Mathei. xvi. Excidet' ⁊ in ignē mittet' Intolerabil' res eſt gehēna ⁊ ſuppliciū horribile Tamē ſi mille quis gehēnas ponat. nil tale eſt duꝝ quale ab honore illiꝰ glorie ppelli ⁊ exoſum eſſe a chriſto. Nam ſcd̄m auguſtinū. Reprobi mallēt omne tormētum ſuſtinere q̄ȝ videre faciē iudicis irati.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Uñ Johelis ſecũdo. A facie eius cõtremuit terra. moti ſunt ce/
li ⁊ ſtelle retraxerũt ſplẽdorem ſuũ. a facie eiꝰ trepidabũt populi.
Certe domine tũc peccatores infirmabũtur ⁊ peribũt a facie tua
Et hoc pre dolore nimio. cum eam viderint auerſam. ⁊ quo ad ip
ſos terribilit̃ cõmotam ⁊ crudeliſſime dicentem illud Hieremie.
xviij. Dorſum ⁊ nõ faciem oſtẽdam eis in die perditiõis eorum.
O qualis ſeparatio. O q̃ȝ grauis ⁊ amara tũc diuiſio cuiuſlibet
peccatoris a facie dñi taliter indignãtis. ⁊ horribiliter dicentis.
Amẽ dico vobis neſcio vos. Uñ quidã. Carorum triſtis diſceſſus
triſtior iſtis. Corpis ⁊ aĩe triſtiſſimꝰ a deitate. Chariſſimi ꝓpter
hec oĩa ſupradicta ⁊ quaſi infinita alia que breuitatis cauſa omit
tunt̃. expergiſcimini ⁊ leuate capita veſtra. ac omni timore ⁊ tre
more diem illum precauete. Nam ſicut dicit̃ Sophonie primo
Iuxta eſt dies dñi magnꝰ iuxta ⁊ velox nimis. Et ergo dr̃ Eſaie
xiij. Uigilate. qr̃ ꝓpe eſt dies dñi. vigilate itaqȝ quia neſcitis diẽ
neqȝ horam. vt ſcribitur Mathei xxv. Unde prima ad theſſalo.
vltimo Frẽs iſta diligẽter ſcitis quia dies dñi ſicut fur ita in no
cte veniet. Cum eñi dixerit pax ⁊ ſecuritas tũc repentinꝰ eis ſup
ueniet interitꝰ. ⁊ ſicut dolor in vtero habẽtis ⁊ nõ effugiẽt. Uos
autem frẽs iam nõ eſtis in tenebris. vt vos dies illa tanq̃ȝ fur cõ
prehẽdat. Uos eñi filij lucis eſtis ⁊ filij dei. Igit̃ non dormiamꝰ
ſicut ceteri. ſȝ vigilemꝰ ⁊ ſobrij ſimꝰ. Hec vbi ſupra. Itẽ luce. xxi
Attẽdite vobis ne forte grauent̃ corda veſtra ĩ crapula ⁊ ebrieta
te. ⁊ curis huiꝰ vite. ⁊ veniat ſup vos repẽtina dies illa tanq̃ȝ la/
queus enim ſuperueniet in omnes qui ſedẽt ſup faciem vniuerſe
terre. Uigilate itaqȝ fratres omni tempore orãtes vt digni habe
amini omnia iſta fugere que ventura ſunt. ⁊ ſtare ante filium ho
minis. Hec omnia ibidem. Nam in veritate ibi erit amor ⁊ tre/
mor ⁊ intolerabilis dolor. Unde Johelis ſecundo capitulo. Ma
gnus eſt dies domini ⁊ terribilis valde. quis ſuſtinebit eum. Et
Eſaie ſecundo ca. Et introibũt in ſpeluncas petrarum a facie for
midis domini ⁊ ĩ voragine terre. et a gloria maieſtatis eius cũ ſur/
rexerit percutere terram. Tunc enim in fremitu conculcabit ter/
ram ⁊ in furore obſtupefaciet gentes. Sicut ſcribitur Abacuck
tercio. Et ideo dicitur Eſaie decimo capi. Quid facietis in die vi
ſitationis ⁊ calamitatis de longe venientis. ad cuius fugietis au
xilium: Certe peccatori tunc nullum erit refugium. nullum ſola
men ſeu adiutorium. Unde Anſelmus in libro de ſimilitudini/

Hieremie xviij

Eſaie decimo

Peccatori in illa die nullũ erit refugium

bus. A dextris erũt peccata accuſantia. a ſiniſtris infinita demo
nia. Subt⁹ horridum cahos inferni. deſup̱ preſentia iudicis ira
ti. Foris mund⁹ ardens. intus cõſcientia vrens. vix iuſt⁹ ſaluabi
tur. Peccator autem ſic deprehẽſus quo fugiet. latere tũc erit im
poſſibile. ⁊ apparere intolerabile. Item eſt dicta ſententia eo ma
gis formidabilis ⁊ timẽda. quia nõ ſolum corp⁹ diiudicat. ſ; eti
am ipſam animam cõdemnat. Unde legitur in exemplo. Duo fra
tres quorum vnus erat fatuus ⁊ alter ſapiens. ibãt pariter eadẽ
via. Cum autem veniſſent ad biuium vbi erant due vie. vna dele
ctabilis ⁊ pulchra. reliqua vero inabilis ⁊ aſpera. Fatuus videns
viam delectabilem. dixit ſapiẽti. Eamus per hãc viam. Sapiẽs
reſpondit. Frater ⁊ ſi via iſta delectabilis eſt. tamẽ ad malum ho
ſpicium i fine deducit. Unde cõſulo p̱ aliam viam trãſeamus. nã
quãuis ipſa ſit aſpera ⁊ inabilis. tamẽ ducit finaliter ad hoſpici
um laudabile ⁊ pulchrũ nimis. magne honeſtatis ⁊ quietis. Re
ſpõdit fatuus frater. Magis volo oculis meis credere q̃ȝ tibi de
his que tu nõ vides. Et ſic ſe poſuit ille fatu⁹ in via delectabili et
amena. Quod ſapiẽs videns nolẽs eum relinquere ipſum ſeque
batur. Pergẽtes autem pariter inciderũt ſtatim in latrones. qui
eos ab inuicem ſeparãtes poſuerũt in carcerib⁹ diuerſis. Factum
eſt autem vt rex illius terre preciperet quadam die omnes incar
ceratos ad ſe adduci. vt ipſos iudicaret ad mortem. Uenientes
autem iſti duo fratres inter ceteros cum ſe mutuo viderẽt. ſapiẽs
ſic dixit regi. O domine mi rex ⁊ iudex. valde conqueror vobis de
iſto fratre meo. Nam cum eſſem⁹ pariter in via. ⁊ ipſe ſit fatuus
ego vero ſapiẽs ſum reputat⁹. Ipſe enim mihi nolebat credere vt
iuiſſem⁹ per quãdam bonam viam quam ſibi demonſtraui. ſed fe-
cit me ſecum ire per quãdam viam malam. vbi cecidim⁹ inter la
trones. vnde reus eſt mortis mee. Ad hec fatuus dixit. Domine
mi rex. Ego aduerſus fratrem meum maiorem habeo cauſam cõ
querẽdi. Nam cum ipſe ſapiẽs ſit non debuiſſet tam faciliter me
ſecut⁹ fuiſſe per viam quam ſciuit fore malam Quod ſi nõ feciſſ;
rediiſſem vtiq; ⁊ ſecutus eum fuiſſem. ⁊ preſens periculum nul-
latenus incurriſſem Unde vere reus eſt mortis mee. His verbis
ex vtraq; parte auditis. rex talem protulit ſententiam dicens.
Tu fatue noluiſti ſapienti credere. et tu ſapiens ſecutus es fa-
tuum. igitur vos ambo debetis morte condemnari.
¶ Sic ergo erit fratres chariſſimi in die iudicij. et in conſum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

matione ſeculi cum exibūt anime de latibulis ſuis. ⁊ copora de ſe
pulchris ſuis. ad recipiendum iudicium de commiſſis omnibus
operibus ſuis ⁊ omiſſis. Nam corpus fatuum quia noluit ſequi
conſilium anime ſapientis. ⁊ ſpūs ſapiens. quia ſecutus eſt corpꝰ
fatuum. Igitur cōdemnabūtur ambo in iudicio extremo. Et hac
de cauſa ſententia iudicis dicitur gladius ex vtraqꝫ parte acutus
Ut habetur Apocalip. primo. Nam percutiet tam quo ad cor
pus q̄ꝫ quo ad animam miſerum peccatorem. Unde Mathei de
cimo. Illum timete qui poteſt corpus ⁊ animam perdere in gehē
nam. Item dictam ſententiam reddit multum formidabilem et
timendam qualitas ipſius iudicis. Eſt enim ferenda a iudice cir
cumſpecto immo prudentiſſimo qui non poterit falli. Nam om
nia ſibi cognita ſunt ⁊ nota. Ipſe enim nouit abſcondita cordis
ſcrutans corda ⁊ renes deus. Unde ad Hebreos quarto. Omnia
nuda ⁊ aperta ſunt oculis eius. Deus enim intuetur cor. vt habe
tur primi Regum decimoſexto. Unde eccleſiaſ. viceſimotercio.
Oculi domini multo plus lucidiores ſunt ſole. circumſpiciētes
omnes vias hominum. ⁊ profundum abiſſi ⁊ hominum corda in
tuentes in abſconditas partes. Et ergo vt dicit Boetius. Ma-
gna nobis indicta eſt bene faciendi neceſſitas. cum agamus om-
nia an̄ oculos iudicis cūcta cernentis. Itē hiēmie triceſimoſecū
do. Oculi tui aperti ſūt ſuper omnes vias filiorum adam. ⁊ red
das vnicuiqꝫ ſcd̄m fructum adinuētionum eius. Iſte eſt iudex
valde metuendus cui perſpicabile omne ſolidum ⁊ opertum om
ne ſecretum. cui obſcura clarent. muta reſpondent. mens ſine vo
ce loquitur ⁊ ſilentium confitetur. Hec etiam ſententia ferenda
eſt a iudice nouiſſimo. qui non poterit flecti. nam iudicabit orbez
terrarum in iuſticia et populos in equitate. nullius etiam vere-
tur potentiā. nec alicuius accipit perſonam. nec aliqua munere
tunc placatur. Unde Deutronomij decimo capitulo. Deus ma
gnus potens ⁊ terribilis qui perſonam non accipit nec munera.
Certe tunc plus valebit pura conſcientia q̄ꝫ marſubia plena Tūc
diuitibus nihil proderit diuitiarum copia. ſed ſolū pietatis ⁊ iu-
ſticie proſunt opera. Unde Ezechie. vij. Argentū eorum foras
eycietnr. ⁊ aurum eorum in ſterquilinium erit. Argentum ⁊ au
rum non valebit liberare in die furoris domini. Tunc apparebit
dolus ſeculi falſitas mundi. ac vilitas ⁊ indignitas omnium di-
uitiarum O q̄ꝫ dulce. q̄ꝫ iocūdum erit tunc odiſſe mundum. ⁊ q̄ꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

triſte. q̄ȝ amarȝ habuiſſe mūdum carum. Hec ſentētia ferēda ē a iudice q̄ precib⁹ non corrumpit̄ neqȝ mitigat̄. Prouer. vi. Non acquieſcet cuiuſqȝ precib⁹. Et ideo vt dt̄ Chriſoſ. Ibi angeli pro homib⁹ non intercedēt. Quia iuſt⁹ iudex tūc non faciet miſcdiaȝ ſed reddet vnicuiqȝ ſcd̄m merita vel demerita. equam ꝛ inflexibilem iuſticiam. Unde Ezechiel̄. vij. Scd̄m viam eoꝝ faciam eis et ſcd̄m opera eoꝝ iudicabo eos. ꝛ ſcient qꝛ ego domin⁹. Et ergo Job. ix. expaueſcēs dicebat. Uerebar omnia opa mea ſciēs qꝛ nō parcis delinquēti. De his omnib⁹ ait Bernard⁹ in proſa. Juſte q̄dem iudicabit nec pſonā acceptabit prece nec corrumpet̄. ſic nec precib⁹ flectet̄. Et igit̄ labora diligēter illuc deferre iuſticiam. vbi miſericordiam nō poteris inuenire. Nam vt ſcribit̄ Prouer. xi. Non proderūt diuitie in die vltionis. ſed iuſticia liberabit tunc a morte. Chariſſime ſi ſcholares lcōnes ſuas neſciētes valde timēt de examine magiſtri. quia forſitan acriter corrigētur. Quantum habēt tunc timere miſeri peccatores de extrema auditione ſummi magiſtri ꝛ iudicis. qui nō ſtuduerūt in libro iuſticie ꝛ veritatis. Certe in hoc examine que nūc malignātur exterminabūtur. Iniuſti em̄ punietur ꝛ ſemen impioꝝ peribit. Ecōtra vero tunc in memoria eterna erunt iuſti. ꝛ ab auditiōe mala non timebūt. Et ideo dꝛ Eccl. viij. Ante iudicium para tibi iuſticiam. Hec ſentētia etiam feretur a iudice crudeli ꝛ cōmoto qui nō poterit placari Nam domin⁹ qui nunc naturaliter māſuetus eſt vt agnus. tūc apparebit quaſi leo rugiēs crudelis ꝛ cōmotus. Unde Oſee. xiij et poſſunt eſſe verba domini de auaris. guloſis. ꝛ ſuperbis in die iudicij ſic dicentis. Juxta deſideria ſua adimpleti ſunt ꝛ ſaturati et eleuauerūt coꝛ ſuū ꝛ obliti ſunt mei. Et ero eis quaſi leena ꝛ ſicut pardus in via aſſirioꝝ. occurram eis quaſi vrſa raptis catul̄. et diſrumpam interiora iecuris eorum ꝛ cōſumam eos quaſi leo. Quid em̄ crudelius iſtis beſtijs poterit inueniri. Item dt̄ dominus ad impium cōdemnādum. illud Ezechie. vij. Finis venit ſuper te ꝛ emittam furorem meum ī te. ꝛ iudicabo te iuxta vias tuas ꝛ ponam cōtra te omnes abhominatiōes tuas. Et non parcet oculus me⁹ ſuper te ꝛ abhominatiōes tue in medio tui erunt. Et ſcitis quia ego domin⁹. venit temp⁹ prope eſt dies occiſiōis. nūc de ꝓpinquo effundam iram meam ſup te effundā furorem meuȝ in te. Certe dn̄e ſicut ignis cōburit ſiluam ꝛ ſicut flamma cōburēs montes. Ita tūc perſequeris illos in tempeſtate tua ꝛ in ira

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

tua turbabis eos. Tūc em̄ exardeſcet ſicut ignis ira tua. ⁊ in furo
re obſtupefacies gētes. De quo dicit Eſa. xxx. Ecce nomē domi-
ni de lōginquo veniet ardēs furor eius ⁊ grauis ad portādum la
bia eiꝰ repleta ſunt īdignatiōe ⁊ lingua eiꝰ quaſi ignis deuorās et
ſpūs eiꝰ quaſi torrēs inundās vſqꝫ ad mediū colli. ad ꝑdēdas gē
tes ad nihilū. Hūc furorem ꝓuidit iob in ſpū cū dixit. Quis mi
hi tribuat vt ī inferno ꝓtegas me ⁊ abſcōdas me donec ꝑtrāſeat
furor tuꝰ. Vere tāta erit tunc ſeueritas iudicis. ꝙ nec verbis pote
rit exꝓmi. nec mēte cogitari. Omnia em̄ iudicia ab inicio mūdi
ſuꝑ humanū genꝰ habita ſunt tanqꝫ ſtille ⁊ ſcintille reſpectu fu-
roris dñi. quem ī hoc iudicio exercebit. Ecce qꝫ diſtrictus veniet
ad iudiciū. qui mitis reſurrexit ⁊ ad celum aſcēdit. Vñ gregoriꝰ
in omelia ſuꝑ illud Joh. xx. Thomas vnꝰ ex duodecim q dicit di
dimꝰ ſic ait. Frēs vitā veſtram moreſqꝫ cōponite. ⁊ is qui mitis
reſurrexit a mortuis. qꝫ ſtrictꝰ in iudicio veniet ꝓuidete. Certe in
die tremēdi examinis ſui cum angelis ⁊ archāgelis. cū thronis ⁊
dñiationibꝰ. cum ꝓncipatibꝰ ⁊ ꝑtātibꝰ apparebit. celis ⁊ terris
ardentibꝰ. cunctiſqꝫ elemētis ī obſequij ſui terrore cōmotis Hūc
ergo tāti pauoris iudicem añ oculos veſtros ponite. hūc venturū
timete vt hūc venturꝝ nō timidi ſꝫ ſecuri videatis. Timēdus eſt
ergo modo. ne tūc timeat. Terror eiꝰ ad vſum bone actionis nos
exerceat. metꝰ illius vitā nrām a prauitatibꝰ cōpeſcat Certe ſi ali
quis veſtꝝ cū ſuo aduerſario cām dicturꝰ in iudicio die craſtina.
eſſet exhibendꝰ totam fortaſſe noctē inſomnem ducēt q̊d ſibi dici
poſſet. q̊d obiectionibꝰ reſpōderet ſecū ſollicita ⁊ eſtimāti mēte ver-
ſaret. vt iudicē inueniret aſpeꝝ vehemēter metuēt ⁊ noxius appa
rēt formidaret. Et quis ego. aut q̊d ego? Nimiꝝ non longe futu
rꝰ poſt hominem vermis. poſt vermē puluis. Si ergo tāta cura
pertimeſcit iudiciū pulueris qua intētione cogitādum ē. qua for
midine ꝓuidendū eſt iudiciū tāte maieſtatis. Hec oīa idem vbi ſu
pra. Sūt ⁊ q̊dā alia ꝓdictam ſentētiam grauātia. Primū videlꝫ
qr ibi nō eſt ꝑtās reſiſtēdi. Sapiētie. vi. Virtuti brachij tui q̊s
reſiſtet? Et yſa. xiiij. Quis reſiſtet iudicio tuo. Vere nullꝰ poteſt
reſiſtere. ſed omnes generaliter oportet comparere. ac ſentētiam
ſummi iudicis ſiue velint ſiue nolint coram angelis exſpectare.
Ipſe em̄ loquitur ꝑ eſaiam. xlvij. ad peccatorem cōdemnandum
in hec verba Reuelabitur ignaminia tua. ⁊ videbit obꝓbrium
tuū. Ultionem capiam ⁊ non reſiſtet mihi homo. Unde iob. ix.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Deus cuiꝰ ire reſiſtē nemo pt̄. Nam ſi fortitudo q̄rit̄ robuſtꝰ eſt.
Unde Heſter. xiij. Dn̄e deꝰ rex omnipotēs ī dcōne tua cūcta ſunt
poſita ⁊ nō eſt q̄ poſſit reſiſtē volūtati tue. Tu em̄ feciſti celum ⁊
terram. ⁊ quicq̄d celi ambitu cōtinet̄ dominꝰ omnium tu es. nec
eſt q̄ reſiſtat maieſtati tue. Jſte eſt magnꝰ dominꝰ. ⁊ fortis ⁊ po/
tēs. cuiꝰ magnitudis ⁊ potētie nō eſt numerꝰ neq̄ȝ finis. Nullū
etiam quātumcūqȝ magnum ip̄e timebit. Sap̄. vi. non videbit
dominꝰ magnitudiem cuiuſquā. qm̄ puſillum ⁊ magnum ip̄e fe/
cit. Omnes em̄ ſubiecti erūt pedibꝰ cuius ⁊ timebunt ip̄m in die
illa vehemēter. Nam ſicut dr̄ Ezechi. vij. Jn die iudicij ⁊ furo/
ris dn̄i rex lugebit. ⁊ p̄nceps induetur merore. Jtem Apoca. vi.
Reges terre ⁊ p̄ncipes ⁊ tribuni ⁊ iudices diuites ⁊ fortes ⁊ om
nis ſeruꝰ ⁊ liber abſcōdent ſe ī ſpelūcis ⁊ in petris mōtium. Et di
cēt montibꝰ Cadite ſup̄ nos ⁊ abſcōdite nos a facie ſedētis ſuper
thronū. ⁊ ab ira agni. qm̄ venit dies magnꝰ ire. Et ibidem. xviij.
Flebūt ⁊ plangāt reges terre q̄ in babilone fornicati ſunt. ⁊ ī deli
cijs vixerūt cum viderit fumū incēdij eiꝰ. longe ſtātes p̄pt̄ timo/
rem tormētoꝝ. Certe tūc erit tribulatio magna q̄lis non fuit ab
inicio mūdi. vſqȝ modo. Ut dr̄ Math. xiiij. Secūdum eſt ꝙ di
ctam ſentētiam aggrauat qꝛ nō eſt ibi locꝰ pctōribꝰ ſe abſcōdendi
ſeu occultādi. Nam vt dt̄ beatꝰ anſelmꝰ. Latere tūc erit īpoſſibi
le. ⁊ apparē intolerabile Un̄ iob. xxxiiij. Nō ſunt tenebre. ⁊ non
eſt vmbra mortis ibi vt abſcōdant̄ qui operātur iniq̄tatem. Jtē
Bernardꝰ in ſermōe. Nudi ſtabūt ante tribunal xp̄i. vt audiant
vocem iudicij q̄ obturauerūt aures ſuas ad vocem ꝯſilij. Ut ſu/
periꝰ allegatum eſt. Chariſſime hūc diem time. hūc dn̄m ⁊ iudicē
omnia iudicaturꝝ cordialit̄ expaueſce. vt eo diligentiꝰ poſſis pctā
deuitare. Nam vt dr̄ ecci. p̄mo. Timor dm̄ expellit peccatū. Et
alibi. Jn timore dn̄i omnis hō declinat a malo. Terciū eſt qd̄ di
ctam ſentētiam aggrauat. qꝛ nō eſt ibi locꝰ ad alium appellandi.
nec ſpacium appellandi. Un̄ pſal. Quo ibo a ſpū tuo. ⁊ quo a fa
cie tua fugiam. Si aſcēdero in celum tu illic es. ſi deſcēdero ad in
fernum ades. Unde dt̄ dominꝰ de pctōre Amos. ix. fugiēt ⁊ non
ſaluabit̄ ex eis q̄ fugerit ſi deſcēderint vſqȝ ad infernū inde manus
mea educet eos. Et ſi aſcēderint vſqȝ ad celū inde trahā eos. ⁊ ab
ſcōditi fuerīt in vertice carmeli inde ſcrutās auferam eos Et ſi ce
lauerīt ſe ab oculis meis ī fundo maris. ibi mādabo ſerpēti ⁊ mor
debit eos. Et ſi abierint in captiuitatem coram inimicis ſuis ibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

mandabo gladio ⁊ occidet eos. ⁊ ponã oculos meos ſuꝑ eos in bo
no ⁊ in malo. Et ergo Job. x. dñs oĩa iudicaturꝰ ſic dı̄t. Nõ eſt q̃
de manu mea poſſit eruere. Certa ſunt plane video vbiqꝫ nos iue-
niet manꝰ omnipotẽtis. Vñ autor de curru aĩe. Quid facies di-
ues nuſquã tutus bene viues. Quo te cõuertes q̃ curſum ꝑdite ꝑ
tes. Quo vertes curſum nõ tutus es hic neqꝫ ſurſum. Si miſer
aſcẽdis celos vel ad infera tẽdis. Imperat ĩ celis ferꝰ eſt vel adin
fera telis. Si mare querat̃ rex iſte mari dominat̃. Nuſquã tutꝰ
eris ſꝫ vbiqꝫ repertꝰ haberis Vere vere ita nullibi patebit fuga vl̕
in morte nec in vita O q̃ꝫ bene aduertebat hoc beatꝰ Eleaſarꝰ qui
ſic inquiens dicebat. Manꝰ omnipotẽtis neqꝫ viuus neqꝫ defun
ctus effugiã. vt habet̃. ij. Machabeoꝝ. vi. Ex dictis igit̃ pꝫ mul
tiplicit̃ ꝙ finale iudiciũ erit omnibꝰ metuendũ. ⁊ hoc ꝓpter accu
ſationẽ plurimoꝝ ibi ſuſtinẽdam. Et ꝓpter rõem vniuerſoꝝ ge-
neralit̃ reddẽdam. Et ꝓpter diffinitiuã ſniam tũc a iuſto iudice
horribilit̃ ꝓferẽdam. Huiꝰ ergo memoria preſeruat non immeri
to quemlibet a peccatis.

¶ Sequũtur exempla de Secũdo nouiſſimoꝝ.
¶ De extremo iudicio

¶ Legit̃ in libro de ortu carthuſienſiũ ꝙ q̊dã doctor ꝑcipuꝰ. ⁊ vi
ta vt videbat̃ ⁊ fama doctrĩa ⁊ ſapia int̃ oẽs doctores pariſiẽſes ex
cellent̃ honoratꝰ ⁊ mirabilit̃ gratioſus ğui ⁊ vltia ĩfirmitate ꝑuẽ
tꝰ nõ diu decũbens diẽ clauſit extremũ. Cũqꝫ tota die illa q̃ defun
ctꝰ eſt more pariſiẽſi ĩ aula funẽ in feretro decũbente fuiſſẽt cãtata
officia defũctoꝝ. in craſtino mane ꝯgregata ibidẽ vniuerſitate pa
riſiẽſi tã ſcholariũ q̃ꝫ doctoꝝ vt tã honorabili viro ſolẽnis ⁊ vene
rabil̕ ꝑberet̃ funeralis officij ſepultura. Cũ igit̃ reuerẽdi viri fere
tꝝ in q̊ funꝰ iacebat eleuare vellẽt ad ecc̃iam deferendũ ſubito cun
ctis ſtupẽtibꝰ qui mortuꝰ videbat̃ ⁊ erat eleuato capite reſedit ĩ fe
retro ac oĩbꝰ audiẽtibꝰ alta ⁊ terribili voce clamauit. Juſto dei iu
dicio accuſatꝰ ſum. Et h̊ dicto caput depoſuit ⁊ decubuit mortuꝰ
ſicut ꝑ̇us. Qua voce cũcti attoniti ⁊ territi deliberanerũt ipm̃ il-
lo die nullo mõ fore ſepeliendũ ſꝫ vſqꝫ ad craſtinũ reſeruãdum.
Mane ergo ſequẽti cũ multitudo mağ ꝯueniſſꝫ. dictũqꝫ funꝰ ſi-

cut ꝑus vellēt ad eccłiam deportare. defunctus ſicut ꝑus eleuato
capite doloroſa ⁊ t̃ribili voce intonuit. Juſto dei iudicio iudicatꝰ
ſum. Quā vocē mł'titudo audiēs ⁊ intelligēs ſtupuit plus q̄ꝫ ꝑ-
us Et cū alt̃utrū int̃rogaſſent q̇d ſibi vellēt tā inſoliti ⁊ inexꝑti
defuncti clamores. adhuc det̃minauerūt ipm̄ niſi in alio craſtino
nullatenꝰ tumulādū. Tercia vero die cū ꝓpt̃ iſta ꝓdigia fere tota
ciuitas ꝯueniſſꝫ. ⁊ funꝰ cūctꝫ ꝑꝑatꝫ ad tumulū vellent deportare
defūctꝰ ſicut ꝑus iā t̃cio altiſſima ⁊ meſtiſſima voce ꝓſonuit. Ju-
ſto dei iudicio ꝯdemnatꝰ ſum. Qua horribili ſniā audita q̄ſi oēs
imēſo fuerūt timore ⁊ tremore ꝑculſi certi facti de ꝯdēnatōe tāti
viri qui int̃ alios videbat̃ honeſtate vite claritate fame dignitatꝫ
excellētia ⁊ mł'tiplici ſciā ⁊ ſapiā ꝑfulgē. Ea tēpeſtate erat ibi ma
giſter Bruno doctor famoſus. natione teutonicꝰ de Colonia nō
obſcurꝫ parētibꝰ natꝰ. eccłie etiā remēſis canonicꝰ ⁊ ibidē ſchola
riū magr̄ qui ſupradictis vocibꝰ ſalubrit̃ territꝰ atqꝫ ꝯpūctꝰ allo
cutꝰ ē q̄ſdā ſocios ſuos ibi pn̄tes. infraſcꝓtꝫ vel ſil'ibꝰ v̾bis. dicēs
Eya chariſſimi quid faciemꝰ. Om̄es ſil' perimꝰ. nō ſaluabimur
niſi q̇ fugerit. Si ī viridi hoc ſit in arido q̇d fiet. Si hō tāte di-
gnitatꝫ tāte litterature tāte ſcie. q̇ videbat̃ tā honeſte vite. q̇ erat
tā celebris fame. ſic indubitāter ē dānatꝰ. q̇d nos miſeri homū-
culi faciemꝰ. Si lugubri voce vniꝰ homuncionis tā horribili ac
ſtupēdo timore ac tremore ꝯcuſſi ac ſtupefacti ſumꝰ q̇d faciemus
cū rugitꝰ leonis cū extremi iudicij tuba ī aures nr̄as ꝑcrepuerit
cū oēs audierimꝰ. Surgite mortui venite ad iudiciū. Quō ī ta
li horribili iudicio vbi colūne celi ꝯtremiſcēt. ⁊ angeli t̃rebunt̃.
⁊ t̃riti cogēt̃ apparē. Ubi tūc latebimꝰ. Jmpoſſibile erit latē in-
tolerabile apparē. Fugiamꝰ igit̃ a facie gladij ꝓoccupemꝰ faciem
dn̄i in ꝯfeſſiōe. Uēite adoremꝰ ⁊ ꝓcidamꝰ an̄ deū ploremꝰ coram
dn̄o q̇ fecit nos. Poſtq̄ꝫ igit̃ vocē eiꝰ audiuimꝰ nō obduremꝰ cor-
da nr̄a. ſꝫ exeamꝰ de medio babylonis egrediamur pentapolim ig
ne ⁊ ſulphure iā ſuccēſam. ⁊ exēplo btī pauli hēmite. ⁊ btī antho
nij arſenij euagrij ⁊ alioꝝ ſctōꝝ cū btō ioāne baptiſta antra deſ̃ti
q̄ramꝰ ī mōtibꝰ nos ſaluos faciamꝰ vt et̃ni iudicꝫ irā ⁊ ſniam dā
natōis et̃ne euadamꝰ ⁊ ꝑuēire poſſimꝰ ad portū ⁊ trāq̇llitatē ſalu
tis et̃ne Hīs ⁊ ſilibꝰ v̾bis ⁊ ſentētijs ſeipm̄ ⁊ q̄ſdā ſocios alloq̄ns
⁊ exhortās. Deliberauerūt ipe ⁊ ſex alij viri ꝓbi ſecuꝫ abrenūciare
mūdo ⁊ oibꝰ pōpis eiꝰ ⁊ ad ꝑfectā pniam ꝑagēdā heremi deſ̃ta cō
petētia q̄rē. ⁊ ibidē relictꝫ oibꝰ delicijs. diuitijs. ⁊ honoribꝰ hꝰ mū

di. accipe ſinguli cruces ſuas ⁊ nudū xp̄m nudi ꝑ arctā viā ſeq̄. et
latā ac ſpacioſam deſerē q̄ amatores ⁊ ſectatores mūdi ꝑducit ad
ſupplicia dānatoꝝ. Et q2 audierāt famā ſc̄itatis ſc̄ti Hugonis
ep̄i gratianopolitani q̄ ꝑus aliq̄ tp̄e eiuſdem mgr̄i Brunonis in
ſcholis ſoci⁹ credit̄ extitiſſe ſpūſancto inſpirāte ſimul ad ſanctuꝫ
ep̄m memoratū accedere decreuerunt. ⁊ eiuſdē ꝯciliū ⁊ auxilium
inq̄rere. vt in ei⁹ dioceſi quā audierant multis deſertis mōtibus
abundare locū cōgruū obtinerēt in q̄ ſuū ſc̄tm̄ ac ſalubre ꝓpoſi/
tum poſſet effectū mancipare. Septem igit̄ ſancti viri infraſcp̄/
ti prefata de cauſa ad predictū ſanctū ep̄m duce ſancto ſpiritu ꝑ/
uenerūt. Et vt vtar om̄ino verbis ſcriptis in legenda vite ſancti
Hugonis epiſcopi memorati per ſummū pontificem Innocen/
tium qui eum canonizauit approbata ⁊ confirmata adeſt magi/
ſter Bruno vir religioſus ſcientiaq̄ꝫ famoſiſſimus honeſtatis et
grauitatis ac totius maturitatis quaſi quoddam ſimulachrum
Habebat autem ſocios magiſtrum Landuinum qui poſt euꝫ ex
titit prior carthuſie. ⁊ duos ſtephanos hij ſancti rufi canonici fu
erunt. ſed deſiderio vite ſolitarie eis ſeſe coniunxerunt. hugonem
quoq̄ꝫ quem cognominabant capellanum eo q̄ ſolus ex ip̄is ſacer
dotis officio fungeretur duos quoq̄ꝫ laicos quos appellam⁹ con/
uerſos andream ⁊ garinū. Querebant autem locum heremitice
vite congruū necdumq̄ꝫ repperant. hac igitur ſpe ſimul ⁊ ſue ſan
cte conuerſationis odore trahente venerunt. Quos epiſcop⁹ non
ſolum gratanter. ſed ⁊ reuerenter ſuſcepit ⁊ tractauit ⁊ voti com
potes fecit. Ipſo nāq̄ꝫ conſulente iuuante ⁊ communicante car/
thuſie ſolitudinem intrauerunt atq̄ꝫ extruxerunt. Anno domi.
Milleſimo octogeſimoquarto. epiſcopatus vero dicti ſancti hu
gonis quarto. viderat autē prefatus ſanctus epiſcopus circa idē
tempus per ſomniū in eadem ſolitudine deū ſue dignationi habi/
taculum conſtruentem ſeptem etiam ſtellas itineris ſibi ducatuꝫ
preſtantes erāt ẜo hij ſeptē Quapropt̄ nō iſtoꝝ tm̄. ſꝫ ⁊ q̄ ſucceſ
ſerunt eis ꝯſilia libent̄ amplexus ē. ⁊ vſq̄ꝫ ad mortē carthuſie ha
bitatores ꝯſilijs ſemꝑ ⁊ bn̄ficijs fouit. licet ẜo ⁊ ꝑmitus diuini
amoris tot⁹ ardēt incēdijs nō alit̄ tn̄ ad diſcipline celeſtis exerci
tia eoꝝ exemplis ac familiaritate inferbuit q̄ꝫ ſi flāmanti q̄s faci
plures alias circūponat ardētes. Erat aūt ⁊ cū eis non vt domi
nus aut epiſcop⁹. ſed vt ſ̄uus ⁊ frater humilimus. ⁊ ad cūctorū
quantum in ipſo erat obſequia paratiſſimus. Adeo vt vir ve/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

nerabilꝰ wilhelmꝰ tūc prior ſcī laurētij poſtea ſcī theofridi abbas
mgr̄o brunoni etiā ipſe religioſa deuotōe nō mediocrit̄ alligatus
btī hugonis ꝯtubernalꝭ (bini quippe tūc ꝑ ſingulas habitabāt cel
las) apꝺ mgr̄m brunonē nō leuit̄ ꝯqret̄ ꝙ pene oīa ad hūilitatē
ſpectātia itra cellulā ſibi tāqꝫ pr̄i paret officia ⁊ eps nō ſaltē ſecū
vt ſociꝰ ſed potiꝰ cōuerſaret̄ vt famulꝰ Jntantū aūt heremū deuo-
tꝰ incolebat ⁊ ſedulꝰ vt eū mgr̄ bruno nōnunqꝫ exire cōpelleret di
cēs. Jte ad oues veſtras eiſqꝫ qꝺ debetis exſoluite.

¶ Aliud

¶ Refert doctor iacobꝰ carthuſieñ i libro de pctis mētalibꝰ ⁊ cri
minalibꝰ Duo frēs religioſi honeſte ꝯuerſatiōis ſe mutuo cordia
lit̄ dilexerūt int̄ quos vnꝰ mortuꝰ alteri apparuit i orōe ꝓcūbēti
Quē viuꝰ vidēs i vili habitu ⁊ vultu meſto inq̄ſiuit cur ſic appa
rēt. Rn̄dit defunctꝰ tribus vicibꝰ dicēs. Nemo credit. nemo cre
dit. nemo credit. Queſiuit viuꝰ quid eſſet qꝺ nemo credit Reſpō
dit defunctꝰ q̄ꝫ diſtricte iudicat deꝰ ⁊ q̄ꝫ ſeuere punit. His dictis
diſparuit ⁊ viuentē frēm magno timore cōcuſſum dereliq̄t

¶ Aliud

¶ Quidā rex fuit magnꝰ ⁊ glorioſus ⁊ factū eſt ꝓcedente illo in
curru deaurato cū regali obſeq̄o obuiaſſe illi duos viros attritis ⁊
ſordidis indutos veſtibꝰ attenuatas macie ⁊ pallidas facies habē
tes. vt ego rex vidit illos deſiliēs cōfeſtim de curru ⁊ i t̄rā ꝓcidēs
adorauit ⁊ ſurgēs amplexꝰ eſt eos affectuoſe oſculās Magnates
ꝓo illiꝰ ac ꝓceres de hoc idig̃ti ſunt arbitrātes eū feciſſe idigna re
gali gl'a nō tn̄ auſi in faciē illū rephendē germano fr̄i eiꝰ ſuggeſſe
rūt vt ei loq̄ret̄ ne tāte excellētie diademati tantā inferat ꝯtume-
liā. Qui cū fr̄i iſta dicēt ⁊ eiꝰ humiliationē rephendēt ei rex reſpō
ſum dedit qꝺ tn̄ ille nō intellexit. Cōſuetudo aūt erat illi regi qn̄
ſn̄iam mortis ꝯtra aliquē dictabat p̄conē ſuū an̄ ianuā illiꝰ cū tu
ba huic officio deputata mittē. Cuiꝰ voce oēs ꝯgnoſcebāt mortis
reū eſſe Veſpe igit̄ veniēte miſit rex bucinā mortis tubicinare an̄
ianuā fr̄is ſui. Quā cū audiſſꝫ ille de ſalute deſperans tota nocte
ſua diſpoſuit ac ſummo diluculo nigris ⁊ lugubribꝰ indutꝰ veſti
bꝰ cū vxore ⁊ filijs ꝑgit ad fores palacij flēs ⁊ lugēs. Quē rex ad
ſe igredi fecit ⁊ vidēs eū lugentē ait. O ſtulte ⁊ inſipiēs ſi tu ſic
timuiſti p̄conē germani fr̄is tui aduerſus quē te nihil deliquiſſe
cognoſcis. quō mihi rephēſionē intuliſti q2 i hūilitate ſalutaui et
oſculatꝰ ſum p̄cones dei mei ſonorabiliꝰ tuba mortē mihi ſignifi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

cantes ⁊ terribilē dn̄i occurſum cui mlta ⁊ magna meip̄m pccaſ
ſe ꝯſciꝰ ſum. Ecce deniq; tuā arguēs inſipiētiā iſto vſus ſum mō
Nūc vo ⁊ illoꝝ q̄ te miſerūt ad mei rep̄hēſionē ſtulticiā arguere
curabo ⁊ ita frēm inſtructū remiſit domū p̄cepit āt fieri de lignis
q̄ttuor arcellas ⁊ duas q̄dē vndiq; auro coop̄tas oſſaq; mortuoꝝ
putētia mittēs in eis aureis obſerauit ſeris. Alias vo duas pice
⁊ bitumīe liniens repleuit lapidibꝰ p̄cioſis ⁊ ineſtiabilibꝰ marga-
ritis ⁊ oīm vnguētoꝝ odoribꝰ funiculiſq; cilicinis aſtrinxit. De-
inde accerſiri fecit rep̄hēſores ſuos magnates. ſcȝ illos ⁊ p̄ceres
⁊ poſuit añ eos q̄ttuor ip̄as arcellas vt eſtiarēt q̄nto q̄dē iſte q̄n-
to vo illo p̄cio ſint ꝯdigne. Illi vo deauratas magni p̄cij iudica
uerūt. Expedit eīm inq̄unt int̄ regalia diademata poni. q̄ vo illi
nite pice ⁊ bitumine erāt vili q̄dā ⁊ exili precio dignas dixerunt
Rex āt dixit ad illos. Sciebā ⁊ ego talia vos dicturos ext̄iori-
bus eīm ocul' exteriora cernitꝭ. ⁊ tñ nō ita oporteret facē. ſȝ int̄iꝰ
ocul' intrinſecꝰ repoſita expedire ſiue honorē ſiue ꝯtumeliā. Et
mox p̄cepit vt ap̄irēt̄ arcelle deaurate ex q̄bꝰ reſeratꝭ dirꝰ fetor ex-
alauit ⁊ fetidiſſimꝰ viſus ē aſpectꝰ. Ait ergo rex. Iſte typꝰ ē eorū
q̄ ſplēdidis q̄dē ⁊ gl'ioſis induūt̄ veſtibꝰ ⁊ potētia elati ſunt ſȝ in
triſecꝰ mortuis maligniſq; opibꝰ referti ſunt. Deiñ picatas bitu
minataſq; p̄cipiēs diſſolui ⁊ ap̄iri ⁊ cūctos q̄ aderāt letificauit eo
rū q̄ intꝰ erāt ſplēdore ⁊ odore. Tūc ait ad illos. Scitꝭ q̄bꝰ ſil'ia
ſunt iſta. Humilibꝰ ill' q̄ vilibꝰ op̄ti erāt veſtimētꝭ q̄ꝝ vos ext̄io-
rē attēdētes hitū ꝯtumeliā putatꝭ meā añ faciē eoꝝ in t̄ra adora
tionē. Ego vo intellectualibꝰ ocul' reuerētiā illoꝝ ⁊ decorē ꝯſide
rās aīaꝝ gl'ificatꝰ q̄dē eoꝝ tactu oī corona ⁊ regali vniuerſa pur-
pura p̄cioſiores iſtos exiſtiaui. Illos igit̄ ꝯfundēs docuit ne erra
rēt in his q̄ foris apparerēt ſȝ interna attēderent.

¶ Itē Aliud ex libo Apum.

¶ Magr̄ Symon de tornaco Pariſiꝰ in theologia regebat. Et
erat excellēs doctor ille ſuo tp̄e ſȝ ꝯtra decētiā talis officij incōti-
nēs ⁊ ſup̄bꝰ. Hic cū ſup̄ oēs doctores ciuitatꝭ auditores habēt
⁊ in ſchola corā oībꝰ de hūilitate altiſſime doctrine chriſti q̄ſtionē
diſputatōe p̄hibita t̄minaret in fine tandē ⁊ reprobū ſenſuȝ ī exe
cranda ꝯtra xp̄m blaſphemie vba ꝓrupit. Tres ſunt inq̄t q̄ mū
dū ſectis ſuis ⁊ dogmatibꝰ ſubiugarūt. moyſes xp̄s ⁊ machume-
tus Moyſes p̄mo iudaicū populū infatuauit. Scd̄o xp̄s a ſuo
noīe xp̄ianos. Tercio gētilē populū machometꝰ Nec mora euer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

ſis oculis ſcꝫ pro humana voce horribilē. mugitū emiſit ⁊ epilē
tia ſtatim eliſus in terrā die tercio eiuſdē morbi mortem accepit
plaga ergo inſanabili ꝑcuſſit eū om̄ipotēs ⁊ om̄i ſcia vſqꝫ ad pri
ma litterarꝫ elemēta ꝓuauit. ſꝫ grauiori in aīa cū hac plaga ꝑcuſ
ſus eſt. Tum vſqꝫ in diē mortis ſue q̄ſi mutꝰ cōpatꝰ eſt iumētꝫ in
ſipiētibꝰ ⁊ in luxurie feditate ꝑmāſit. Et vide ſumme ammirati
onis miraculū Aleydē fornicariā ꝯcubinā ſuā noiare poterat et
ſciebat Boeciū ꝯo de trinitate q̄ iuxta eū ad ſpectaculū ponebat̄.
quē olim cordetenꝰ ſcierat poſt inditā plagā. nec noiare nouerat
nec valebat. Nō trāſgrediarꝫ ergo t̄mios ꝯſtitutos ⁊ piū modū
ſemꝑ habeas in ſcp̄turis

Aliud ex libro apum

Juuenis q̊dā in theutonie ꝑtibꝰ ex ſanguine ꝓncipū pleniſſiē
generoſus. Sed moribus ⁊ vita degener epiſcopatum male acce
pit. Qui rapinis ⁊ luxurijs verecūde ꝓmo. ſꝫ inuerecūdiſſime pꝰ
modū opam dedit. Caſtigauit āt eū dn̄s flagello mltiplici. ſꝫ cū
abuteret̄ eo in ſupbiā dedit eū dn̄s in mortē reprobā. Qua in ho
ra venerabil Conradꝰ deo dignꝰ hildemēſis ep̄s ad matutinas in
tēpeſte noctis ſilētio ſurrexerat illiſqꝫ dictꝫ reſederat ad ſtudium
facturus in die ſmonē. Nec mora raptꝰ in ſpū vidē ſe viſus eſt
ep̄m quendā velata facie ſꝫ infulis inſignitū ad tribunal iudicis
rapi. Mox aſſunt truci vultu ſatellites accuſant ep̄m. vnꝰ in ra
pina. aliꝰ in cede hoīm atqꝫ alij in luxurijs lubricantē. Tūc iudex
aſſeſſoribꝰ ſuis ait. Accuſate diſcutite librate iudiciū ferte ſniam
nec mora aſſeſſores parāt iudici ferūt in cōmuni ſniam iudex ap
probat latam. Accedunt miniſtri ſupra fuliginē nigriores ⁊ ab
lata mitra de capite anulū caſulam dalmaticam ac reliqua epiſco
palia indumēta detracta. ad pedes iudicꝫ deponūt. nudūqꝫ relic
tū cū clamore rapiūt eiulantē ⁊ a facie iudicis trahunt ad tarta
ra nihil ſecū ꝑter peccata portantem. Mox aſſeſſores iudicis ſur
gunt ⁊ cū cantu ſonoro ſubiūgūt. Dū tp̄s habemꝰ bonū ad om̄es
opemur. His viſis in ſpū dictꝰ hildemēſis ep̄s in ſe reuerſus co
gitare cepit q̊ſnā fuerit ille miſerabilis p̄ſul. Tum ecce quidā ad
oſtiū pulſans intromiſſus eſt cū lachrymis clamans talē ep̄m in
ꝓxima villa veniſſe de veſpe ⁊ ſub eadē noctꝫ hora ſubitanea mor
te ſubtractū. Quo audito ſctūs p̄ſul miſerrimo illo defuncto ꝯdo
luit ⁊ licet inaniter q̄ntuꝫ ad ſubuētionē ꝓ pietate tn̄ lachrymas
amariſſimas fudit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

¶ Ex ceſario.

¶ Añ annos paucos rhome q̈dã cardinal' defunct⁹ eſt noie Ioꝛ
dan⁹. q̈ q̄ndã de oꝛdie ciſterciēſi aſſumpt⁹. ſꝫ vita oꝛdini i eo mi-
me ɔcoꝛdabat. Erat em̄ auar⁹ valde ſicut a q̈daꝫ abbate audiui.
Habebat aūt notariū q̄ndã noie Pandolphū. Hunc cū p q̈dã ne
gocio neſcio q̈ miſiſſꝫ interim expirauit. Eadē hoꝛa cū ille exple-
to negocio rediret mane añ lucē cateruã miſerabilē in agro ɔtē-
plat⁹ ē. Sedebāt hoīes in iumētis in oꝛe caudas hn̄tes ꝟſis doꝛ-
ſis ad capita illoꝝ Quos ioꝛdan⁹ cardinal' cuculla indut⁹ nudis
pedib⁹ ſeq̄bat' duob⁹ demonib⁹ ſe ducētib⁹ In q̈ꝝ aſpectu dū nota
ri⁹ nimis hoꝛreret clamauit cardinalis Pandolphe pandolphe.
Subſiſtēte clerico ⁊ dicēte. Quis es. aut q̈d clamas: Rn̄dit il-
le. Ego ſum ioꝛdan⁹ dn̄s tu⁹ ⁊ moꝛtu⁹ ſum. Dicente illo. q̈ duci-
mini: ille rn̄dit. Añ tribunal xp̄i. Et ille: Noſtis q̈d de vobis ſit
futurū. Nō noui inq̈t de⁹ ſcit. ſꝫ cū illic venero btūs Petrus de
cardinalatu meo p me redditur⁹ eſt rōem ſctūs ꝟo bn̄dict⁹ de cu-
culla qꝛ ſi illã inde obtinere poterit ſaluaboꝛ. ſin autē damnaboꝛ.
Sicq̈ꝫ oculis ei⁹ ſubtract⁹ eſt.

¶ Sūt ibi toꝛtoꝛes ſpētib⁹ hoꝛridioꝛes. defoꝛmes nigri. ſꝫ n̄ ad
ꝟbera pigri. nūq̈ꝫ laſſant'. ſꝫ ſemp ad hec renouant'.

¶ Chriſoſtim⁹. q̈ꝫ amarū erit in iudicio ſepari a viſione dei. Si
mille mihi gehēnas pponas nō tm̄ reputo ſicut ab illi⁹ glīoſe io-
cūditatꝫ ſocietate expelli ⁊ exoſum fieri creatoꝛi

¶ Item ad demetriadem ponamus ante oculos.

¶ Auctoꝛitates ſctōꝝ de iudicio extremo.

¶ Gregoꝛius. Penſate fratres chariſſimi ante ɔſpectum tanti
iudicis quis in illo die terroꝛ erit quando iã in pena remediū nō
erit. Que illa confuſio cum reatu ſuo exigente continget in con-
uentu omnium hominum angeloꝛumq̈ꝫ erubeſcere. Quis eum
pauoꝛ quem ⁊ tranquillum mens coꝛpoꝛe non valet etiam ira-
tum videre. quem bene ſophonias deſcribit dicens. Dies ire di-
es illa dies tribulationis ⁊ anguſtie. dies calamitatis ⁊ miſerie.
dies tenebrarum ⁊ caliginis. dies nebule ⁊ turbinis. dies tube et
clangoꝛis. Penſate frēs extremi diē iudicij ſup coꝛda reproboꝝ
qua aſꝑitate propheta vidit amareſcē quē tot appellatōibus nō
valꝫ explicare

¶ Item. Que mens erit hominis eterni iudicis preſenti-
am non foꝛmidans. Ibi enim tunc ſimul omnia peccata ante

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

oculos redeūt. ibi cūcta q̄ cū delectatōe acta ſunt cū pudore ad me
moriā reuocant

¶ Bernard⁹. Ue mihi miſero cū venēit dies illa iudicij. ꝛ apti
fuerint libri in quib⁹ oīs reatus mei ꝛ cogitatōes domino pre-
ſente recitabūtur

¶ Hieronym⁹ Siue comedā ſiue bibā ſiue aliđ ꝗd faciā. ſp̄ inſo
nare videt aurib⁹ meis illa terribil' tuba. ſurgite mortui venite ad
iudiciū. qꝛ q̄tiēs diē illū cogito toto corpe ꝯtremiſco

¶ Chriſoſtim⁹. Dicit āt xp̄s dānatꝭ. Ego ꝑpt vos hō fact⁹ ſum
ꝑpt vos alligat⁹ ꝛ illuſus ſum ꝛ ceſus ſum ꝛ crucifix⁹ ſum Ubi
tātaꝝ in iniuriaꝝ meaꝝ fruct⁹ Ecce p̄ciū ſanguis mei quē dedi ꝓ
redēptōe aiaꝝ vrāꝝ. vbi ē fuit⁹ vr̄a quā ꝓ p̄cio ſanguis mei dedi
ſtis Ego ſup gl'iam meā vos habui cū eſſem de⁹ apparēs hō. ꝛ vi
liorē me oīb⁹ reb⁹ vr̄is feciſtis. Nā rē viliſſimā tre ampli⁹ dilexi
ſtis. q̄ȝ iuſticiā meā ꝛ fidē.

¶ Greg'. O q̄ȝ anguſte erunt vndiqȝ vie reprobis. Superius
erit iudex iratus. Inferius horrendū chaos. A dextris peccata ac
cuſantia. a ſiniſtris infinita demonia ad infernū trahentia. Int⁹
conſcientia vrens. extra mūd⁹ ardēs. Miſer pctōr q̄ ibit. ꝛ ſic de
p̄heſus q̄ fugiet. latē eñ erit ipoſſibile apparē intolerabile.

¶ Auguſtin⁹. Mallēt reprobi oē tormentū ſuſtinere inferni
q̄ȝ faciem irati iudicis cernere. Et dicent montibus ꝛ petris. ca-
dite ſup nos ꝛ abſcondite a facie ſedentis ſuper thronum ꝛ ab
ira agni

¶ In diebus illis querent homines mortē ꝛ nō inuenient eā ꝛ de
ſiderabūt mori. ꝛ fugiet mors ab eis

¶ Bern. Quid tā pauēdū ꝗd tā plenū vehemētiſſime ſollicitu
dinis excogitari pt q̄ȝ iudicādis aſtare illi tā terrifico tribunali ſub
tā diſtricto iudice expectare ſententiā.

¶ Ancelm⁹. O lignū aridū ꝛ eternis ignib⁹ dignuȝ ꝗd rn̄debis
in illa die cū exiget a te vſqȝ ad ictū oculi oē tp̄s viuēdi tibi im
pēſum q̄liter fuerit a te expenſum. Ue q̄t peccata ꝓruent tibi ex
improuiſo q̄ſi ex inſidijs q̄ nō vides ꝛ fortaſſis terribiliora his q̄
vides. tūc q̄ppe ꝯdemnabit ꝗd fuerit in te inuentū. opis vel ocij
vel ſermonis vſqȝ ad minimā cogitationē. etiā ꝙ vixiſti ſi nō fue
rit ad dei voluntatem directum. Penſa cuius ſit fortitudinis ꝛ
horroris tuū atqȝ omniū contempſiſſe creatorem offendiſſe do-
minum maieſtatis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

¶ Ambroſiꝰ. O anima nunq̄z excidat a memoria tua Jte male dicti in ignem eternum. Venite benedicti percipite regnum. O quid poteſt lamentabiliꝰ ⁊ terribilius cogitari q̃z ite maledicti in ignem eternum. Et quid poteſt delectabiliꝰ cogitari q̃z venite benedicti ꝑcipite regnum due voces quaꝝ nihil terribiliꝰ vna ⁊ nihil iucūdius altera inueniri poteſt.

¶ Bernardꝰ in meditationibꝰ ſuis. Quiſputas tūc meror erit. quis luctꝰ. que triſticia cum ſeꝑabunt impij a cōſortio iuſtoꝝ et a viſione dei ⁊ traditi in poteſtatem demonum ibunt cum ipſis in ignem eternum. ibiq̄z ſemꝑ erunt ſine fine in luctu ⁊ gemitu. procul quippe a beata paradiſi patria exulati cruciabūtur in gehēna perpetua nunq̄z lucem viſuri. nunq̄z refrigerium adepturi. Sed per milia milium annoꝝ in inferno cruciandi nec inde vnq̄z liberandi. vbi nec qui torquent aliquādo fatigātur. nec qui torquentur aliquādo moriūtur. Nihil ibi aliud audietur niſi fletꝰ ⁊ planctus gemitus ⁊ vlulatus merores ⁊ ſtridores dentium. Nihilq̄z ibi videbitur niſi vermes ⁊ laruales facies. tortores atq̄z teterrima monſtra demoniorum. Ardebuntq̄z miſeri in igne eterno in eternum ⁊ vltra. Jn carne cruciabūtur per ignem Jn ſpiritu per conſciētie vermem. Jbi erit dolor intollerabilis. fetor incomparabilis. timor horribilis. mors corporis ⁊ anime ſine ſpe venie ⁊ miſericordie. Sic tamē moriētur vt ſemper viuant ⁊ ſic viuent vt ſemper moriātur. Jta anima peccatoris in īferno cruciabitur ſine·fine pro peccatis ⁊ anima iuſti pro bonis meritis in paradiſo collocabitur. Nūc autem alterum e duobꝰ eligamus aut ſemper cruciari cum impijs. aut perpetualiter letari cum ſanctis. bonū ſiquidem · ⁊ malum mors ⁊ vita ante nos ſunt poſita vt ad que voluerimus manum extendamꝰ. Si tormenta nos non terrēt ſaltem premia inuitent.

¶ Finiūt exempla de extremo iudicio Secundo nouiſſimoꝝ.

¶ Sequitur Terciū nouiſſimoꝝ.

¶ Incipit Tercium nouiſſimorum de inferno.

Terciũ nouiſſimoꝝ cuiꝰ ſalubris recordatio a pctĩs ꝓ-
hibet ē infernꝰ ſeu gehēna. Vñ narrat athanaſius de
ſcō anthonio hēmita. Qꝫ cum diabolꝰ eũ tētaret de ali
quo pctō ipſe penas eťni incendij pctō debitas reme
morãs eidē apponebat. Et ſic tandem vicit diabolũ ⁊ liberabať a
tētationibꝰ ꝑmanēs immunis a pctō. Circa quã materiã inť ce-
tera ſunt tria ſpālit̃ ꝯſiderãda. Primũ eſt diuerſimoda nomiatio
penaliũ locoꝝ. Secũdum ē multimoda afflictio ſodaliũ inferno
rũ. Terciũ eſt varia cōditio infernaliũ tormētoꝝ quoꝝ memoria
valde preſeruat hominem ne cadat in peccata.

¶ Qꝫ multimoda eſt nominatio infernalium locorum.

De ſuperiꝰ poſitis ꝓmũ principalit̃ declarãdum ē diuerſimo
da naiatio penaliũ locoꝝ. Igiť ſciēdum ē ꝙ infernꝰ eſt locꝰ
igneꝰ ab īfero ſic dictꝰ Nã aīe reoꝝ ibi īferunť ad eternalit̃ puni
endũ Vñ iob. vij. Qui deſcēderit ad īfernũ nō aſcēdet. nec reuer-
teť vltra ī domũ ſuã. Et ſic īfernꝰ appellatur gehēna ignis. Vñ
grego. in q̃rto dialogoꝝ. Vnꝰ quidē gehēne ignis credēdꝰ eſt ſꝫ
nō vno mō oēs cruciat pctōres Vnuſquiſqꝫ eñi in quãtum exigit
culpa tm̃ illic recipiet de pena. Itē yſido. li. ꝓmo de ſummo bono
Ignis gehēne ⁊ lucebit miſeris ad augmentũ pene vt videãt vñ
doleãt. ⁊ nō lucebit ad ꝯſolationē ne videãt vñ gaudeãt. Itē ibi-
dē In gehēna duplex ē dãnatoꝝ pena q̃ꝝ ⁊ mentē affligit triſti-
cia. ⁊ corpꝰ cōburit flãma. Ignis iſte gehēnalis ieffabilit̃ cruciat
pctōres. De q̃bꝰ ſic dr̄ in pš. Cadēt ſuꝑ eos carbones. i ignē deij-
cies eos in miſerijs nō ſubſiſtēt. Itē dñs ī ira ſua cōturbabit eos
et deuorabit eos ignis. Quapropť ſcribiť yſa. ix. Igni erit cibꝰ.
Itē Hiere. xv. Dicit dñs ad dãnatos. Ignis ſucceſus in furore
meo ſuꝑ vos ardebit. Iſte ignis taliť inflãmatꝰ eſt ⁊ ab ira iudicꝫ
ſuccēſus ꝙ nouo incēdio nō indigebit ãmodo. ⁊ vſqꝫ ī ſempiťnũ
Hinc ē ꝙ dr̄ iob. xx. Deuorabit eos ignis qui nō ſuccēdeť. O q̃ꝫ
dure vindicabit ſe tũc dñs de miſeris pctōribꝰ ꝯdēnatis Vñ eccĩ
vij. Vindicta carnis īpij. ignis ⁊ ꝟmis. Differt ãt ille ignis īfer
nal' ab iſto igne materiali ꝑcipue in tribꝰ. Prīo in acerbitate. Eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

eīn acerbioꝛ q̄ſi in infinitū Uñ dixit ſcūs Sebaſtianꝰ cui angelꝰ
ad aurē ſtabat. ꝙ iſte ignis ſenſibilis ita ſe hr̄et ad ignē gehēnalē
ſicut ignis ī pariete depictꝰ ad iſtū ſenſibilē. Scd̄o in duratione.
Nā iſte ignis p̄t extigui. ille ꝟo nō. Ꝟ. ? yſa. vltio Ignis coꝝ nō
extinguet̄. Itē math. iij. Paleas aūt cōburet igni iextingulbili.
Paleas. i. pctōres. Tercio in ꝯſumptiōe. Nā iſte ignis p̄t oīa cō
ſumē. Nā ſm phūm. Oīa ꝯſumit materia ignis. Ille ꝟo nō p̄t
cōſumē. nec corꝑa nec ſpūs q̄s vrit. Uñ de pctōre ꝯſtituto in in
ferno dr̄ Job. xx. Luet oīa q̄ fecit. tñ nō ꝯſumet̄. Hinc ē ꝙ dicit
Chriſoſ. in li. de repatiōe lapſi. Ignis iſte q̇ in pn̄ti vita ē ꝯſumit
cuncta q̄ recipit. Ille ꝟo q̄s ſuſcipit ſꝑ cruciat. ⁊ pene ſue ſꝑ inte
gros reſeruat. ꝓptēa ⁊ inextinguibil' dicit̄. Nō ſolū q2 ipſe nō ex
tinguet̄. ſ3 q2 nec eos q̄s ſuſcipit perimit ⁊ extiguit Scp̄tura eīn
dicit. Quia pctōres induēt ī corruptionē. ſ3 nō ad honorē vite.
ſ3 ad diuturnitatē ſupplicij ꝑfuturā Huiꝰ aūt pene vim ⁊ ignis
illiꝰ potētiēm. nulla vox exponē ⁊ nullꝰ ſermo poterit explicare.
Ibi q̇d agemꝰ. quid r̄ndebimꝰ Nihil erit ibi niſi ſtridor dentium
niſi vlulatꝰ ⁊ fletꝰ ⁊ ſeua pn̄a ceſſantibꝰ vndiq3 auxilijs ⁊ vndiq3
inualeſcētibꝰ penis. Et ignis ille ſicut nō h3 naturā ꝯſumēdi. ſic
nec illuminādi. ſ3 eſt ignis obſcurꝰ ⁊ flāma tenebroſa. Tercio in-
fernꝰ dicit̄ locꝰ inquietꝰ Uñ in reꝝ natura q̇dā locꝰ ſꝑ eſt quietꝰ.
vt ſuperioꝛ ꝑs mūdi. Quidā q̄nq3 quietus ⁊ q̄nq3 turbatꝰ. vt ꝑs
eiꝰ media. Sic ꝓbabile eſt terciā ꝑtem ſcz inferiorē ſemꝑ eſſe tur
batā. ⁊ ideo dr̄ tartarꝰ Nam ſcd̄m papiam. Tartarꝰ dicit̄ turba-
tus. Prouenit autē inquies ſiue turbatio ibi ſpecialiter ex tribꝰ.
Primo ex penarum varietate. ſicut tempꝰ dicitur eſſe turbatum
quādo mixtum eſt cum pluuia grandine niue ⁊ huiōi. q̄ dicūtur
eſſe in īferno. Uñ ps̄. Pluit ſuꝑ pctōres laqueos ignis ſulphur
et ſpūs ꝓcellaꝝ pars calicis eoꝝ. Secūdo ex miniſtroꝝ vexatiōe
Hieremie. xvi. Seruietis dijs alienis qui nō dabūt vobis requi
em die ac nocte. Tercio ex mutuo clamore. yſa. xlv. Uos clama-
bitis pre dolore ⁊ pre cōtritione ſpūs vlulabitis. Certe tūc cuili-
bet vlulāti ⁊ ſic clamāti reſpōdebit dominꝰ Hiere. xxx. Quid cla
mas ſuper cōtritione tua inſanabilis eſt doloꝛ tuꝰ ꝓpter multitu
dinē iniq̄tatis tue. ꝓpter dura pctā feci hec tibi. Tercio dicit̄ in
fernꝰ locus intēperatiſſimꝰ. Uñ dicit̄ auernꝰ quaſi ſine vere id ē
ſine temperantia. Nam pene non ſunt ibi in aliquo tꝑate. ſed in
ſummo gradu ⁊ exceſſu maximo. Sunt enim ibi tenebre vltra

modum exceſſiue. ꝑpter quod Matthei. xxij. dicūtur tenebre ex teriores. Exinde patet Exodi decimo capitulo de tenebris palpa bilibꝰ que fuerūt in egypto quātomagis erūt ibi grauiores. Vn̄ Job. xx. Omnes tenebre abſcōdite ſunt in oculis eius Tūc pec cator dicet illud ps̄. Poſuerunt me in lacu inferiori in tenebris et in vmbra mortis. Jtem Collocauit me in obſcuris ſicut mor- tuos ſeculi. ⁊ anxiatꝰ eſt ſuper me ſpūs meus. Simili ⁊ illud la mentatiōis. Hieremie. iij. Jn tenebris collocauit me quaſi mor tuos ſempiternos. Jtem eſt ibi ſummus calor. ꝑpter quod dicit Job. xxiiij. Calor nimius. Et ratio illius eſt. quia nō exaltatur ſed incluſus eſt ſicut calor in fornace Vnde ps̄. Pones eos vt cli banum ignis in tempore vultus tui. dominus in ira ſua cōturba bit eos ⁊ deuorabit eos ignis. Jbi eſt ſummū frigus. ꝑpter quod Job. xxiij. Aque illi dicūtur aque niuium que pre ceteris aqua- rum ſubſtātijs ſunt frigidiores. ⁊ huiuſmodi ſignū ⁊ ſtridor den tium qui eſt ſignū magni frigoris ⁊ algoris. Vnde fulgētius in epiſtola. Duo ſunt ꝑncipalia in inferno tormēta ſcʒ frigus into- lerabile. ⁊ calor ignis inextinguibilis. Et iō ſcribi: Mathei. xxij ꝙ ibi erit fletꝰ ⁊ ſtridor dentium. Fletus nāqʒ in liquefactiōe ocu loꝝ de calore naſcit. ſtridor vero dentium ex frigore cauſat. Vnde Job. xxiiij. Ad nimium calorem trāſeat ab aquis niuiū Vnde in libello metrico de vita ⁊ geſtis alexādri. Attritꝰ glacie niuium de frigore tranſit ad penas. o ſupplicium miſerabile ſemꝑ ⁊ nunqꝫ morit quem carcer torquet auerni Quarto dicit infernus locus deſolatiſſimꝰ Hinc eſt ꝙ ſcd̄m papiam acheron vocat. ab a qd̄ eſt ſine ⁊ cheronta gaudium quaſi ſine gaudio. ⁊ hoc quo ad carenti am omnis boni. Vn̄ commētator auerrois. ij. Poetrie. Jn infer no cōtinuo eſt triſticia ⁊ meror ſine cōſolatione. Nō em̄ habent damnati retro aliquam cōſolationem a mūdo quia nō valent eis ſuſtragia. nec deſuper de celo nam ex hoc nō fluit ſuper eos aliqua miſericordia. nec ſperāt grām de futuro Sic em̄ nulla erit eis re demptiōis venia ⁊ ſic erūt triſtiſſimi in deſolatiōe ſempiterna Et ergo Sapiētie. iiij. dicit ꝙ vſqʒ ad ſupremū deſolabūtur. Vnde Trenoꝝ primo dicit anima damnata. Poſuit me deſolatam tota die merore cōfectam. Jtem yſa. xxxiiij. Peccator deſolabit in ſe- cula ſeculoꝝ. Heu dolor o pena vach deſolatio plena. Omni tor mento ſuꝑ hoc homo corde memento.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

¶ Q̄ꝫ multimoda eſt afflictio ſodalium infernorum.

Rdine debito nūc ſeq̄tur exponendū ꝙ multimoda ē afflic-
ctio ſodaliū infernoꝝ. Tales em̄ ſodales ſcꝫ diaboli ſunt a-
ſpectu horribiles. effectu crudeles ac tortores īfatigabiles. Pri
mo ergo dico ꝙ diaboli ſiue demones ſunt aſpectu multū horribi
les. ⁊ ꝓpt̄ea formis horribilibꝰ depingūtur in eccl'ijs Vn̄ legit̄ ꝙ
q̄dā religioſus de nocte in dormitorio iacēs cepit terribiliter cla-
mare. Et cū veniſſent ad eū alij frēs videbāt cū fixis ocul' ad pa-
rietē imobilit̄ reſpicietē nec ad aliq̄d rn̄dentē. ſꝫ mirabili horro
re ↄcuſſum ⁊ timore. Mane aūt a ꝑore īterogatꝰ q̄d in nocte ha
buiſſet. rn̄dit ſe diabolū vidiſſe. Req̄ſitꝰ cuiꝰ eſſꝫ forme. reſpōdit.
Hāc facilit̄ nō poſſum deſcribē. ſꝫ hoc inq̄d dico. Si eſſet ex vna
ꝑte furnꝰ ardēs. ⁊ figura eiꝰ ex alia ꝑte. magis eligerē intrare fur
nū q̄ꝫ vidē illā horribiliſſimā demonis figurā. Hinc ē ꝙ beatus
Bern̄. ſuꝑ Pſal. Qui hitat ſic d̄t. Quid putatis frēs. ſi alicui
vnꝰ ex tā multis ꝑncipibꝰ tenebraꝝ in mediuꝫ nr̄m irrueret in to
ta feritate ſua ac tenebroſi corꝑis enormitate apparē licēt q̄s illū
poſſit vl' corꝑis ſenſu ſuſtinē vel cordis. Et iō ſicut in vitaſpatꝝ
legit̄ quidā ſenex dixit. Credo ꝙ ſi aliq̄s vidēt demones in ea for
ma q̄ damnati eos ſunt viſuri. nō poſſꝫ viuē. ſꝫ ſtatim moreretur
Vn̄ d̄t btūs Greḡ. de criſorio ꝙ cū infirmaret̄. ⁊ vidēt multitu
dinē demonū ſibi aſtātiū. cepit altiꝰ clamare. inducias vſq̄ꝫ mane
Et cū hoc dicēs ↄ̄uteret ſe huc atq̄ꝫ illuc ne vidēt eos. ꝑ nimio ti-
more vehemētiſſime ↄturbatꝰ ſtatim moriebat̄. Cōturbati enim
ſunt q̇ videbāt eos ⁊ timuit oīs hō. Ecce q̄ꝫ horribiles erāt in af
flictu q̇ talit̄ occidūt cū ſolo aſpectu. Vn̄ Job xx. Vadēt ⁊ veni
ent ſuꝑ eos horribiles. Et hoc ē ꝙ innuit Bern̄. vbi d̄t. O ani-
ma mea q̇s erit tibi pauor cū dimiſſis oībꝰ. q̄ꝝ tibi p̄n̄tia tā iocū
da. tā gratꝰ aſpectꝰ. cohabitatio tā familiaris. ſola pauens igno
tā ingredier̄ regionē. cū tibi cateruatim deterrētia illa monſtra
det̄rima occurrēt. O q̄nta erit demonū horribilitas ī formis aīa
liū crudeliſſimorū apparētiū. Vn̄ Sap̄. xi. Pro eo ꝙ errātes co
lebāt mutos ſꝑētes ⁊ beſtias ſuꝑuacuas. imiſiſti eis ml'titudinē
mutoꝝ aīaliū ī vindictā. vt ſcirēt ꝙ ꝑ q̄ peccat q̇s. ꝑ hec ⁊ torq̄t̄.
Nō em̄ ipoſſibil' erat omp̄s manꝰ tua q̄ creauit orbē t̄raꝝ ex ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

teria inuiſa immittere illis multitudinē vrſoꝝ. aut audaces leo-
nes vel noui generis beſtias ira plenas. aut vaporē igneū ſpiran-
tes. aut odorē fumi ꝓferentes. aut horrēdas ab ocul' ſcintillas e-
mittētes. q̄ꝝ nō ſolū leſura poterat illos exterminare. ſꝫ ⁊ aſpect⁹
p timorē occidē. Hec ibidē. Vn̄ Job. xvi. Hoſtis me⁹ terribili-
b⁹ oculis me intuit⁹ eſt. Itē eiuſdē vltimo. Sternutatio ei⁹ ſplē
dor ignis. ⁊ oculi ei⁹ vt palpebre diluculi. de ore ei⁹ lampades ꝓce
dūt ſicut tede ignis ſuccēſe. de narib⁹ ei⁹ procedit fum⁹ ſicut olle
ſuccēſe atq̄ʒ feruētis. Vn̄ poeta refert. Sunt ibi ſpētes flāmas
ex ore vomentes. De flatu q̄ꝝ pereunt anime miſeroꝝ. Scd̄o in
effectu ſunt crudeles. Vn̄ Job. xvi. Collegit furorē ſuū in me. ⁊
cōminās mihi. infremuit ꝯtra me dentib⁹ ſuis. Vn̄ Pſalmiſta.
Aperuerūt ſuper me os ſuū ſicut leo rapiens ⁊ rugiens. Itē tēp-
tauerunt me ſubſannauerunt me ſubſannatōe frenduerunt ſuper
me dentib⁹ ſuis. Vn̄ Eccl'. xxi. Dentes illius dentes leonis int̄fi
cientis aīas hominū. Hinc d̄r p̄ri. Petri. v. q̄ dyabolus tanquā
leo rugiens circuit querens quē deuoret. In die eñ nouiſſimo in
uitabunt̄ dyaboli ad deuorandū peccatores Iſa. lvi. Oīs beſtie
agri ⁊ vniuerſe beſtie ſilue venite ad deuorandūꝫ. Itē Hiere. xij.
Venite ꝯgregamī oēs beſtie terre properate ad deuorandūꝫ. De
iſto refert exemplū btūs Greg̃. in libro dialogoꝝ. Vn̄ d̄t q̄ erat
quidā dorus noīe. nō re. ſed tm̄ nomine monachus cui nimium
graue erat ſi quis pro ſalute ſua ei aliq̄d loqueret̄. Nō ſolū autē
bona nō faceret. ſꝫ etiā non poterat audire. Hic cū extremū agēt
ſpm̄ ꝯuenerūt frēs. vt egreſſum illi⁹ anime orando protegerent.
Tunc repente cepit eiſdeꝫ frībus ibidē exiſtentib⁹ acclamare nec
nō magnis vocib⁹ oratōes eoꝝ interrumpe ita dicēs. Recedite
recedite. ego datus ſum draconi ad deuorandū. qui ꝓpt̄ vr̄am p̄-
ſentiā me nō pōt deuorare. Caput meū iā ore ſuo abſorbuit date
locū ne ampli⁹ me cruciet. ſꝫ faciat qd̄ futurū eſt. Si ad deuoran
dū ipi dat⁹ ſum q̄re ꝓpt̄ vos moras patior. Tūc frēs ceperunt ei
dicē. Quid ē qd̄ loq̄ris. Signū tibi ſcē cruc̄ imp̄me. Rn̄dit ille
cū magnis clamorib⁹ dicēs. Volo me ſignare. ſꝫ nō poſſum. q̄r
ſquamis h⁹ draconis ſtimulor ⁊ p̄mor. Cūq̄ʒ frēs hec audiſſent.
ꝓſtrati in t̄rā cū lachrimis ceperūt p redēptiōe illi⁹ exorare. Et
ecce cepit eger ſubito cū magnis vocib⁹ clamare dicēs. Grās ago
deo. ecce draco q̄ me ad deuorādū accepat orōib⁹ vr̄is expulſus ē.
⁊ oīno receſſit. Itē in q̄rto libro dialogoꝝ. refert idē Greg̃. alid̄

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

exēplū. Ait em̄ ꝙ in ꝑtibꝰ yconie in q̄dā monaſterio tongalaton
noīe dꝛ accidiſſe ꝙ q̇dā fuit monachꝰ ſanctꝰ reputatꝰ in ꝯſpectu
hoim q̄lis nō fuerat inuētꝰ apȯ deū. Nā cū frēs eū eſtiabāt ieiu-
nare. latēter ꝯſueuerat comedē. Hic in agone ꝯſtitutꝰ fecit ad ſe
frēs generalit̄ ꝯuocari. q̇bꝰ ip̄e dixit. Ecce nūc ad deuorādū tra-
ditꝰ ſum draconi. q̇ cauda ſua genua mea pedeſq; meos fortit̄ col
ligauit. caput ꝟo ſuū in os meū mittēs ſpm̄ meū ebibens extrax-
it. q̇bꝰ dictꝫ exſpirauit. Et ſicut videt̄ ſunt ꝟba ꝯdēnati pctōris
q̄ ſcribunt̄ Hiere. li. Comedit me. abſorbuit me ſicut draco. Jſte
ē draco magnꝰ ⁊ rufus hn̄s ſeptē capita ⁊ decez cornua in capite
ſuo de q̄ dꝛ Apocal'. xij. Factū ē p̄liū magnū in celo. Michael et
angeli eiꝰ p̄liabāt̄ cū dracone ⁊ draco pugnauit ⁊ angeli eiꝰ ⁊ nō p̄
ualuerūt. neq; locꝰ eoꝝ inuētꝰ eſt ampliꝰ in celo. Et ꝓiectꝰ ē dra-
co ille magnꝰ ſerpēs antiquꝰ q̇ vocat̄ dyabolꝰ ⁊ ſathanas. q̇ ſedu-
cit vniuerſum orbē. Et ergo dꝛ ibidē. Ve terre ⁊ mari. qꝛ deſcē-
dit ad vos diabolꝰ. Diabolꝰ em̄ zelo nimio bonis inuidet q̇ conāt̄
locū eiꝰ poſſidere in celo de q̄ ip̄e miſerabilit̄ ꝓiectꝰ ē in pēas Et q̄n
tū magꝭ appropinq̄t dies vltīa. tāto ardētiꝰ tēptat ⁊ feruet inui-
dia. O q̄nta erit demonū auſteritas ⁊ malicia de q̇bꝰ bernardus ī
ꝑla. O q̄ȝ impij tortores. tūc torq̄būt pctōres ⁊ t̄ribiles vltores
vindicabūt malos mores. Hoꝝ aūt crudelitas ⁊ malicia diuerſi-
mode ꝯfortat̄. ꝑmo qꝛ pl'es ſunt ⁊ ml'ti. Vn̄ Pſal. Ml'tiplicati
ſunt q̇ tribulāt me. ml'ti īſurgūt aduerſum me. Hic ē qȯ dꝛ Job
xix. Obſederunt in giro tabernaculum meum. Unde legitur in
vita ſpatrum. ꝙ quidam ſenex vidit demones circumſtantes ho-
mines ſicut apes. Et ergo dicitur in Pſal. Circumdederunt me
ſicut apes. ⁊ exarſerunt ſicut ignis in ſpinis. Secundo. qꝛ for-
tes ſunt ⁊ potentes. quia apoſtolus innuit ad Epheſ. vi. vbi vo
cat eos principes ⁊ ptātes ⁊ mūdi rectores. Et quia tam poten
tes ſunt ⁊ tā fortes ad nocendū. Jdeo dꝛ in Pſal. Vim faciebāt
qui querebant aīam meaȝ. Et alibi. Jrruerunt in me fortes. De
hac etiā potentia dꝛ Job. xl. Non eſt ptās ſuper terrā que cōpa-
retur ei qui factus eſt vt nullū timeret. Om̄e ſublime videt. ⁊ ip̄e
eſt rex ſuper om̄s filios ſupbie. Huiuſmodi autem potentiā ⁊ ſu
perbiam maxime exercebunt in punitione malorum ipos crude-
liſſime affligendo. vn̄ Eccleſiaſtici. xxxix. Sunt ſpiritus qui ad
vindictam creati ſunt. ⁊ in furore ſuo confirmauerunt tormen-
ta. ⁊ in tempore conſummationis effūdent virtutem ⁊ furo-

rē ei⁹ q̊ fecit illos. Nā furoꝛ ill' ſm ſilitudinē ſpētꝫ ⁊ ſicut aſpidis ſurde obturātꝫ aures ſuas. Itē yſa. liiij. Ego creaui fabrū ſufflantē in ignē prunas ⁊ ꝓferētē vas i op⁹ ſuū. ⁊ ego creaui iterfectorē ad diſpdēdū. De hoc crudeli itenfectore pctōꝛ ꝯdēnat⁹ ſic loq̄r. Job. xvi. Circūdedit me lāceis ſuis vulnerauit lūbos meos ⁊ nō pepcit. effudit i t̄ra viſcera mea ꝯſcidit me vulnē ſup vuln⁹ irruit i me q̄ſi gigas. Tercio ſunt demōes i torq̄ndo ifatigabiles. Vn̄ Daniel. iij. Nō ceſſabāt miſtri regꝫ ſuccēdē fornacē. Vn̄ q̄dā. Sūt ibi tortores ſpētib⁹ horridiores. Difformes nigri. ſꝫ n̄ ad vbera pigri. Nuſquā laſſant̄. ſꝫ ſp ad hec renouāt̄. Ad mala ferrētes ſunt ad penaſqꝫ recētes. Semꝑ triſtati. ſpqꝫ ferire pati Sp inardeſcūt. nec ceſſant nec req̄eſcūt. Hic ē ꝙ Deutro. xxviij cuilibꝫ pctōri dr̄. Seruies inimico tuo queꝫ imittet dn̄s tibi in fame. ſiti ⁊ nuditate ⁊ in oī penuria. ⁊ augebit dn̄s plagas peſſimas ⁊ ꝑpetuas. O q̄nta erit tūc dānatoꝝ pena q̄ ſine intmiſſiōe ſp erit ꝯtinua ſine pace ⁊ req̄e in miſeria ⁊ anguſtia. Vn̄ de pctōrib⁹ dr̄ Ezechiel. vij. Anguſtia ſupueniēte req̄rēt pacē ⁊ nō erit ꝯturbatio vēiet ſup ꝯturbatōeꝫ. Itē Apoc. xiiij. Nō hn̄t req̄eꝫ die ac nocte q̊ adorauerūt beſtiā ⁊ imaginē ei⁹. Tūc pctōꝛ bn̄ poſſet dicē hoc qd̄ ſcribit̄ yſa. xxxviij. Nō videbo dn̄m deū in t̄ra viuētiū. nec aſpiciā hoīem vltra ⁊ hitatorē q̄etꝫ. Silr̄ ⁊ illd̄ Hiere. lxv. Ve mihi miſero. q2 addidit dn̄s dolorē dolori meo ⁊ req̄em nō inueni. Certe tūc ꝯuertet̄ doloꝛ ei⁹ in caput ei⁹ ⁊ in ꝟticē illi⁹ iniq̊tas ei⁹ deſcēdet.

¶ Qꝫ varia ē cōditio penaꝝ infernoꝝ.

Unc reſtat mēbꝝ t̄ciū de hac mat̄ia ꝑtin⁹ declarādū. qd̄ eſt varia ꝯditio ifernaliū tormītoꝝ. Sūt em̄ pl'es ꝯditōes ſpecialit̄ faciētes ad aggrauatōeꝫ pene ifernal'. Pria ē acerbitas qd̄ ptꝫ ex fletu ⁊ ſtridore dētiū ex plāctu ⁊ deſiderio mortꝫ. ex mānducatōe linguaꝝ ⁊ blaſphemia creatoris ⁊ ex mltꝫ alijs his ſilib⁹ q̄ oīa ibidē ſunt vētura. vt ptꝫ ex locꝫ varijs ſcp̄turaꝝ. Apoc. xvi. Comederūt linguas ſuas p̄ doloē ⁊ blaſphemauerūt deū celi p̄ doloꝛib⁹ ⁊ vulnerib⁹ ſuis Hic Gregꝫ. dt Qd̄ hic ſuſpicari n̄ potuit illic cruciatui dedit⁹ iueīt. Itē hiero. Tāta erit i iferno vis doloris ꝙ mens ad alid̄ dirigi n̄ poterit. niſi ad qd̄ vis dolores ipellit. Dicet eni tūc pctōꝛ illd̄ Here. viij. Doloꝛ me⁹ ſup dolorē. Tāta ē erit acerbitas penaꝝ ꝙ pctōꝛes vita quā oīs appetūt ſpreta ⁊

cōtempta. mortē quā oēs fugiūt ardēti desiderio ſepiꝰ affectabūt
Vñ apoca. ix. In diebꝰ illis q̄rēt hoīes mortē ⁊ nō inuenīēt eā.
et desiderabūt mori ⁊ fugiet mors ab eis. Acerbitatē ꝑo pene in/
fernal' teſtat̄ dñs. Iere. ix. vbi d̄r. Ego cibabo pp̄l'um iſtū abſin
theo. ⁊ potū dabo eis aquā fellis. ꝑ hec amaritudinē deſignās in
fernaliū tormētoꝝ. Cōſideratio huiōi acerbitatis fecit quendā iu
uenē delicate nutritū intrare ordinē p̄dicatoꝝ. Quo īgreſſo cū q̇
dā ſapiēs a parētibꝰ eius miſſus vt ei ꝑſuadēt egreſſum anteq̄ꝫ ꝓ
fiteret̄ dicēs. Delicate nutritꝰ es. nō poteris ſuſtinē rigorē ordis
et aſperitatē. Rñdit iuuenis. Mgr̄ ꝓpt̄ hoc ordinē intraui. qꝛ
ſciui me delicatū. ⁊ nihil aſperitatis poſſe ſuſtinē. cogitās ꝙ acer/
biſſima pena īferni mihi ītolerabil' eſſet. ⁊ iō elegi potiꝰ hāc penā
ordis q̄ꝫ illā ſuſtinē nā ſicut ſcriptū eſt iob vi. Qui timet pruinā
irruit ſuꝑ eū nix. Hec etiā ꝯſideratio mouit quendā petꝝ hēmi/
tā ad mirabilē p̄niam quam fecit. De q̄ narrat btūs Gregoriꝰ in
quarto li. dyalogoꝝ. Ait eñ ꝙ q̇dā petrus monachꝰ ex regiōe hi
bernie ortꝰ priuſquā heremū petēt moleſtia corꝑis int̄uenīēte de
functꝰ eſt. Sꝫ ꝓtinꝰ corꝑi reſtitutꝰ inferni ſupplicia atq̄ꝫ īnume
ra flāmaꝝ loca ſe vidiſſe atteſtabat̄. Qui etiā quoſdā hꝰ ſcl'i potē
tes ī huiōi flāma ſuſpēſos ſe vidiſſe narrauit. Qui cū iam dedu/
ctꝰ eſſet vt ī illis ⁊ ipſe mergeret̄. ſubito āgelū choruſci habitꝰ ap
paruiſſe fatebat̄. q̇ ipm̄ in ignē mitti ꝓhibuit. q̇ etiā dixit. Egre
dē. ⁊ q̄lit̄ tibi poſt hoc viuendū ſit cautiſſime attēde. poſt quā vo
cē excaleſcētibꝰ membris ab eterne mortis ſomno euigilās. cūcta
que circa eū geſta fuerant oībꝰ narrauit. tātiſq̄ꝫ ſe poſtmodū vigi
lijs ⁊ ieiunijs conſtrinxit vt inferni eū vidiſſe tormēta. etiā ſi lin
gua tacēt. cōuerſatio acclamaret. Scd̄a cōditio eſt tormētorum
multiplicitas. Eſt eñ penaꝝ numerꝰ quaſi īfinitus. Unde d̄r in
pſal. Circūdederūt me mala quoꝝ nō eſt numerꝰ Et ergo dicitur
Deutro. xxxij. Cōgregabo ſuꝑ eos mala. ⁊ ſagittas meas cōplebo
in eis. Vere ſcribit̄ yſa. v. Sagitte eiꝰ acute. ⁊ oēs arcꝰ eius extē
ti. Multas hꝫ dñs ſagittas ī pharetra ſua. q̄s nondū oēs extra/
xit. q̄ poſt finale iudiciū pctōribꝰ immittētur. He ſagitte ſunt pe
ne varie. q̄bꝰ multiplicit̄ tunc miſeri torq̄bunt̄. Unde d̄r in pſal.
Sagitte potētis acute cum carbonibꝰ deſolatorijs. Item d̄t dñs
Deutro. xxxij. Inebriabo ſagittas meas ſanguīe. ⁊ gladiꝰ meꝰ de
uorabit carnes. foris deuorabit eos gladiꝰ. intꝰ pauor. cōſument̄
fame ⁊ deuorabunt eos aues morſu amariſſimo. dentes beſtia/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

rum īmittā in eos cū furore trahētium ſup terrā atq; ſerpētium
De hac penaꝝ multiplicitate ſic dt Grego. ſup illud math. viij.
eijcient in tenebras exteriores. In iferno erit frigꝰ inſupabile. ig
nis inextinguibilꝭ vmis īmortalis. fetor ītolerabilꝭ. tenebre palpa
biles flagella cedentiū horrida viſio demonū. ꝯfuſio pctōꝝ. ⁊ deſ-
peratio oīm bonoꝝ. Un̄ q̇dā. Infernꝰ eſt fouea mortifera penis
oībꝰ ⁊ miſerijs referta. Hinc dr in pſal. Pluit ſup pctōres laque
os ignis ſulphur ⁊ ſpūs ꝓcellaꝝ ps calicis eoꝝ Et notāter dt ps
q2 nō ſolū in dictis ſ3 nec etiā in mille ꝯſilibꝰ poſſit pene integri
tas pfcē explicari. Nā quicq̇d de penis hic dixerimꝰ eſt tanq3 mi
ma ps viniꝰ feſtuce reſpcū magnitudis īfinite. Ut āt hec penarū
multiplicitas expſſius declaret. Notādum ē ꝙ dānati erūt pleni
miſeria ⁊ dolore. habebūt em̄ fletū in oculis. ſtridorē in dētibꝰ. fe
torē in naribꝰ. gemitū in vocibꝰ. terrorē in auribꝰ. vincula ī ma
nibꝰ ⁊ pedibꝰ. igniſq3 ardorē in mēbris oībꝰ Ecce q3 repleta ē pe
nis atq3 plagis aīa pctōris in īfernū deſcēdentis. Et ergo de dam
natis dr Eccī. xv. Tenebit eū tribulatio ⁊ anguſtia vallabit eū.
Et eiuſdē. xx. Oīs dolor irruit ſup eū. Item dr yſa. xiij. Omne
cor hoīs tabeſcet ⁊ cōteret tortionē ⁊ dolorē tenebūt. q̄ſi pturiēs
dolebūt vnuſquiſq3 ad primū ſuū ſtupebit. facies cōbuſte vultus
eoꝝ. Un̄ Baruth. vi. Nigre ſunt facies eoꝝ a fumo. Nam oēs
pctōres redigent in ollam. vt habet Joā. ij. Et dolores pturien-
tis venient ei vt ſcribit Ozee. xiij. O q3 multa flagella pctōris.
Tūc em̄ poteſt dicē cum ps. Circūdederūt me dolores mortis nō
tpalis ſ3 ppetue. ⁊ pericula īferni inuenerūt me. Recte dt circū-
dederūt q2 abiſſus ſicut veſtimentū amictꝰ eius. Nā induit male
dictionem ſicut veſtimētum ⁊ ītrauit aqua ī interiora eiꝰ. ⁊ ſicut
oleum ī oſſibꝰ eius fietq3 ei ſicut veſtimētum q̇ operit. ⁊ ſicut zo-
na q̄ ſemp precingit. O q̄le veſtimētum de filis penaꝝ tā multi-
pliciū ſic fortit cōtextum ꝙ ppetuis tpibꝰ nunq3 erit detexēdum
ſeu etiā deponēdum. Nā funiculo eťnitatis erit pctōr inſepabi-
lit colligatꝰ. O q3 aſpeꝝ ⁊ mordoſum ſentiet illud tegumētum
Ipſum nāq3 ē de q̇ ſcribit yſa. xiiij. Operimētū tuū erūt vermes
Tam multiplicis pene cōſideratio reuocauit ipm dauid a morte
pcti ad pniam peragēdam. Un̄ dixit ad dn̄m Quātas oſtēdiſti
mihi tbulatiōes multas ⁊ malas. ⁊ cōuerſus viuificaſti me. Hu
ius etiā multiplicis pene ꝯſideratio mouit quendā hēmitā. ſicut
legit in vitas patꝝ ad aſprimā pniam. quā in hēmo peragebat. a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

quo cū quereret̄ cur ſe ita īterficēt. rn̄dit Tot⁹ labor vite mee non
eſt idone⁹ ꝯꝑari ad vnū diē tormētoꝝ q̄ pctōrib⁹ in futuro ſecu-
lo ꝑparant̄. Itē narrat̄ in geſtis āgeloꝝ. ꝙ tpe ꝯſtātini minoris
quidā miles defunct⁹ circa annos dn̄i dccevi. q̄ poſtmodū vite re
ſtitut⁹ penis territ⁹ q̄s viderat. ad heremū fugit. fecitq̄ꝫ cellulam
iuxta quendā fluuiū in q̄ veſtib⁹ indut⁹ ſepe balneabat̄ permittēs
veſtimēta ſic ad carnē cōgelari. Poſtea ꝟo balneū calidiſſimū in
trabat. ꝛ ſic cōtinuo fecit quouſq̄ꝫ moreret̄. Et cū ſuꝑ iſto a vidē
tib⁹ argueret̄. talit̄ rn̄debat. Si vidiſſetis q̄ ego vidi. eadē vel ma
iora mecū faceretis Nā ſm gre. ſuꝑ iob Suꝑ oīa ꝓuocat cōpun
ctionē viſio pene īfernal̄. Tercia cōditio penā gehēne aggrauās
eſt et̄nitas. Un̄ ſapie. iiij. Illos videlꝫ pctōres deridebit. ꝛ erunt
poſt h̄ decidētes ſine honore int̄ mortuos in ꝑpetuū Et mat. xxv
Ibūt hi in ſuppliciū eternū. Itē Judith. xvi. Dabit dn̄s ignē et
vermē in carnē eoꝝ. ꝛ vrant̄ ꝛ viuāt. ꝛ ſentiāt vſq̄ꝫ in ſempit̄nū.
Idem d̄r yſa. vltio. Uermis eoꝝ nō extinguet̄. Unde d̄t dn̄s deu
trono. xxxij. Ignis ſuccēſus ē in furore meo. ꝛ ardebit vſq̄ꝫ ad in-
ferni nouiſſima hoc ē in ꝑpetuū ſine fine. Itē yſa. xxxij. O q̄s de
vobis poterit habitare cū igne deuorāte. aut q̄s habitabit ex vob
cū ardorib⁹ ſempiternis. Et eiuſdē. xxxiiij. Et terrā in pice ardē
tē nocte ac die nō extinguet̄ i ſempiternū. Aſcēdet fum⁹ eius a ge
neratiōe ꝛ i generationē. deſolabit̄ in ſcl'a ſcl'oꝝ. Un̄ Apocal̄. xx.
Diabol⁹ miſſus ē in ſtagnū ignis ꝛ ſulphuris. vbi ꝛ beſtia ꝛ pſeu-
do cruciabūtur nocte ac die in ſcl'a ſcl'oꝝ. Et q̄ nō eſt īuētus in li
bro vite ſcript⁹ miſſus ē in ſtagnū ignis ibi erit vmbra mortis et
null⁹ ordo. ſꝫ ſempitern⁹ horror īhabitat. Ut habet̄ Job. x. Un̄
grego. in moralib⁹ ſic d̄t. Horrēdo mō tunc erit miſeris dolor cū
fortitudīe. flāma cū obſcuritate. ꝛ mors ſine morte. finis ſine fi-
ne. defect⁹ ſine defectu. Quia ꝛ mors ſemꝑ viuit. ꝛ finis ſꝑ īcipit
et defect⁹ deficē neſcit. Un̄ poeta refert. Nō venit ad metas mor
tis miſerabil̄ etas. Neſcit finiri ſempq̄ꝫ videt̄ oriri. Semꝑ vexā
do ſꝑ gemit⁹ renouādo. Hinc petr⁹ bleſenſis in q̄dam epl'a ſic ait
Ibi nō eſt ſupplicioꝝ mod⁹ nec intermiſſio ſine finis. Nam ibi fi
nis ſꝑ incipiet. mors nō morit̄. nec defect⁹ deficiet. vt dānati ho
mis cōditio ſꝑ in doloris materiā ꝛ mortis eterne pabulū. miſe-
rabilit̄ recidiuet. Quare d̄r in ꝓſal. Sicut oues in inferno poſiti
ſunt. mors depaſcet eos. Et ſi morte paſcētur ipi q̄d potabūt illi
ſi mors ē paſt⁹ qualis erit pot⁹. Audi ꝓphetā. Uua eoꝝ vua fel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

lis ⁊ lotrꝰ amariſſimꝰ fel draconum. vinū coꝝ venenum aſpidū
inſanabile. Ita ſcribit Deutro. xxxij. O quale pctōꝝ nutrimen-
tum videlꝫ mortis ꝑpetue tam crudele ſuppliciū viuēt tūc morti
qꝛ vite ſunt mortui. Hinc ē qđ Bernardꝰ dicit libro quīto de cō
ſideratione ad eugenium papam. Horreo vermē mordacē ⁊ mor
tem viuacē. horreo incidere ī manꝰ mortis viuētis ⁊ vite morien
tis. Vn̄ Grego. Morte īmortali morient impij. O deꝰ eterne q̄
re me poſuiſti ꝯtrariū tibi. ⁊ factꝰ ſum mihimetipſi grauis. Cur
nō tollis pctm̄ meum. vt hoc ꝑpetuū poſſim euadere tormētum.
O q̄ꝫ felix ⁊ beatꝰ qui pctōꝝ ſordibus nequaq̄ꝫ fuerit infectꝰ. qui
poſt mūdi gaudia non abijt nec in vanitates ⁊ inſanias falſas re
ſpexit. Nos autem miſeri errauimꝰ a via veritatis. ⁊ iuſticie lu-
men nō illuxit nobis. laſſati ſumꝰ in via iniquitatis ⁊ ꝑditiōis. ⁊
ambulauimꝰ vias difficiles. vias graues ⁊ inutiles. ꝑ viam autē
dn̄i noluimꝰ ambulare Vere ſicut dr̄ yſa. xlix. Inuacuū laboraui
mꝰ ſine cauſa. ⁊ vane fortitudinē nrām ꝯſumpſimꝰ Quid em̄ no
bis ꝓfuit ſuꝑbia. q̇d diuitiaꝝ pompa ⁊ iactātia. q̇d p̄cioſa corꝑis
indumēta. q̇d cōmeſſationes ⁊ crapule. q̇d riſus ⁊ leticie. Quid
hec oīa nobꝫ ꝓfuerūt. in q̇bꝰ vane ⁊ inutilit immo potiꝰ dānabilit
tēpꝰ noſtꝝ expēdimꝰ. Proch dolor ſine fructu trāſierūt hec oīa tā
q̄ꝫ fumꝰ ſeu aura matura. trāſijt qđ tꝑale fuit ſꝫ heu remanſit qđ
in eternū cruciabit. Tūc dicet dn̄s de q̄libꝫ dānato illud Job. xx.
Iuxta multitudinē adinuentionū ſuaꝝ ſic ⁊ ſuſtinebit. Et illud
apoca. xviij. Quantū gl'ificauit ſe ⁊ ī delicijs fuit tm̄ date illi tor
mētum ⁊ luctū. q̇bꝰ eternalit ſine fine torqueat. O quāta ē hoīs
demētia ꝓ delicijs aut diuitijs ſeu ꝓ aliq̄ re terrena huiōi ꝑpetua
corꝑis ⁊ aīe ſubire tormēta Vn̄ chriſoſ. ī li. de reꝑatiōe lapſi ſic ī
quit. Dic quāta tꝑa luxurie q̄ deliciaꝝ ſpacia ꝯꝑari vis penis ſē-
pitnis. Centū ſi placet ānos delicijs demꝰ adde ⁊ alios centū. ad
de ⁊ decies centū. que erit ex his ad eternitatē cōpenſatio. Nōne
omne tempꝰ vite huiꝰ quo delicijs frui videmur ⁊ īdulgē libidini
quaſi noctis vniꝰ ſomnū ad etnitatis ꝯparatiōnē videt. eſt igit ali-
quis q̇ vt vna nocte delectabile videat ſomniū eternas eligat ſub
ire penas. ⁊ illud pro his recipere. vel pro illis iſtud commutare
Quid dicemus ad repoſitas penas. quid dicemus ad hoc ꝙ deli
cie velut vmbra tranſeunt. pene vero eternaliter permanēt. etiā
ſi equale tempus ⁊ idem ſpacium delicijs eſſꝫ poſitum ⁊ pene eſſꝫ
ne aliq̇s ita ſtultus ⁊ demens vt eligeret pro vna die deliciarum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

vnum diem ſubire penarum. cum ſoleat dolor vni⁹ hore ⁊ quili-
bet corpis cruciat⁹ in obliuionem mittē ante preteritum temp⁹
in voluptate trāſactum Hec oīa Chriſoſ. vbi ſup̄. O eternū nun
q̄ȝ finem habituꝝ corpis ⁊ aīe tam grāde ſuppliciū. O mortis p
petue indicibile tormētum. Quid em̄ referam de te neſcio. Non
em̄ poteris ꝟbis exp̄mi. nec ītellectu concipi. nec corde ꝯp̄hendi.
Poſito em̄ ꝙ eſſet vn⁹ lapis de arena coagulat⁹ ⁊ cōpactus tante
quātitatis ſicut infra cōcauitatem octaue ſpere poſſet cōtineri. ⁊
ꝙ poſt milleſies mille ānos p diuinā potētiam vna arenula tollē
tur. Et deinde poſt milleſies mille ānos adhuc vna. ⁊ ſic ꝯſequen
ter donec tot⁹ lapis in nihilū redigeret nunq̇d conſumpto lapide
eternitas p̄dicta erit reuoluta. ſic ꝙ damnatoꝝ aīe tūc a penis li-
berabunt. Rn̄deo tibi ⁊ dico ꝙ ppetuitas illa vix tūc erit īchoata
Nam finiti ad īfinitū nulla ē pportio. vt d̄t phus. viij. phiſicoꝝ
Si em̄ hoc ꝯgnoſcerēt ⁊ p̄ſcirēt pctōres cōdemnati ꝙ dicto lapi
de ꝯſumpto ab illis ītolerabilib⁹ quos ſuſtinēt īferni cruciatib⁹ de
berēt eripi ⁊ totalit̄ liberari. miſerabilit̄ ſup hoc redemptiōis die
deberēt ſperare imo q̇dāmō ſperādo cōgaudere. ex q̄ ſcirēt finē ſu
oꝝ tormētoꝝ poſt īnumerabiles. imo poſt incōprehēſibiles ⁊ īfi-
nitos fore ānos q̄ȝuis tardiſſime aduētuꝝ. Illa em̄ eſt maxia om
niū penaꝝ deſolatio ⁊ carentia oīs ſpei nunq̄ȝ a penis redimi ſiue
liberari. Nam ſicut d̄r yſa. xxiiij. Peccator deſolabit̄ in ſcl'a ſcl'o
rum. Vn̄ d̄r Trenoꝝ. iiij. Perijt finis me⁹ ⁊ ſpes mea a deo. Itē
querit pctōr Hiē. xv. Quare fact⁹ eſt dolor meus ppetu⁹ ⁊ plaga
mea deſperabil'. Sup quo Prouer. xi. Sapiēs ſic rn̄det. Mor-
tuo hoīe impio nulla erit ſpes vltra. Intelligite hec q̇ obliuiſcimī
deū ne infern⁹ aliq̄n vos rapiat ⁊ nō ſit q̇ eripiat. Ecce iam plane
video ꝙ ī inferno nulla ē redēptio pctōris. Chariſſime intelligis
tu ꝟbum. ſapis cōſilium de lapide ſuperi⁹ tibi dcm̄. Dic mihi q̇d
de illo ſentis. q̇d iudicas. q̇d diffinis. puto veracit̄ ꝙ ratio nō pt
diſſentire quinimo vt d̄r ſit ī rei veritate. Cogita ergo varias ter
raꝝ puincias ⁊ imagiare regiōes ſingulas. perpēde fluuios ⁊ ma
ria mūdum mēte circui et totū perābula. Aſcende vſq̄ȝ ad celū ⁊
oīa ſic trāſuola. Iteꝝ deſcēde ī abiſſum. pfunditatē ꝯſidera Ex q̄
b⁹ oībus q̄ celi ābitu ꝯtinent̄ ꝯpone lapidē. ⁊ imagiare magnitu
dis ei⁹ quātitatē. q̄ cardialit̄ intellcā. Dic mihi cariſſime q̇d ſen-
tis tūc de lapide imo poti⁹ quid ſapis de ppetuis. q̇d de īfinitis
pctōꝝ pēis ⁊ morte. Eſtimo ꝙ talit̄ rn̄deb. Vere vere loq̇ neſcio

Audiui ⁊ cõturbatꝰ eſt venter meꝰ. A voce cõtremuerunt labia
mea. grandē rem itelligo. ⁊ veritatē ꝓpoſitā video. Vñ āmirari
nõ ſufficio. ſꝫ pauore nimio mēte cõtremiſco. Nam certiſſime ti
mor ⁊ tremor venerūt ſuꝑ me multiplicꝫ horrorꝫ. ⁊ ꝯtexerūt me
tenebre. Quis em̄ nõ metuēt. q̇s non expaueſcēt. quis anxietate
cordis penitꝰ non deficēt. q̇ mente tenꝰ hūc lapidē diligēter rumi
naret. ifinitas pctōꝝ penas memorit̄ reuoluendo. Pone ergo eū
velut ſignaculū ſuꝑ cor tuū Valde em̄ vtile ē ⁊ ꝓficuū tibi huiõi
lapidis nunq̄ꝫ obliuiſci. q̄tenꝰ ſi diuinꝰ amor te non corripit ⁊ re
uocat a malicia huiuſcemodi ſpeculū pene interminabil' ſaltē te
cohibeat aliq̄ñ a pctis. O graue ſuppliciū miſerabile q̄ꝫ fugiēdū
O ſtigis exitū lachrymabile quā metuēdum. Qꝺ ſtige torquet̄
ſemꝑ nunq̄ꝫ morietꝛ. Semꝑ plectet̄ ⁊ nunq̄ꝫ finis habet̄. Ex p̄di
ctis clare ptꝫ ꝙ penaꝝ incremētum ꝑ infinita ſcl'a nunq̄ꝫ finiet̄.
Huiõi ꝯſideratio eternitatis pene iſernalis cõuertit fulconē mar
ſilieſem q̇ cum eſſꝫ excellēs ioculator ⁊ vanitatibꝰ mūdi deditus.
vna dieꝝ cepit cogitare de eternitate gehēnalis pene. ⁊ dixit i cor
de ſuo Si tibi ꝓponeret̄ iacere i lecto molli ⁊ bñ ſtrato. ita ꝙ nul
la necitate cogēte inde recedēs hoc nõ poſſes ſuſtinē in eternū ia-
cere in tali lecto delicato. q̄uo ergo poteris ſuſtinē ſempiternā in
fernalē penā. ſi cõtingat te in ꝑpetuū illā fore paſſuꝝ. Hac vero
cõſideratione ꝑterritꝰ reliq̄t oīa ⁊ factꝰ eſt monachꝰ. poſtea ep̄us
tholoſanꝰ ⁊ vir eximie ſanctitatis. Itē ꝯſideratio ꝑpetuitatis pe
ne iſernalis cõfortat hoīem ⁊ inducit ad pugnādum ꝯtra diabo-
lū. Quis em̄ ꝯſiderans ꝙ ſi deuictꝰ fuerit ab eodē ducētur ad tor
mētum ſempiternū. non viriliť pugnet ne vincat̄ Vñ narrat ege
ſippꝰ de cladibꝰ iudeoꝝ ꝙ cū quidā de ſocijs alexandri qui preerat
magno exercitui vidēt ꝯtra eum inumerabilē exercitū ad bellan-
dū prepatū ⁊ ſui cibū ſumerēt ⁊ ad cõfortationē vinū ipſe in quo
dā ſolatio q̄ſi iocūdo eis dixit. Prādeamꝰ nūc o viri ſtrēnui. nam
apud iferos ſumꝰ cenaturi. Quo ṽbo ſunt oēs aīati ad fugiendū
illam cenā ꝙ tam viriliť pugnauerūt. ſic ꝙ de cūctis hoſtibꝰ ſuis
honorifice triūpharūt Itē a delectationibꝰ mundi retrahit̄ ⁊ auel
lit̄. Vñ legit̄ in vitas patꝝ quendā ſenē dixiſſe. Nutrix cū vult
pueꝝ ablactare. et a dulcedīe lactis abducē ad mām̄illā ponit ſi-
napiū vel quicq̇d aliud amaꝝ. qꝺ puer lactēs guſtās ⁊ ꝑcipiens
ſtatim retrahit̄ a dulcedīe lactis. Et ſic tu iūge amaritudinē per
petuā inferni. delectationibꝰ huius mūdi. ⁊ ꝓculdubio retraherꝫ

ab eiſdē. Un̄ Job. v. Nunq̇d guſtare pt̄ q̇s quod guſtatū affert
mortē amariſſimā hoc ē penam ſempiternā. Jdeo d̓t proſper in
pn̄ti vita. Delitie tpales dulces ſunt. ⁊ tribulatiões amare. Sꝫ
quis nō libēter bibit tribulatiōis poculum metuēs ignē ꝑpetuū
gehēne. Aut q̇s nō ꝯtemnit dulcedinē ſeculi inhiās bonis ſem⸗
pit̕ne vite. Un̄ legit̕ in legēda beati ioānis euangeliſte. ꝙ q̇dā di
uites ad p̄dicationē ei⁹ cōuerſi oīa reliq̄runt. poſtea vidētes ſuos
ſuos in gl̕a mūdi conſtitutos penituit eos ſua bona reliquiſſe. qd̓
beat⁹ ioānes ꝑ ſpūm intelligēs. virgulas ī auꝝ. ⁊ ſilices ī gēmas
orā do cōmutauit. ſicqꝫ eis oīa reſtituit d̓elicta. Poſtmodū q̇daꝫ
iuuenis a btō ioāne reſuſcitat⁹ narrauit eis de gl̕a quā amiſerūt ⁊
de penis ītfernalib⁹ quę eos exſpectauerūt. Quib⁹ intellectis plu⸗
rimi territi ⁊ aīo ꝯſternati oīa ꝯtemnētes ad paupꝫtatē priſtinā
reuerſi ſunt. ac mūdum cū ſuis delicijs penit⁹ dereliq̄runt. Jtē ac
cidiā ꝓfugat ⁊ repellit. Un̄ legit̕ in vitas patꝝ ꝙ q̇dā frat̕ dixit
ſeni. Pater nimiū accidior ſic cōtinuo ſedēdo ī hac cella. Senex
rn̄dit. Nondū vidiſti futura tormēta ꝑpetuo duratura. Nā ſiil
la in corde tuo poſuiſſes ꝙ ſi cella tua vſqꝫ ad collū eſſet ꝟmib⁹ re
pleta ſuſtinės patiēter ⁊ nō accidiareris. Et ergo cū oportet pec
catorē. aut eternā aut purgatorij acerbiſſimā ſuſtinė penā. vel ī
pn̄ti cōdignā agė pn̄iam q̇s nō preeliget hic ſuſtinė pn̄iam ⁊ pati
potius q̄ꝫ ibi. niſi oīno fuerit mēte alienat⁹. Un̄ Jſido. ī ſinodo.
Jntēde aīo dolores quoſcūqꝫ tormētoꝝ. quaſcūqꝫ ſcl̕i penas. q̄ſcū
qꝫ doloꝝ acerbitates. compa hoc totū gehēne ⁊ leue erit ōne qd̓
pateris. Jtē ber. in epl̕a. Uigilias aimes ⁊ ienua. manuūqꝫ labo
res. ſꝫ hec leuia ſunt flāmas ꝑpetuas meditāti. Recordatio tene
braꝝ facit nō horrė ſolitudinē. Si futurā de ꝟbis cogitas diſcuſ
ſionē. non diſplicebit ſilentiū flet⁹ ille ⁊ ſtridor dentiū faciles tibi
reddit ⁊ culcitrā ⁊ mattā. Jtē aug⁹ in ſmōe. Mens hūana mū⸗
di h⁹ illecebris ⁊ cōcupiſcētijs deuicta fugit laborē. expetit volup
tatē Et vix ad hec deducit̕ vt ſe a ꝓoris vite cōſuetudīe excludat.
Sꝫ cū incepit cogitare iudicij neceſſitatē ac penaꝝ et̕naliū crude
litatē volūtarium bellū inducit paſſionib⁹ motu vel ſpe p̄mij vel
timore ſupplicij vim facit ꝓſtinis deſiderijs. ⁊ violent̕ ipſa ſe ip̄aꝫ
vincė contēdit. Jdeo d̓r Abacuc. iij. Jngrediat̕ putredo ī oſſib⁹
meis. vt ſubter me ſcateat tpe vitelꝫ pn̄tis vite. ⁊ poſtea req̇eſcā ī
die tribulatōis Ecce quā fructuoſa ⁊ ſalubris ē meditatio pene ī
fernalis. Quare ſcribit̕ in pſ̄. Cōuertant̕ pctōres in infernū. hoc.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

eſt ꝑ meditationes illuc ſe trāſferant viuētes. ne poſtmodum il-
luc deſcēdant ꝑpetue moriētes. Et ergo dicit bene Danielis. iij.
Beat⁹ qui intueris abyſſos videlicet ꝑ cōtinuam ⁊ iugem memo
riam interne cōtemplationis tormēta infernalia cordialiter intu
endo. Patet ergo ſufficiēter ꝑ predicta ꝙ multiplex eſt ⁊ varia i
fernalis pena. ⁊ q̄ȝ vtilis ⁊ proficua eſt ipſius memoria. Et ergo
Erit homo vere q̄ cum bona poſſit habere. Sponte ſubit penas
infernaleſq; cathenas. Ignib⁹ arſurus ex his nunq̄ȝ reditur⁹.

Finit Tercium nouiſſimorum

Sequūtur exēpla de penis inferni.
Ex horologio eterne ſapiētie de pe nis inferni.

Factum eſt autem poſt hec ⁊ ecce diſcipul⁹ cepit cogitare dies
antiquos ⁊ annos eternos in mētehabere. Quādo q; cum ꝓfun-
de ſe colligēt et a ſenſibilib⁹ ꝓut potuit intellectū abſtraxiſſ; ap-
paruit in viſiōe fidei oculis a lōge quaſi quedā regio vmbroſa ig-
nota ⁊ multum terribilis. Cūq; tremefact⁹ quid nam hoc eſſ; in
quirēt. reſpōſum eſt ei. Regio hec vt vides diſtincta. loc⁹ eſt pena
rum futuraꝝ quem diuerſe anime poſt egreſſum a corpe ꝓ diuer-
ſitate culpaꝝ in penam ſortiūtur. quedam ad ipſaꝝ purgationē.
quedam vero ad eternam damnationē ⁊ ꝓut ſibi ea tūc demōſtrata
fuerint. Hec autem ⁊ his ſimilia tam horrēda ⁊ imania fuerint
tormentoꝝ genera vt nulla ſufficēt hec lingua narrare. aut null⁹
ſenſus mortalium poſſet ea plene eſtimare. Cum autem ad ſe re-
diſſet. ⁊ quaſi de alio mūdo vt ſibi videbat ex motiua viſionis pre-
ſentia veniſſet nimio terrore ⁊ errore velut hō ſemiuiu⁹ aliq̄ȝdiu
iacēs in ſeipſo contabuit. Quedam autem ex his ſolum fidei cō-
munib⁹ oculis cōſpexit. Reſpexit igit ⁊ ecce de p̄dictis locis fetor
intolerabilis exoriebat. mallei reſonātes audiebātur tenebre pro
fundiſſime denſabant. ⁊ videbant ibi facies demonum horribiles
Ibi erat planct⁹. ⁊ gemit⁹ ⁊ alternātia mala impios ſine pietate
diſcerpebāt. ab aquis niuiū tranſibāt ad calorem nimiū. Cōſide
rabat int hec equitatem ⁊ magnitudinē iudicioꝝ dei ⁊ int cordis
ſe premētis anguſtias: ac ſudoris guttas. que ipm ex horrore vi-

ſionis penetrauerāt aduertebat. qm̄ ꝑ q̄ peccauerat quis. ꝑ hec ⁊
torq̄bant. Vn̄ ⁊ illi q̇ in vita ſua inſenſate ⁊ iniuſte vixerāt. ꝑ hec
q̄ coluerāt tormēta recipiebāt. Raptores nāqꝫ ⁊ p̄dones ac eorū
cōplices. ⁊ hij q̄ paupes ⁊ amicos dei dū adhuc viuerēt ſpoliaue
rūt. vel ꝑ exactōes indebite inflixerūt. ad patibula q̄dam inferna
lia. ſupra humanā eſtimationē penalia. rapti violēter ſuſpēdebā
tur ⁊ ibidē torq̄bant. nec tn̄ moriebant. ſꝫ modo indicibili crucia
bant. Nō nulli etiā q̇ ſub habitu agnino mentē occultauerāt leo
ninā q̇ velut canes rabidi ſuos dei per obprobria ⁊ maledica aut
ꝟba turbatiua moleſtauerāt. ⁊ ꝯfratres ſuos iniqua ꝑſecutiōe le
ſerāt ibidē a canib⁹ infernalib⁹ amariſſimis morſib⁹ corrodebant
Itē ſupbi ſepultura aſini in inferno deſpectiue ſepeliebant. ⁊ tāq̄ꝫ
cadauera putrida ignita ꝓiecti obprobrio ſempit̄no q̇d nunqꝫ de
lebit adijciebant. Et pro gl'ia tpali ⁊ mētis elatōe q̄ ceťos infla-
ti p̄ire ambiebāt. tāta penaꝝ mole ac pondē p̄mebant q̄ntū q̇s p̄-
mi poſſit q̇ maximā turrim ſupra ſe habēt. Bibuli ꝟo ⁊ crapulo
ſi. ⁊ q̇ ventri ſuo ſuierāt. velut lupi famelici fame incredili ac ſiti
intolerabili affligebant. cupiētes guttā minimā aque frigide ꝓ
refrigerio lingue ſue flāmaꝝ incēdio aduſte recipe ⁊ nemo ill' da
bat. Sꝫ demōes teťrimi cū ſitulis ardētib⁹ iuxta eos ſtabāt ⁊ po
tū quendā ſulphureū plūbo liquefacto ſil'em nimio calore eſtuan
tē ꝑ os eoꝝ in ventrē ꝑfuſum fortit' infundebāt. Luxurioſi qꝫ et
q̇ in delicijs carnē ſuā enutriuerāt ⁊ in obſtiatōe ſua ꝑdurauerāt
a ſpētib⁹ deuorabant ⁊ a bufonib⁹ ignitis aculeis vſqꝫ ad viſcera
torquebant Qui carnali ac ťreno amori dediti fuerāt vtriuſqꝫ ſe
xus. ťrā infernalē pre dolore mordebāt. qm̄ eos demones nimiū
affligebāt. nā ſpicula ignea habentes ⁊ eſtu vehementiſſimo eos
inſequētes vulnerib⁹ eos ſeuiſſimis repleuerunt. Sꝫ ⁊ ſocios in
culpa ſocios habuerūt in pena. Supra modū aūt cupidi ⁊ auari
ac queſtuarij male torquebant. nā in foueis metallis bullientib⁹
plenis balneabant. ⁊ exilire cupientes abſqꝫ mīa reinpingebant.
Judiciū duriſſimū his q̇ p̄erāt fiebat fortiorib⁹ aūt fortior inſta-
bat cruciatio ⁊ potētes ibi tormenta patiebant potenter. O q̇s
dicē queat q̄ntū ibi iudices. impij. rectores iniqui. clerici turpis
lucri. cupidi. monachi laſciui. laici violēti. mulieres ꝓcaces. ſal
tatrices ⁊ ambicioſe. ⁊ diuerſi q̇qꝫ falſi xpiani penas varias habu
ere. Heu q̄ꝫ miſerabiles rugit⁹ ⁊ clamores dabāt lamētabiles. ita
vt ſola viſionis hui⁹ afflictio oēm penā mūdi quodāmō excedē

videret. Nã ⁊ multitudo vrſorum infernaliũ ⁊ audaces leones
⁊ noui generis animalia ira plena. ignoteq; beſtie vaporẽ igneũ
ſpirantes. odorẽ fumi pferentes ⁊ horrẽdas ſcintillas ab oculis
emittentes morſu amariſſimo eos dilaniauerant. Tandẽ multi
ex his in puteũ abyſſi. de quo fumus horribilis ⁊ fetor intolerabi
lis exibat proijciebant. aſpectus eorũ velut ferrũ cadens in mo-
dum fauillaꝝ exardebant. ⁊ a demonibᵘ reimpingebant commã-
ducantes linguas ſuas pre dolore. ⁊ blaſphemabant deũ celi pre
doloribᵘ ſuis ⁊ vulneribᵘ. ⁊ nõ egerunt penitentiã ex operibᵘ ſuis
vinculis tenebraꝝ ⁊ longe noctis compediti. in obſcuro ac tene-
broſo obliuionis velamento tenebant. Sonitus deſcendens con
turbabat eos. ⁊ perſone triſtes apparentes pauorem eis incutie-
bant. nec ſiderum limpide flamme illuminare poterant noctem
illam horrendam. vna eñ cathena tenebrarũ oẽs colligati erant
Omnis orbis terrarũ limpido illuminabat lumie ſolis. illis autẽ
ſuperpoſita erat grauis nox imago tenebrarũ. Ipſi autẽ ſibi erant
grauiores tenebris fumus tormentorũ ipſoꝝ aſcenſurus eſt in ſe-
cula ſeculorum. Poſt hec vox quedã deſuper quaſi tonitruum au
diebatur que inſultando ⁊ quaſi exprobrando dicebat Ubi nunc
ſunt hij qui ab inicio a diebᵘ antiquis mundo huic toto ſeruierũt
deſiderio. qui voluptuoſe viuentes varijs deſiderijs ſe ſubdiderũt.
Eya quid proſunt illis nunc omnia que tanq; vmbra velocit ꝑ
tranſierunt q; breuis delectatio tã longã reſtẽ poſt ſe trahit eter-
ne miſerie. O ſtulti ⁊ vecordes. vbi nunc verba illa que cum leti
cia tanta ⁊ cordis tripudio dicẽ ſolebatis. venite ⁊ fruamur bo-
nis que ſũt. ⁊ vtamur creatura tanq; in iuuẽtute celeriter Quid
iuuãt nũc dulcia vniuerſa quibᵘ tã celerit ꝑfruiti eſtis. Siquidẽ
nũc a ꝯtrario plãgere vobis ꝯuenit ⁊ plãgẽdo exclamare ac dicẽ.
Ue ve vobis iã nũc ⁊ in eternũ. qꝛ nati ſumᵘ nec vltra mori vale
mus. Ue qꝛ male torq̃mur nec a tormentis vnq; liberabimur. O
q̊s eſt q̊ iſta recogitet ſupplicia ⁊ nr̃a ad cor ponat tormẽta. Hec
eñ talia ſunt vt q̊cq̊d in mũdo horribile excogitari poſſꝫ his ꝯpa
ri nõ valẽt. o q; felix icoinq̊nat q̊ pᵘ gaudia huiᵘ mũdi nõ abijt.
q̊ nõ reſpexit in vanitates ⁊ inſanias flãs. nos inſenſati vitã illo-
rũ eſtiabamᵘ inſaniã ⁊ finẽ illoꝝ ſine honore. q̃uo cõputati ſunt
int filios dei ⁊ int elcõs ſors illoꝝ eſt Ergo errauimᵘ a via verita
tis. ⁊ iuſticie lumẽ nõ illuxit nob. ⁊ ſol intelligẽtie nõ eſt ortᵘ no
bis. laſſati ſumᵘ in via iniq̊tatis ⁊ ꝑditõis. ⁊ ambulauimus vias

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

diffíciles. viā autē dn̄i ignorauim⁹. Quid nob̄ ꝓfuit ſupbia. aut
q̇d diuitiaꝝ iactantia ꝯtulit nob̄. tranſierūt om̄ia illa tanq̄ʒ vm-
bra trāſyt qđ tp̄ale fuit. ſʒ ꝑcħ dolor nūc remāſit qđ in et̃nū ma-
nebit. O et̃nū nunq̄ʒ finē habiturū ꝑpetuū mortꝭ ſuppliciū. O
finis ſine fine mors grauior om̄i morte ſemꝑ mori. ⁊ tn̄ nō mori
poſſe. O mi pr̄ dilecte q̇ me in hūc mundū genuiſti. O dulcꝭ mr̄
q̄ matnis vberib⁹ me lactaſti. O vos oēs amici mei ⁊ ſocij dilci.
valete nūc viſcera mea. q̄ꝛ hec eſt hora illi⁹ ſepatōis amariſſime q̄
amarior ē om̄i morte. vale tell⁹. valete ſocij q̄s tā benigno fauoē
colui en ducimur ad horrendū infernale ſuſpendiū ad ſuppliciū
trahimur metuendū. nunq̄ʒ vos de ceťo cum gaudio viſuri. O la
chryme inceſſant̄ ꝓfluite oculi porate. ⁊ oīa viſcera mea vlulate.
ſuꝑ hac infeliciſſima ſepatōe q̄ ē a ſummo bono a facie illa gl̃ioſa.
⁊ a ꝯſorcio angelico. necnō illo feliciſſimo electoꝝ numero. ponē
diq̄ʒ ſum⁹ ad illā miſerā ⁊ maledictā ac crudelē damnatoꝝ turbā
ſine fine cruciandā. O manuū ꝯploſus ſonit⁹. O cordiū mlťoꝝ
gemit⁹ intimi. O ſtridor dentiū ⁊ fremit⁹ ſpirituū immēſus. O
plorat⁹ ⁊ vlulat⁹ mult⁹. O in et̃nū ꝑmāſur⁹ clamor q̇ ſemꝑ du-
rabit ⁊ nūq̄ʒ finē habebit. q̇ ſꝑ renouabit̄ ⁊ nunq̄ʒ exaudiet̄. oculi
nr̄i miſeri nunq̄ʒ aliđ videbūt niſi miſeriā. aures nihil aliđ audi-
ent niſi ve ve atq̄ʒ triſticiā. O pia corda iſtđ īītmiabile ⁊ crude-
le ac in et̃nū ve reſpicite. lugete. ⁊ flete. O mōtes cadite ſuꝑ nos
colles opite nos q̇d ſuſtinetꝭ. q̇d expectatꝭ. abſcōdite nos a facie
illa t̃ribili furoris dn̄i. a vultu ire gl̃ie dei. heu heu cur nō hec ma
xima mala futura nob̄ p̄ueni m⁹ cū robur affuit. cum tp̄s aderat
oportunū. vtinā de illo tp̄e toto īutilit̄ expēſo ſupeſſʒ nobis vna
horula tāte pene in remediū ꝯceſſa. ſʒ heu ſnīante diuina iuſticia
p̄cluſa ē nob̄ ſalutꝭ via negata miſericordia ſpes oīs ablata. o do-
lores ⁊ miſerie ⁊ i et̃nū ꝑmāſure anguſtie i t̃ra hac obliuiōis vbi
null⁹ ordo. ſʒ ſempit̃n⁹ horror inhitat. Quid plura nos miſeri ⁊
miſerabiles tm̄ affligimur. ⁊ dolem⁹ de illo ve eterno. vt q̄liſcūq̄ʒ
t̃min⁹ excogitat⁹ dūmō finit⁹ eſſʒ nob̄ ſolacioſus. Vn̄ poſito ꝑ im
poſſibile ꝙ eſſʒ aliq̄s lapis molarꝭ adeo magn⁹. ꝙ vbiq̄ʒ circūferē
tiam celi ꝯtingeret. ⁊ ꝙ aliq̄ auicula mīme q̄ntitatꝭ poſt centum
milia annoꝝ veniens de lapide p̄dicto ſolūmodo tantū ꝑ roſtrum
ſuū auelleret q̄ntum eſt pars decima milij. Et iteꝝ p⁹ cētuʒ milia
annoꝝ curricula ſicut ꝓus. ſcʒ vnā ꝑticulā de decē. ⁊ ſic per ſingu
las partes. Itaq̄ʒ in decies centenis milibus annis non plus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

diminueret q̄ntitas lapidis. niſi q̄ntū hȝ in magnitudine granū
vniꝰ milij. En proch dolor nos miſeri multū grati eſſemꝰ. ꝙ poſt
talē longā ⁊ plenā ꝯſumptionē totiꝰ lapidis. fineȝ haberet ſnīa
noſtre et̄ne damnatōis. ſȝ heu hec eadē ꝯſolatio miſeris a diuina
iuſticia penitꝰ ē negata. Hucuſqȝ miſeroꝝ ꝟba damnatoꝝ. Talit̄
igit̄ o fili ibi flagellabūt̄ q̄ hic a flagell' excipiunt.
¶ Diſcipulꝰ. O iudex tremēde. ecce nūc aīa mea ex hac qȝ viſio
ne horribili territa ꝓſtrata eſt. ⁊ genua diſſoluta vt vix ſubſiſtere
poſſum. O deꝰ meꝰ adiutor meꝰ. O mi deꝰ eterne auerte obſecro
furorē tuū a me. Abſit a me hec et̄na damnatōis ſnīa formidolo
ſa. Qđ ſi aduerſa me oportet ſuſtinē. fiat volūtas tua hic. in me
huiꝰ a me licentiā pleniſſimā habeto. nec querulosum diſcipulū
de cetero in me habebis. hoc ſolū facias. vt me a te in eternū ſepe
rari non ꝑmittas.

¶ Inferni penas vidēs petrus monachus grauiſſimā penitentiam peregit

Etrus quidā monachus ex regione ortus hibernie loco va
ſte ſolitudinis cui euaſſa nomen eſt. inherebat hic prius q̄ȝ
heremū peteret moleſtia corporis interueniente defunctꝰ eſt Sȝ
protinꝰ corpi reſtitutꝰ inferni ſe ſupplia atqȝ innumera loca flam
maꝝ vidiſſe teſtabat̄. Qui etiā q̄ſdā huiꝰ ſcl'i potētes in eiſdē flā
mis ſuſpēſos ſe vidiſſe narrauit. Qui cū iā deductꝰ eſſet vt in il
lo iā ⁊ ipe mergeret̄ ſubito angelū choruſci habitꝰ apparuiſſe fate
bat̄. q̄ eū in ignē mergi ꝓhiberet. Cui etiā dixit Egredē. ⁊ qualit̄
tibi pꝰ hec viuendū ſit cautiſſime attēde. Poſtq̄ȝ voceȝ paulatim
recaleſcētibꝰ mēbris ab et̄no mortis ſomnio euigilās cūcta q̄ cir
ca illū fuerāt geſta narrauit. tantiſqȝ poſtmodū ſe vigilijs ieiuni
iſqȝ ꝯſtrinxit. vt inferni eū vidiſſe ⁊ ꝑtimuiſſe tormēta. ⁊ ſi tacēt
lingua ꝯuerſatio loqueret̄.

¶ Infernales penas diuerſi diuerſimode pro meritoꝝ qualitate patiūtur.

¶ Dicebāt de eodē abbate maiore Machario. ꝙ dū ambularet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

aliquando in heremuz inuenit caput hoīs in terra iacens. Quod cū moueret ꝟga palmea quā habebat in manu locutū eſt caput illud ad eū. Cui dixit ſenex. Quis es tu? Rn̄dit caput illđ ad ſenem. Ego eram ſacerdos gentiliū qui aliquā̄do commanebant in loco hoc. Tu vero es abbas Machariꝰ qui habes ſpm̄ ſanctū dei Quacūqꝫ ergo hora miſertus fueris eoꝝ qui ſunt in tormentis ⁊ oraueris pro eis. tunc ꝯſolanᷓ puſillū. Dicit ei ſenex. Et que eſt iſta ꝯſolatio? Rn̄dit illđ caput. Quantū diſtat celū a t̄ra. tantū eſt ignis ſub pedibꝰ noſtris ⁊ ſuꝑ caput noſtrū. Stantibꝰ aūt nobis in medio ignis nō eſt vt ꝗs facie ad faciē videat ꝓximū ſuum Ait ergo ſenex cū fletu. Ve illi diei in ꝗ natꝰ eſt hō ſi eſt hec ꝯſolatio ſupplicij. Rurſus đt ſenex. Eſt peiꝰ tormentū ab his? Reſpondit caput illud. Maior pena ſubtus nos eſt. Dicit ei ſenex Et qui ſunt in ipa? Dicit illi caput illđ. Nos qui ignorauimus deū vel aliquid modicū miſcđie habemꝰ. qui ꝟo cognouerūt deuz ⁊ negauerūt eū. nec fecerunt voluntatē eiꝰ. hij ſunt ꝗ ſubtus nos ſunt. Et pꝰ hec ſumēs ille ſenex caput illud ſepeliuit.

Infernales penas ſentiens clericꝰ mūdo relicto monaſteriū ītrauit.

IN Nannetis ciuitate tp̄e Henrici quarti impatoris erāt duo clerici nondū patientibꝰ annis preſbyteri ſancti litteris affatim inſtructi inter ſe multū amici. Hij pactū inierunt inter ſe vt vter eorum prior moreretᷓ. alij vigilāti vel dormienti appareret infra triginta dies. Data acceptaqꝫ corꝑali fide nō mlͭtuz poſt vnus obijt. ⁊ triceſima die alteri vigilanti aſtitit. neſcio ꝗd opis mollienti ⁊ vultu exangui ⁊ pallido ad eū ait. Agnoſcis ne me? Agnoſco ille ait. ⁊ miror ꝙ tā diu moratꝰ fueris. Ille prius moram excuſans tandē ait. Et aductus meus ſi volueris tibi fiet commodus mihi omnino infructuoſus. Nam ſempit̄nis dānatus ſum ſupplicijs. Ego ait alter iuuabo te precibus. ieiunijs. ⁊ elemoſinis multis. At ille reſpōdit. Sine penitentia ſunt iudicia dei in inferno. Dum rotat aſtra polus dū pulſat littora pontus pro criminibus meis puniar. ſi totus mundus michi remedia exquireret eterna tamen ⁊ innumera penarum genera patiar Et vt aliquā ex meis irreuocabilibus penis cognoſcas. en vna.

Protenditqꝫ manū lanioſo vlcere ſtillantē. Uidetur ne ait ti-
bi leuis: Cū ille leuem ſibi referret videri ipē mortuꝰ curuatis in
volam digitis tres guttas deſluentis tabi ſuper eum iaculatꝰ eſt
quarū due tpa vna ⁊ frontē cōtingētes cutem ſicut ignito iaculo
penetrauerunt foramen nucis capax efficientes. illo magnā penā
eſſe doloris ꝑſtante clamore. Hoc inquit mortuꝰ erit tibi q̄m
diu vixeris ⁊ penaꝝ meaꝝ graue documentū. ⁊ niſi neglexeris ſa-
lutis tue ſingulare monumentū. Uade ergo dū licet muta habi-
tū ſimul ⁊ animū. ⁊ eſto monachus redonis apud ſanctū Mela-
niū. Cūqꝫ viuus ad hoc reſpondere nollet. mortuꝰ eū oculi vigore
perſtringens. Si dubitas inquit conuerti miſer. lege lr̄as iſtas.
Et hoc dicens manū protendit tetris notis inſcꝑtam. quibꝰ ſa-
thanas ⁊ omne ſatelliciū inferorum om̄i eccleſiaſtico cetui gr̄as
de tartaro emittebant. Quod cū ipi in nullo ſuis voluptatibꝰ de-
eſſent. tantū numerum ſubditarum animarū paterent ad infer-
na deſcendere predicationis incuria q̄ntū nūquā viderant retroa-
cta ſecula. His dictis loquentis aſpectus diſparuit. Audiēs hec
om̄ia vendens ⁊ dans pauperibꝰ ſanctum melaniū adijt. ⁊ mona-
chus ibi factus optime ꝯuerſatus eſt.

Infernalis ignis q̄ꝫ acerbus ſit ⁊ de vuoltero cui apꝑuit diabolus.

N villa que in territorio Bunnēſi eſt ſita miles quidā no-
bilis ⁊ deuotꝰ walterus nomine habitans erat tam dn̄e nr̄e
q̄ꝫ ordini ſatis obſequioſus. Hic cū tempe quodā grauiter infir-
maretur ſoluſqꝫ iaceret. diabolus illi ad pedes lectuli viſibiliꝰ ap-
paruit. Erat aūt ſicut ipē nobis retulit facies eius adinſtar ſimee
diſpoſita cornua hn̄s caprina. In cuiꝰ aſpectu cum terreretur po-
ſtea confortatus ait Quis vel quid es. vnde venis vel quid q̄ris
Reſpondit monſtrum. Diabolus ſum animā tuam tollere veni.
dicente milite. Recede leccator. animam meam non tolles. chri-
ſto me commendo. Subiunxit ille. waltere ſi mihi conſenſeris
homagiūqꝫ feceris non ſolum incolumitati te reſtituā. quin eti-
am ſuper omnē tuam progeniem te ditabo. Reſpondit miles.
Satis habeo de diuitijs tuis fallacibus non curo. Un̄ ergo tibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

thezauri. Infra terminos inquit curie tue infiniti occultantur.
Cum quo cum miles iam loqui delectaretur. ait. Dic mihi vbi ē
anima domini mei wilhelmi comitis iuliacenſis nuꝑ defuncti?
Tunc reſpondit dyabolus militi ⁊ dixit illi. Noſti caſtra vicina
wolckenburch ⁊ drachenvelt. Noui inqͣt. Et ille. ꝑ fidē meam
tibi dico. ſi ferrea eſſent tā caſtra qꝫ eoꝝ mōtana. ⁊ ī illo loco mit
terēt vbi aīa wilhelmi eſt añqꝫ ſupciliciū ſupi⁹ inferiori iūgi poſ-
ſet liquefierent. Quo dicto mox chachinnando ſubiūxit. Ardor
iſte balneū lacteū eſt ei. In futuro qñ corp⁹ ſuū aīa reſumet. tunc
primū penā debitā recipiet. Reqſit⁹ de aīa Henrici comitꝫ ſeynē-
ſis. Rndit. Certe illā habem⁹. De pena tñ illi⁹ nihil expſſit. Ad
iecit etiā interrogare illū de patre ſuo. Ad qd̄ rñdit ille. Uigiti an
nis ⁊ vno illū habuim⁹. ſꝫ monocula illa ⁊ calu⁹ ille atqꝫ pedicu-
loſus q̊ in ſolario iacet nobis eū abſtulerunt. Monoculā vocauit
vxorē e⁹ iugit̄ q̄ lachrymādo oculū vnū ꝑdiderat. Caluū dixit fili
um ei⁹ Theodericū monachū nr̄m q̊ ad videndū germanū eodem
tpe aduenerat. Interrogat⁹ ꝓo de ꝑdicta matrona. Rñdit. Nūqꝫ
poteſtati nr̄e addita eſt eo ꝙ mulier eſſꝫ bona ac ſancta. Fratrē āt
tuū Lambertū ſic ſellauim⁹ vt noſtrū ius euadē nō poſſit. q̊ ante
paucos annos defunct⁹ eſt vir auarus ⁊ pecunioſus. Dicēte iterū
milite. Dic mihi de quo loco veniſti nunc ad me. Rñdit demon.
Ego ⁊ ſocij mei eram⁹ in exequijs cuiuſdam abbatiſſe nigri ordi-
nis egreſſum anime eius preſtolantes. Tunc miles quot eratis
ibi? Rñdit demon. Noſti nem⁹ ī Cortinforſt. Optie inqͣt noui
Et ille. Nō ſunt tot ſolia in arborib⁹ qͣt illic fuim⁹ cōgregati. nō
eſt tā grādis ſilua in ꝓuincia nr̄a. Et q̊d obtinuiſtꝫ ibi. Rñdit.
Heu nihil. femīa fuit religioſa. ſꝫ ⁊ Michael archāgel⁹ ſupueni-
ens cū fuſte ferreo ſic nos cecidit ⁊ cedēdo fugauit. vt diſpgēmur
queādmodū puluis q̊ a turbine impellit̄. Reqſit⁹ etiā ſi eēt ī obi
tu dñi Gerardi abbatꝫ noſtri tūc recēter mortui. Rñdit. Nō eſt
tm̄ harene in littore maris qd̊ ibi fuimus. Sed modicū ibi ob ti
nuimus. quia pediculoſi illi more porcoꝝ in humo iacendo gru-
nientes non ſinebant propius nos accedere. Habēt ꝑterea domū
quandā ſuſurrij capitulū notans in qua om̄ia nobis quecūqꝫ de-
linquūt ſubtrahūtur. Et dixit miles. Quomō ſtultiſſime auſus
fuiſti ad obitum viri tam iuſti venire? Auſus inquit. Ego pſens
fui vbi dei filius expirauit ſedens ſuper brachiū crucis. Hoc ver-
bum a demone prolatum ⁊ a laico recitatum maxime mihi fidem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

fecit dictoꝝ eo ꝙ in gloſa legat̄ ſuꝑ Thobiaz. Dicente waltero.
Que fuit porcio vr̄a in xp̄i morte: R̄ndit. Nulla. Malo nr̄o il
luc venimus. qꝛ virtute morientis turbati ⁊ exagitati detruſi ſu
mus in infernū. Multa alia cū demone quotiens ſolꝰ erat ꝯfere-
bat. q̄ pꝰ qꝫ ꝯualuit multꝭ recitauit. Uis nūc audire qual' p̄dicti
wilhelmi finis fuerit ⁊ pena

¶ Infirmatus in caſtro ſuo Nithieckē pro quadaz contume
lia ſibi illata venit Coloniam. Qui cum rediret in via defectum
cordis incurrit ⁊ anime. Oh nunq̄ꝫ de cetero videbo Coloniam.
Cui in terram depoſito cum medicus eius diceret mortez eſſe in
ianuis ſubiecit. Conſulo tibi vt vxorem tuam recipias. Reſpon
dente illo. Non faciam. ſupplicauit ei pro quodā milite quē diu
incarcerauerat. Nequaq̄ꝫ inq̄t egredietur me viuente. Tunc me
dicus. Ergo ante diem craſtinū egredietur. Quod ita factuz eſt
Cum vero moriturus eſſet in ſinu cuiuſdam matrone quaz viro
proprio tulerat iacebat. Cui cum illa dicēt. Domine quid faciaz
poſt mortem veſtram. Juueni inquit. nubere debes militi. Hec
em̄ ꝟba vltima fuere. Eadē nocte ſicut mihi retulit abbas quidā
ordinis noſtri. ſanctimonialis quedā ſancti Mauricij Colonie
in loca penaꝝ tranſpoſita eſt. in quibꝰ puteū magni horroris ig-
neo tectum operculo inter flāmas vidit ſulphureas. De quo cuz
ſuum ductorem interrogaſſet R̄ndit ille. Due tantū anime in il
lo ſunt. aīa videlicz Maxentij impatoris ⁊ aīa wilhelmi comitꝭ
Juliacenſis. Mane viſum recitās cū eadem die rumor inſonuiſ
ſet Colonie de morte eiuſdē comitꝭ viſionē fuiſſe verā intellexit.
Propt' ſimilē culpā iuſtum fuit. vt qui pares erant in culpa cō-
formes fierēt in pena. vtriuſqꝫ vitā noui Maxentij ex lcōe. wil
helmi ex multoꝝ relatione. Uterqꝫ tyrannus. vterqꝫ ſupra mo-
dum luxurioſus. Sicut legitur in chronicꝭ nulla fuit in vrbe ro
mana ſiue extra vrbem matrona tam nobilis tam pudica. dūmō
oculis Maxentij placēt. quin de domo mariti ſublatam corrum
peret. Similia faciebat de ꝟginibus ⁊ viduis. Uiderūt iſta viri
⁊ ingemuerūt parentes ⁊ tacuerunt. Tanta erat illiꝰ crudelitas.
vt cum nimio dolore cordis afficeret̄ triſticiā tamen diſſimulaēt
Tanta eiꝰ extitit tyrannis vt paſſim ſenatores ciues milites occi
deret. de quibus aliqua habebat̄ ſuſpicio. wilhelmꝰ ꝟo nō diſſimi
lia operabat̄ his. ⁊ ſi nō pari ptāte nō tn̄ impari volūtate. ſic au-
diui ita deditꝰ erat luxurie ⁊ iceſtui. vt vix aliquē hēret miſteria-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

liū cuiꝰ vxorē aut filiā nō attēptaret violare. nullā hn̄s drām int
matrē ⁊ filiā . int legitimā ⁊ abſolutā. Quāte fuerit circa ſubie-
ctos ſiue cōprouinciales crudelitatis oīs nouit epatꝰ coloniēſis.
Maxētiꝰ vxorē ꝓpriā occidit. iſte icluſit. Ille ꝑſecutꝰ eſt ecciam
multos ꝑ fidē occidēdo. Iſte tpe ſciſmatis iperij romani ꝑſecu-
tꝰ eſt ſedi aplice obediētes ſacerdotes de ſuis ſedibꝰ eijciendo q̄ſdā
mutilādo ⁊ bona ecciaꝝ diripiēdo. Hec acta ſunt i tpibꝰ Innocē-
tij pape ¶ Infernales ⁊ horrēdiſſimas penas q̄dā diues
ſuſtinuit ⁊ pro q̄litate delectationū qualitates penaꝝ recepit.
¶ Refert petrꝰ cluniacēs ꝙ monachꝰ quidā cū in extremis vite
ſue eēt aīa ſua ducta fuit an̄ ifernalē portā. q̄ cū ibi tot diuerſita-
tes penaꝝ ↄſpicēt vltra q̄m dici p̄t tremē cepit. Qd̄ ne facēt āge-
lꝰ ꝓhibuit Ibi vo aliq̄ꝫdiu morāte eo vidit demones q̄ſdā ꝑcurrē-
tes ⁊ nimiū cachinātes de ꝑditōe aīe cuiuſdā diuitis quam ſocij
ſui ſecū in baratꝝ dānatiōis attraxerūt. Uenīētes aūt ad ꝑncipē
demonioꝝ dixerūt ſe aīam amici ſui cū gaudio magno attrahere.
Quibꝰ cōgaudēs ſi gaudiū ifelicitas dici p̄t ait. Accipite ⁊ pom-
poſe ſicut ſolitꝰ erat i cathedra ſua ſedē facite induētes eū ſicut ſo-
litꝰ erat veſte honorifica. Et ſedē eum fecerūt ſup ſedē ita inextin-
guibilit ardentē. q̄ꝫ ſi totū mare ſupfunderet nullatenꝰ extingue-
ret. palliū vo quo eū circūdederūt nō minoris flagrātie erat. Illo
in ſede miſerabilit collocato ⁊ infelicię veſtito ꝑnceps ad ſuos fui-
entes ait. Ite ⁊ ſicut decēs ē tali amico nr̄o poculū noſtre delecta-
tionis ꝓpinate. Tūc tanq̄ꝫ ereum liquorē candētem omni gene-
re fetoris mixtū ori eiꝰ appoſuerūt. ⁊ appoſitꝰ per oīa mēbra eiꝰ in
flāmas diffuſus effundebat. quo potato ioculatores demones q̄ ei
iocularent admiſit. Qui accipiētes duo cornua ignibꝰ plena auri-
bꝰ eius appoſuerunt. ⁊ corniculari incipiētes ſcintillas ꝑ oculos
eiꝰ ⁊ ꝑ nares ⁊ ꝑ omnia foramia eiꝰ emittebāt. Deinde i cameram
miſit vbi cōtra delectatiōes carnales q̄s ſolebat cū puellis dū ad-
huc viuēt exercere ifernales pateret amaritudies. q̄ oīm ſerpētiū
generibꝰ erat repleta ⁊ ita nimio calore incēſa. ꝙ candētis ferri ſa-
tis euincēt ardorē. a q̄bꝰ exceptus q̄ꝫ horribilit amplexatꝰ. quāꝫ
doloroſe oſculatꝰ. quamꝫ miſerabilit ſit cōtrectatꝰ ⁊ ꝑ oīa mem-
bra diſcerptꝰ a nobis piūs pater remoueat ꝙ nunꝫ experiamur.
Et cōtra queꝫ oblectamēta carnalia que prius habuerat viuens
ſingula tormēta ifernalia iferebāt. Hoc viſo aīa monachi ad cor-
pꝰ redijt. ⁊ qd̄ viderat ob vtilitatē audiētiū plurimis enarrauit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

¶ Exemplum

¶ Erãt in ſchola duo inſolẽtiſſimi ſcholares adoleſcẽtes qui nõ
ſolum nõ pati volebãt correctiões mgr̃i. verũetiam ⁊ ad inſolen-
tias ⁊ diſſolutiões alios ſtudere volẽtes ſepiſſime compellebãt. et
hoc quidem magiſter emẽdare nõ poterat nec audebat Cõtigit er
go magiſtꝝ mori ⁊ tercio die aut quarto ĩ media ſchola in effigie
mgr̃i diabolum cum ꝟga ferrea coram omnibꝰ apparere Nec mo
ra cum nigro vultu in adoleſcẽtes dictos exurgẽs ⁊ cum virga il
lis mortem intemptãs repẽte diſparuit. Moxq illi pre pauore
in furiam verſi poſt dies aliquot obierũt Ex hinc ergo ſcholares
diuinum aduertãt iudicium ⁊ magiſtris ſuis ſubdi diſcant. nec
vnq refugiãt corrigi ne eis cõtigat poſtmodum cum ꝟga ferrea
vapulare.

¶ Refert petrꝰ cluniacẽſis ꝙ apud caſtꝝ lizimacum qꝺ in picta
uiẽſi pago eſt ſituatum nuꝑ quidam p̃ſbyter erat qui ſacerdotal'
ordis ſuꝑceleſtem dignitatem miſerrime vite cõuerſatione detur
pãs nõ ad animaꝝ quibꝰ preerat curam ſ ad carnis voluptatem
explẽdam ſacro miſterio vtebať. Territꝰ tamẽ conſcie malo ſicut
aliquãdo ⁊ mali ad horam compũgunť familiaritatez quorundã
bonoꝝ viroꝝ expetijt. ⁊ abbati boneuallis ⁊ frībꝰ eiuſdem mona-
ſterij ſe in amicicia ſpecietenꝰ copulauit. Qui lõgo tempore eum
de vite emẽdatione cõmonẽtes. ⁊ vt ſeculo renũciaret aſſidue ex-
hortãtes. nihil ab eo impetrare p̃ter inanem ſpem potuerũt. Nã
libẽter que dicebãt audire ſe fingẽs. ⁊ ſemꝑ eos de cõuerſiõe ſuſpẽ
dens de ſocietate ſauctoꝝ illorum gloriabať. nec ãmonitõe vel ex
emplis eoꝝ a malis retrahebať. In his itaq ꝑdite vite ſue actibꝰ
perdurãs. ⁊ obſtinatione impia iram ſibi ĩ die ire thezaurizãs in
morbum incidit. Quo poſt aliq̄t dies ingraueſcẽte ad extrema ꝑ
uenit. Adierat eum prior viſitatiõis gr̃a iam dicti monaſterij at
q cum eo ꝑ aliquãtum diei ſpacium ipſo q rogãte ꝑmãſerat Et
nocte ſuꝑueniẽte cum cũctis diſcedentibꝰ ſolus lecto eiꝰ aſſideret.
clamare terribiliť eger ille ad priorem cepit. Succurre ſuccurre
ait ſuccurre. Ecce duo ſuꝑ omnem feritatem leones expaucẽdi in
me impetum faciũt. ⁊ hianti ore ac rictu feroci ꝑ fruſta me decer-
pũt. totũq ꝯſumẽ velũt. Deꝑcare cito dñm vt ab his eripiar an
teq eoꝝ morſibꝰ cõſumar. dicebat hoc ⁊ tremebat ⁊ velut deuora
turos fugiẽs timore defecto corꝑi vires addẽte retrocedebat Pri
or vocis ac geſtꝰ illiꝰ turbatꝰ terrore non ſine multo ⁊ ipſe timore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

erat. ad p̄ces tn̄ ipſe nccitate impellente ꝯuerſus ꝓ miſero illo vt
poterat deū exorabat. Quo orāte mutata voce eger. Bn̄ inq̇t bn̄
receſſerūt crudeles beſtie. ⁊ ꝑ orōes tuas iam nuſquā apparēt Et
qꝛ vſqꝫ ad vltimū ſpm̄ ſꝑ cōpos ſui extitit. nec vt q̇dā morientiū
ſolēt vel i modico ſenſu imutatꝰ fuit cōuerſus ad ꝓorē loq̇ cū ip
ſo de q̇buſdā vt ſaniſſimꝰ cepit Cūqꝫ tā de his q̄ꝫ de alijs multa int
ſe ꝟba ꝯferrēt. hore fere vnīꝰ ſpacio elapſo rurſus iclamare longe
terribiliꝰ q̄ꝫ ꝓus exorſus ē. En inq̇t en ignis de celo vt torrēs in-
undās deſcēdit. ⁊ ſuꝑ hūc lectū veniēs iam iāqꝫ me i fauillā vſqꝫ
cōburit. Feſtina. adiuua. ora. ſi forte ⁊ ab hac morte eripi valeā.
Et hec dicēs manibꝰ ⁊ brachijs oꝑtoria ſubleuabat. ⁊ ea velut ali
quid iuuare poſſent iuiſibilibꝰ ignibꝰ turbatꝰ opponebat. Sꝫ ne
quaq̄ꝫ. Non em̄ corꝑalia tegmia a ſpiritalibꝰ incēdijs tegē pote-
rāt quē celeſti vindicte ipia oꝑa exponebāt. Prior adaucto tiore
denuo ad orōez ꝯuertiꝶ ⁊ q̄ntū in tali caſu poſſibile erat dn̄i miaꝫ
ꝓ eo deꝓcabaꝶ Illo vt ſuꝑ orōi inſtāte pꝰ paululū patiēs ḡtulatio
nis vocibꝰ p̄ces eiꝰ intrupit dicēs Iā ab igne tutꝰ ſum. nā dū ſuꝑ
me vt dixi cū ipetu deſcēdēt itꝑoſitꝰ eſt litheꝰ vſqꝫ ad quē ignis
ꝑuenit ſꝫ eū trāſire nō potuit. iā iam ab iſto ꝑiculo ereptꝰ oro ne
a me diſcedas q̄uſqꝫ q̇s illoꝝ finis futurꝰ ſit agnoſcas. Tūc ꝓor qui
tā tiore quā hoſpitādi nccitate recedē nolebat ſubſtitit. ⁊ ab orōe
ſurgēs rurſum ei aſſedit. Cūqꝫ cū tātis tᷣoribꝰ anxiū ꝯſolareꝶ. ⁊
vterqꝫ ad iuicē vt ꝓus colloq̄reꝶ. ſubito egrotꝰ ad iuiſibilia ereptꝰ
obmutuit. eū ꝓor raptū ab hūanis itelligēs rei exitum p̄ſtolabaꝶ
Tum ecce pꝰ multū noctis ſpaciū hō ad ſe redijt ⁊ miſerabiliṫ in
gemiſcēs ait. ha. ha. ad iudiciū etnū raptꝰ ſum. ⁊ heu miſer etna
morte dānatꝰ ſum. Traditꝰ ſū horrēdis tortoribꝰ. igne iextīguī
bili cū diabolo ⁊ angelꝭ eiꝰ ꝑpetuo cruciādꝰ Ecce ecce ignita ſarta
go plena bulliēti adipe quā corā me tormētoꝝ miſtri detulerūt eā
qꝫ ad me frigēdū vndiqꝫ ſuccēderūt Et cū ſepe noiatꝰ prior orōi
ſicut iā bis fecerat tcio q̄ꝫ incubuiſſꝫ ille ait. Ceſſa ceſſa oro ꝓ me
orare. ne ꝓ illo vltra fatigeris ꝓ q̄ nullatenꝰ exaudieris Priore āt
dicente frat redi ad cor ⁊ miam adhuc viuus a deo req̄re. ille adie
cit. Putas ait me vt inſanū loq̇ Nō ait inſanio ſꝫ ſana mēte ea q̄
dixi cōfirmo. Et cucullā ꝓoris manu tenēs eū introgauit Nōne
hoc qđ manu teneo cuculla tua ē q̄rn̄dēte ē adiūxit. ſicut hec ve-
ſtis cuculla ē ⁊ ſic ħ qđ ſubſtractū ē m̄ palea ē ſic ⁊ ħ qđ corā cer
no ignita ſartago ē Et dū hec loq̄reꝶ gutta iuiſibilꝭ ignis de illa q̄ꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

videbat ſartagĩe exiliēs in manu eiꝰ priore vidente cecidit ⁊ mira-
bile dictu cutem ⁊ carnem vſqꝫ ad intima oſſis cõſumpſit. Tunc
ille acri cum gemitu. En inq̊t indubia rei ꝓbatio Nam ſicut iſta
quam vides de ſartagine ꝓlapſa gutta carnis ꝑtem cõſumpſit ſic
cõfeſtim me ignea vorago ꝯſumet. ꝑore ad iſta ſtupēte itertim di
xit. Ecce ſartaginem ipſam miſtri infernales ꝓpius afferũt. ⁊ vt
me in illam iniciãt iam iamqꝫ manꝰ adaptãt. Et poſt modicum
Ecce lintheum in quo iaceo vndiqꝫ cõcurrētes accipiũt. ⁊ in ig-
neam ſartaginem eternamqꝫ frixuram proijciũt. Hoc velut vlti
mũ vale mox vt ꝑori atqꝫ his qui ad hoc ſpectaculum horrēdum
cõuenerãt dixit. ſubtracta voce ⁊ reflexa ceruice, puniēdum ſpm̃
cõdemnatis ſpiritibꝰ tradidit. Tãtus ꝟo terror omnes ĩuaſit vt
omnes aufugerēt. nec aliqui ĩ domo vbi mortui cadauer remãſe-
rat remanē auderēt Facto mane miſeꝝ cadauer ſepulture traditũ
eſt. Poſt aliq̊t autem dies cum ad vniuerſos circa poſitos hec tã
terribilis fama ꝑueniſſꝫ rei veritatem ꝓbare volētes tumulũ ape
ruerũt ⁊ foſſam illam quam ĩ manu adhuc viuētis p̄ſbyteri gut-
ta prenũcia damnatiõis fecerat ĩ mortui cadauere ĩuenerũt, Que
omnia ſicut beatꝰ Grego. d̊t nullo modo ꝓpter ſe infelix p̄ſbyter
vidit cui nihil ipſa viſio cõtulit. ſꝫ quãta cautela ſacerdotale offi
cium amminiſtrãdum q̃ꝫ reuerēte. diuĩa myſteria ſint tractãda.
ſupna ſuꝑ eum diſpoſitio demõſtrauit.
C Duo clerici vno corde intrabãt monaſteriũ. ⁊ tam exempla-
riť viuebãt vt omnes eos diligerēt. Poſt duodecim annos vnus
moriť. Cui minor ait. Tecum ꝓ deo parētes ⁊ patriã reliqui. ſo-
lare ergo meum exilium tuo reditu. vt ſciam q̊d meruimꝰ omnia
relinquētes. Faciam inq̊t o dimidiũ cordis mei deo ꝓpicio. Tu
autem dilige mortuũ. qꝛ viuꝰ te efficaciť ſicut matrē dilexi. Mo
riť ergo quaſi dulciť dormiēs. Et ecce die ſeptimo redit mortuꝰ
iocũda ⁊ ſplēdente facie dicēs. Mi frater hērice ſicut audiuimꝰ
ſic vidimꝰ in ciuitate dñi ꝟtutum. Dudum iam centuplũ recepi
et ecce vitam eternã poſſideo. Preferebat autem ĩ dextera eiꝰ eccle
ſiam aureã miri artificij ⁊ decoris. ſiniſtra ꝟo cordis locũ tegebat
Ille ꝟo viuꝰ ſupra q̃ꝫ dici p̄t exhilararꝰ ait. Cur mi dulcis frater
gherarde in manu tua ita reuerēter geras ecciaꝫ. quare etiam cor
tuũ celes ſolita dilectiõe edicito. Intrepidꝰ ait audi qꝛ ꝯſolari te
reuerſus ſum. Noſti qꝛ ecciam a meis mihi ſumptuoſe ꝓcuratã
cum eius honore ⁊ cõmodo amore ꝑfectionis euãgelice ⁊ timore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

pericli qđ ē in cura aĩaꝝ reliqui. Quare ſup oĩs reges t̃re ⁊ cū
ctas ſcl'i diuitias cū btis eťnalit̃ exulto. Cui āt amore cor meū ce
lo, qꝛ ipm p̄cioſo lapide tanti ſplēdoris decorat̃. vt viſus tuꝰ mox
ex illo cecaret̃ qđ ꝯſecutꝰ ſum a dño meo ieſu xp̄o. qꝛ eiꝰ paſſiõis ⁊
incarnatõis bñficiū quotidie deuotꝰ ruminari ſolebā. Si me dili
gis inq̇t tolle cito manū libent̃ ꝑ hoc vidēdo vnū oculū expendā
qđ dixit ⁊ fecit. Cū aūt nimis ardent̃ ꝑ tāto gaudio etiā alt'o pri
uari deſiderabat ait illi btūs. Mea in cuentõe triceſima die mihi
ſūgeris. ⁊ gaudiū nr̃m nemo tollet a nobis. Interim dic fr̃ibus
qꝛ magna eos p̄mia manēt nemo tepeſcat. Frater x̄o ſic diſpone
bat domui ſue. i. ꝯſciē vt nihil liberet niſi cibus aĩe. Flētibꝰ autē
p̄ amore fr̃ibꝰ eiꝰ triceſima die iocūde eiſdē vale dixit atꝫ migrauit

De quarto nouiſſimorum quod eſt regnū celorum

Uartū nouiſſimoꝝ qđ valde ⁊ p̄cipue debꝫ hoĩes a pecca
tis retrahere ē gloria celeſtꝫ. Si hō ſe reſtenat ab homi-
cidio vel ꝯſimili ope criminoſo ne perdat tp̄alia quanto
magis debꝫ ſe cohercere ab omni actu illicito. ne amittat gaudia
ſempiterna. Uñ Augꝰ in libro ꝯfeſſionū. Et gaudiū qđ nō dat̃
impijs. ſꝫ eis q̇ te colunt quorum gaudiū tu ipe es. Et ergo ſcri-
bit̃ p̄mo ad Corint̃. vi. Iniq̇ regnū dei nō poſſidebūt. imo cū ma
xima ꝯfuſiõe repellent̃ ab eodē. ſicut goliardi ⁊ nebulones viliſſi
mi indignant̃ repelli ſolēt ab imꝑatoris curia. Nec illic ſedeāt
cū regibꝰ ⁊ p̄ncipibꝰ in tā excellēti ⁊ ſolemni menſa. Dicit em̄ caſ
ſiodorus ſuꝑ illđ Pſal. Expelle eos qm̄ irritauerūt te dñe. Hic
diſcimꝰ ꝙ tm̄ vnuſquiſqꝫ repellit̃. q̄ntū eiꝰ peccata cumulāt̃. Nū
q̇d ergo quilibꝫ peccata vitabit ⁊ tanq̄ꝫ mortiferū celeriꝰ abhorre
bit. q̇ ꝑ hec celeſte gaudiū ſe nouerit amiſſurū. De hac aūt incom
prehenſibili gloria. ego pauꝑ ingenio q̇d loq̄n do proferā. Si em̄
oculus nō vidit. nec auris audiuit. nec in cor homis aſcēdit que
preꝑauit deꝰ diligentibꝰ ſe. Sicut ſcribit̃ p̄mo ad Corint̃. ij. de il
lis que tunc referam. Certe quaſi balbutiendo ſicut cecꝰ natꝰ diſ-
putans de coloribꝰ nō ꝯſidens de ſenſu propō. ſꝫ multiplici ſcꝑtu
raꝝ teſtimonio pauliſper inde dicā. Eſt igitur notandum. ꝙ q̄m
uis in regno dei ſunt valde multa immo innumerabilia eiꝰ felicita

tem tangentia. ꝛ gl'iam pleniſſime atteſtātia. Jpm tñ quoad pre-
ſens ſpecialit' a trib⁹ cōmēdat' Primo a ſumma pulchritudine ſi-
ue claritate. Scdo a bonoꝝ oīm copioſitate. Tercio a maxia leti-
cia iugit' durāte in etnitate. Nā ibi ē imēſa pulchritudo ſiue cla-
ritas. bonoꝝ infinita copioſitas. ſūmūqꝫ gaudiuꝫ ꝛ ſtabil' etnitas
De quib⁹ hic ꝑ ordinē breuit' dicet'.

¶ De pulchritudine regni celoꝛuꝫ

N pmis igit' regnū dei cōmendat' a ſumma pulchritudine ſiue claritate. Nā vt dr Sap. v. Jpm dr regnum decoris Hinc ē qd pſalmiſta dt. Dne dilexi decorē dom⁹ tue. Vñ Thob xiij. Btūs ero ſi fuerint reliqe ſemīs mei ad videndā claritatē hieruſalez. Porte ei⁹ ex ſaphiro ꝛ ſmaragdo edificabunt' ꝛ ex lapide pcioſo. Oīs circuit⁹ muroꝝ ei⁹ ex lapide candido ꝛ auro mūdo. oīs platee ei⁹ ſternent'. Jtē Apoca. xxi. Jpa ciuitas aurū mundū ſimile vitro mundo fundamenta muri ciuitatis ſunt lapide pcioſo ornata. ꝛ duodecim porte duodecim margarite ſunt ꝑ ſingulas. ꝛ ſingule porte erāt ex ſingul' margaritꝭ. ꝛ platee ciuitatꝭ aurū mundū tanqꝫ vitrū plucidū ꝛ tēplū nō vidi in ea. Dñs em deus oīpotēs tēplū ei⁹ eſt ꝛ agn⁹. Et ciuitas nō eget ſole neqꝫ luna. vt luceāt in ea. nā claritas dei illuminabit eā in lucerna ei⁹ eſt agn⁹ ꝛ ambulabūt gētes in lumīe ei⁹. Jtē Apoca. Nox vltra nō erit ꝛ nō egebūt lumīe lucerne neqꝫ lumine ſolis. qm de⁹ illumibit illos ꝛ regnabūt in ſecula ſcloꝝ. Cuꝫ quo videt' ꝯcordare illd Jſa. lx. Nō erit ibi ampli⁹ ſol ad lucēdū ꝑ diē. nec ſplēdor lune illumiabit te. ſꝫ erit tibi dñs in lucē ſempitnā. Jpe em eſt ſpeculū ſine macula ꝛ candor lucis etne. ſicut ſcribit' Sap. vij. Jtem ſplēdor gl'ie. vt habet' ad Heb. pmo. Nā ſplendor ei⁹ vt lux erit Abacuc. iij. Ab hoc ſplēdore oīs ſcti in regno celoꝝ recipiūt lucē ꝛ fulgorē ſempitnū q̄ aſſidue felices letant' Vñ iudic. v. Qui diligūt te ſicut ſol in ortu ſuo ſplēdet ita rutilēt. Et ergo dr ſap. iij. Fulgebunt iuſti ꝛ tanqꝫ ſancti illi in arundineto diſcurrent. Matthei. iij. Fulgebunt iuſti ſicut ſol in regno pris eoꝝ. O qm glorioſum eſt hoc regnū. ꝛ qm dilecta tabernacula tua dñe virtutum. qꝫ magn⁹ decor. qm ingens ſplendor in ciuitate domini. qꝫ mira claritas. ꝛ qm ſumma amenitas in celeſti patria. Vñ Au-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

guſtinus in libro de libero arbitrio ſic inquit. Tanta eſt pulchri-
tudo iuſticie. tanta eſt iocunditas lucis eterne. vt etiā ſi nō liceret
ampliꝰ in ea delectari q̄m vniꝰ diei hora ꝓpt̄ hoc ſolū innumerabi-
les huiꝰ vite dies pleni delicijs ⁊ affluētia bonoꝝ tpalium recte ⁊
merito deſpicerent. Nō em̄ falſo aut paruo affectu dictū ē. Q̄m
melior eſt dies vna in atrijs tuis ſuꝑ milia. Quare idē Augꝰ in
libro de ciuitate dei exclamās ita d̾t. O celeſtis hierl'm domꝰ illu-
minoſa ad te ſuſpirat ꝑegrinatio mea ⁊ poſſidet me in te qui fecit
⁊ me ⁊ te. Unde Bern̄. in omelia tercia ſuper miſſus eſt. O q̄z
glorioſum eſt regnum illud in quo reges congregati conuenerūt
in vnū ad laudādum. ſcilicet ⁊ glorificandum. eum qui ſuꝑ om-
nes eſt rex regum ⁊ dominus dominantiū. de cuius ſplendidiſſi-
ma contemplatione fulgebunt iuſti ſicut ſol in regno patris eoꝝ.
Hinc propheta dicit. Adimplebis me leticia cum vultu tuo. vn̄
Job decimotercio. Uidebit faciem eius in iubilatione. Hanc fa-
ciem omnes inſpicient qui domino fideliter ſeruierunt in humi-
litate cordis. in laboribus plurimis ac operibus virtuoſis. Un-
de Apocalipſis vltimo. Serui eius ſeruient illi. ⁊ videbunt faci-
em eius. Et ideo dicitur yſaie. xxxiij. Regem in decore ſuo vide-
bunt O q̄m pium ⁊ q̄m gratum. q̄m ſuaue ⁊ q̄m beatum erit tūc
Jeſum videre his qui eum dilexere. Tūc certe exclamando dices
illud Abacuc. iij. Ego aūt in domino gaudebo. ⁊ exultabo in deo
ieſu meo. O q̄ntū gaudebunt quos gaudia ſumma replebunt. q̄s
illuſtrabit. quos ſemꝑ glorificabit. Uiſio ſancta dei. ſplendorq;
ſue faciei.

¶ De copioſitate omnium bonorum regni celeſtis

Regnum celeſte commendetur ſecundo a bonorum om-
nium copioſitate. Unde beatus Auguſtinꝰ in de ciuita-
te dei ſic dicit. Quod deus preparauit diligentibus ſe.
Spe non attingitur. charitate non comprehenditur. deſideria ⁊
vota tranſgreditur. Acquiri poteſt. eſtimari non poteſt. ¶ Jtez
Bernardus. Merces ſanctorum tam magna ꝙ non poteſt men-
ſurari. tam multa ꝙ non poteſt numerari. tā copioſa ꝙ non pōt

eſtimari. De his ſupabundantibꝯ bonis ⁊ diuitijs ipiꝯ regni cele-
ſtis ita ſcribit Deutro. viij. Dñs deꝯ tuus introducit te in terraꝫ
bonã trã viuoꝝ aquarũqꝫ ⁊ fontiũ. in cuiꝯ campis ⁊ montibus
erumpẽt fluuioꝝ abyſſi. Terrã frumenti ordei ⁊ vineaꝝ in qua fi
cus malagranata ⁊ oliueta naſcunt trã olei ⁊ mellis. vbi abſqꝫ
vlla penuria comedes panẽ tuũ. ⁊ reꝝ omniũ abũdãtia pfrueris.
Certe hec tra fertilis copioſiſſime fluens lacte ac dulcedine mell.
Hec eſt tra ad quã explorandã miſſi ſunt filij Dan. ſicut ſcribit
Judicũ. xviij. Qui redeũtes dixerunt. Vidimꝯ terrã valde opu-
lentã ⁊ vberem. nolite negligere. nolite ceſſare. eamus ⁊ poſſidea-
mus eã nullus erit labor. Tradetqꝫ dñs nobis locũ in quo nullꝯ
rei eſt penuria. Nã omẽ qḋ moleſtat ibi deeſt. Augꝯ. Eterna bea
titudo ꝯſiſtit in duobꝯ. ſcꝫ in neceſſaria abſentia omis mali. ⁊ ne
ceſſaria pñtia omĩs boni. Si em̃ queris q̇d ibi eſt. aliter non põt
rñderi niſi q̇cquid boni eſt. ⁊ quicq̇d mali eſt nuſquã eſt. Et ergo
dt btũs Greg. Nihil exterius quod ibi appetat. ⁊ nihil interiꝯ
qḋ ibi faſtidiat. Ideo ſcribit Apoca. vltimo. Non eſurient neqꝫ
ſitient ampliꝯ. ⁊ nõ cadet ſup eos ſol neqꝫ vllus eſtus. qm̃ agnus
dei qui in medio throni eſt reget eos. ⁊ deducet eos ad vite fontes
aquaꝝ. Et ibidẽ oſtẽdit michi flumen aque vite. qui ſitit veniat
qui vult accipiat vite aquã gratis. Qui autẽ biberit ex hac aqua
nõ ſitiet iteꝝ. ſꝫ fiet in eo fons aque ſalientis in vitã eternam. vt
habet Joan. iiij. O q̃ꝫ felix patria. q̃ꝫ beata terra. vbi deꝯ erit oĩa
in om̃ibus. ⁊ nulliꝯ rei eſt penuria ſeu aliquis defectꝯ Certe hec pa
tria locus eſt paſcue celeſtis vbi nichil deerit. in quo fideles ſuos
dominꝯ reficiet ſuauit ac ppetue collocabit. Vñ Ezechi. xxxiiij.
dicit dominus. Inducam eas in terrã ſuam ⁊ paſcam eas in mõ
tibꝯ iſrahel. in riuis. ⁊ in viſceibꝯ tre. in paſcuis vberrimis paſ-
cam eas. ⁊ in montibꝯ excelſis erunt paſcue eaꝝ ibi requieſcent in
herbis virentibꝯ. ⁊ in paſcuis pinguibꝯ paſcent ſup montes iſrl.
Ipi em̃ ſancti paſcent in cognitiõe ſumme veritatis. ⁊ illa erunt
paſcua vberrima ſiue ingrediant ad ꝯtemplandũ diuinitatẽ. ſi-
ue egrediant ad ꝯſiderandũ humanitatẽ. vtrobiqꝫ inuenient ple
nã ſocietatẽ. Vñ Joan. x. Ingredient ⁊ egredient. ⁊ paſcua in-
uenient. Item paſcentur in delectatione ⁊ fruitione ſumme ſua-
uitat. ⁊ illa erunt paſcua pinguia. Vñ dicitur in Pſal. Ex adi
pe frumenti ſatiat te. Adeps huius frumenti eſt delectatio. ⁊ ſua
uitas que cauſatur ex amore dei. Hoc ergo amore ſicut adipe ⁊

pinguedĩe repleaꝛ aĩa mea. paſcenꝛ etiã in eꝛnitate ꝑpetue ſecuri
tatis. ⁊ illa paſcua erũt virentia nunq̃ꝫ eñi areſcet ſꝫ ſꝑ vireſcẽt ⁊ i
pulchritudĩe ꝑpetua durabũt. Ecce q̃lis patria ⁊ q̃ꝫ bona t͛ra vbi
tã vberrima pinguia ⁊ virẽtia erũt paſcua beatoꝝ. Hec ẽ vere ter
ra viuẽtium in q̃ credim⁹ tot ⁊ tãta vidẽ bona dñi. Vñ dr̄ in pſ.
Replebimur ĩ bonis dom⁹ tue. ⁊ q̃ ſunt ĩ illa bona quib⁹ ſancti re
plebunꝛ. niſi illa incõprehẽſibilis gl'a beatoꝝ: Nam vt dĩt bern̄. ĩ
ſer mõe de dedicatiõe. Ad imaginẽ dei facta ẽ aĩa rõnal' ceteris oĩ-
b⁹ occupari pt repleri nõ poteſt Capacitatẽ eñi dei quicq̃d deo mi
n⁹ eſt nõ implebit. Hac ineffabili gl'a nõ ſolũ implebimur. verũ-
etiã vſqꝫ ad ſummũ inebriamur. Vñ Hiere. xxxj. Inebriabo ſa-
cerdotũ aĩas cum pinguedĩe hoc faciet ĩ cena magna fidelibus p̄-
parata Tũc eñi precinget ſe ⁊ faciet illos diſcũbere. ⁊ trãſiẽs mini
ſtrabit illis ferculũ ſue glorie. ⁊ vinũ mire ſuauitatis ⁊ leticie eis
exhibẽdo. Tũc diceꝛ illud diſcũbentib⁹ Can. v. Comedite ⁊ bibite
amici ⁊ inebriami chariſſimi Hinc ſcribiꝛ yſa. xxix. Inebriami ⁊
nõ in vino. Et vnde tũc inebriabũtur. Certe a gaudio multiplici
et gloria celeſti. O de⁹ eterne q̃ꝫ dulcit͛ ⁊ plene tũc fideles tui ine-
briabũtur ab vbertate domus tue ⁊ torrẽte voluptatis tue. Qm̄
apud te ẽ fons vite. fons indeficiẽs beatitudĩs ⁊ gl'e. vtiqꝫ hãc do
mũ decet ſanctitudo ĩ longitudĩe dieꝝ. Ipſa eñi eſt dom⁹ dñi diui
tijs referta ⁊ ciuitas dei noſtri oĩb⁹ bonis adimpleta. Qua ꝓpter
ſcribiꝛ yſa. xxxiij. Oculi tui videbũt hieruſalẽ opulẽtam ciuitatẽ
Hui⁹ ciuitatis opulẽtia ſeu bonoꝝ maxima abũdantia nõ ſolum
ptꝫ ex p̄dictis. ſꝫ etiã ſpecialit͛ ex multitudĩe ei⁹ pacis in qua dele
ctabunꝛ mãſueti q̃ hẽditabũt illam terrã ſuperi⁹ expreſſam. yſaie
lv. In leticia egrediemi ⁊ ĩ pace deducemi. O quãta ipſi⁹ hirl'm
abundãtia pacis cui⁹ in ꝑpetuũ nunq̃ꝫ erit finis. ſicut ſcribiꝛ yſa.
xi. Item eiuſdẽ. xxxij. Sedebit ppl's me⁹ in pulchritudĩe pacis ĩ
tabernaculis fiducie. in requie epulẽtes Et ergo bene dr̄ Thobie
xiij. Hieruſalẽ ciuitas dei beati oẽs q̃ diligũt te. ⁊ gaudẽt ſuꝑ pa-
cẽ tuã. Nã ſicut habeꝛ Ezechie. xiij. In te vidẽt ſancti viſiones
pacis ibi pax ſuꝑ pacẽ. ibi pax ſumma que exſuperat oẽm ſenſum
necnõ antecedit humanũ intellectũ. Qui tãte pacis valuerit eſſe
particeps cũ ſanctis ĩ celis. diſcat nũc humilit͛ patiĩ terris. nam
vt ſcribiꝛ in aurora ad tã preclarã requiẽ patiẽdo ꝑueniꝛ. nec ni-
ſi per penam ſapiens hac luce potitur.

¶ De maxima et ſtabili leticia regni celeſtis.

Dſtremo regnum dei cõmendat a maxima leticia iugit du-
rãte in eternitate Vñ Grego. in omelia. Que lingua dicẽ vel quis
intellectꝰ capere ſufficit illa ſupne ciuitatis quãta ſint gaudia an-
geloꝝ choris intereſſe cum beatiſſimis ſpiritibꝰ glorie cõditoris
aſſiſtere. pñtem dei vultum cernere. in circũſcriptum lumẽ vide-
re. nullo mortis metu affici incorruptiõis ꝑpetuitate letari. Cer-
te hec eſt ciuitas dei nr̃i hieruſalem. vrbs beata hieruſalem q̃ vt ci-
uitas edificat. O ciuitas ciuitatum in q̃ ſunt tãta gaudia ⁊ leti-
cie beatoꝝ. yſa. vltimo. Letamĩ cum hirlm ⁊ exultate in ea oẽs q̃
diligitis eam. gaudete cum ea gaudio vniuerſi q̊ lugebatis ſup ea
et fugiebatis. ⁊ repleamĩ ab vbere cõſolationis eiꝰ vt mulgeatis ⁊
delicijs affluatis ab omnimoda gloria eiꝰ. De immẽſa huiꝰ ciuita-
tis gloria ſic dt augꝰ in li. de ciui. dei. Quãta erit illa felicitas vbi
nullũ erit malum. nullum latebit bonum vacabit dei laudibꝰ qui
erit omnia in oibꝰ. yſa. lxiiij. Oculꝰ nõ vidit deꝰ abs te q̃ preparaſti
expectãtibus te. q̃ ſanctis donaturꝰ es in maxima leticia ꝑpetue
poſſidẽda Et eiuſdem. xxxv. Veniẽt in ſyon cum laude ⁊ leticia
ſempiterna ſup capita eoꝝ. Hinc eſt ꝙ pš dt. Nouit dominꝰ di-
es imaculatoꝝ ⁊ hẽditas eoꝝ in eternũ erit. Vere ſicut ſcribitur
Thobie. xiij. magnꝰ es dñe in eternũ. ⁊ in omnia ſcl'a regnũ tuũ.
Augꝰ in li. de ciui. dei. Vacabimꝰ ⁊ videbimꝰ. amabimꝰ ⁊ lauda-
bimꝰ ecce q̊d erit ĩ fine ſine fine. Nam q̊s noſter aliꝰ erit finis. ni-
ſi ꝑuenire ad regnum cuiꝰ nullꝰ erit finis. Veriſſime regnuʒ tuũ
dñe regnum oĩm ſeculoꝝ. ⁊ dominatio tua ĩ omni generatione ⁊
generatione. Et ideo ſcribit Thobie. xiij. Bñdictꝰ dñs q̊ exalta-
uit hieruſalẽ vt ſit regnũ eiꝰ in ſecula ſeculoꝝ ſup eam. O q̃ʒ glo-
rioſum eſt hoc regnũ in quo cum xp̃o gaudẽt omnes ſcĩ. amictiq;
ſtolis albis ſequũtur agnũ quocũq; ierit. De quo regno dt beatꝰ
Augꝰ in libro de cõflictu vicioꝝ ⁊ ꝟtutum. Recedat amor pñtis
ſeculi ĩ quo nullꝰ ita naſcit vt nõ moriat. ⁊ ſuccedat amor futuri
ſeculi ĩ quo oẽs viuificãtur vt nõ moriãtur deinceps. vbi nulla ad-
ueſitas turbat. nulla neceſſitas anguſtat. nulla moleſtia inq̊etat.
ſed perhẽnis leticia ibi regnat. Hinc eſt ꝙ dr in pſal. Juſti epu-
lent ⁊ exultẽt in cõſpectu dei ⁊ delectent in leticia. Itẽ yſa. xxxv.
Gaudiũ ⁊ leticiã obtinebũt. ⁊ fugiet dolor ⁊ gemitꝰ Vñ apocal.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

xxi. Abſterget deꝰ oẽm lachrymã ab oculis eoꝝ. ⁊ mors vltra nõ
erit neqꝫ luctꝰ neqꝫ clamor neqꝫ dolor erit vltra qm̃ ꝓma abierũt.
Item yſa. xxv. Aufert deꝰ omnem lachrymã ab omni facie. ⁊ op-
probriũ populi ſui auferet de vniuerſa t̃ra. ⁊ dicẽt in die illa. Ec-
ce deꝰ noſter expectauimꝰ eum exultabimꝰ et letabimur ĩ ſalutari
eius. O quãta leticia quã do nõ ſolum in aĩa ſꝫ etiam ĩ corpe fue
rit gloriãdum. yſa. lxi. In terra ſua duplicia poſſidebũt. Et Pro
uer. vltimo Omnes domeſtici eiꝰ amicti ſunt duplicibꝰ. i. duabꝰ
ſtolis quaꝝ vnam ſcꝫ aĩe iam poſſidẽt. ⁊ reliquã ſcꝫ corpis exſpe-
ctãt accepturi. Item qm̃ non ſolum erit eis gaudiũ de bonis opibꝰ
proprijs. ſꝫ etiã de meritis ſingulis oĩm beatoꝝ. Unde dr̃ domi-
nꝰ Hiere. xxxij. Habitare eos faciã ↄfident̃. ⁊ erũt mihi in ppl'm
et ero eis ĩ deum ⁊ dabo eis cor vnũ ⁊ aĩam vnam. nõ vnitate ſub
ſtãtie. ſed vinculo charitatis. Ecce chariſſime ſi aĩa martyris. cõ
feſſoris vel ꝟginis ⁊ aĩa tua tũc erũt vna. ↄſequẽs videt̃ qꝛ illorũ
gaudiũ etiam erit ⁊ tuũ. Simile eſt de aĩa apl'i vel cuiuſlibet alte
riꝰ ſancti Hinc grego. dr̃ Tanta ẽ vis charitatis vt omnia ſociet
vt bonum qd̃ quis ĩ ſe nõ ſuſcipit. in alio gaudeat accepiſſe. Cer-
te illud admirãdum ⁊ multiplex gaudiũ in cor homis nõ aſcẽdit
Et ergo quilibet totꝰ ipſum gaudiũ introibit. ⁊ ſic gaudium ſuũ
plenum erit. Nam intꝰ ⁊ extra. ſubtꝰ ⁊ ſupra imo circũquaqꝫ mi
rabilit̃ gaudebit. intꝰ de puritate ↄſcie. extra de corpis glorifica
tione. ſubtꝰ de celo ⁊ aliaꝝ creaturaꝝ pulchritudĩe ⁊ innouatione
ſupra de dei viſiõe ⁊ circũcirca de angeloꝝ ⁊ oĩm ſanctoꝝ iocundi
tate ⁊ delectabili aſſociatõe. Uere vere vere nemo p̃t cogitare q̃n
tum erit exultare tũc in celis habitare ⁊ cũ angelis regnare. Et er
go bene dr̃ Mathei. xxv. Intra in gaudiũ dñi tui. intra in hoſpi
cium gaudij. nam nõ poterit intrare cor tuũ de immẽſitate gau-
dioꝝ celeſtiũ. Sic dr̃ beatꝰ bernardꝰ in libro meditationũ ſuarũ.
Ibi totum leticia. totum exultatio poſſidet. homieſqꝫ angelis ſo
ciati ſine vlla carnis ĩfirmitate in ꝑpetuũ manebũt iocũditas in
finita. beatitudo ſempiterna. in q̃ qui ſemel ſuſcipit̃ ſemꝑ tenetur
ibi reqes a laboribꝰ. pax ab hoſtibꝰ. amenitas de nouitate. ſecuri-
tas de eternitate. dulcedo ⁊ ſuauitas de dei viſiõe. Et q̇s illic ha
bitare vehemẽter nõ deſideat ⁊ ꝓpter pacem ⁊ ꝓpt̃ amenitatẽ. ⁊
propt̃ eternitatem. ⁊ ꝓpter dei viſionẽ. Item dr̃ alibi adhuc idẽ
Bernardꝰ. Tãta ẽ iocunditas ⁊ ſuauitas illiꝰ patrie celeſtis qꝛ ſi
nõ licẽt ibi eſſe niſi ꝑ vniꝰ hore ſpaciũ oẽs dies huiꝰ vite pleni deli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

ciꝯ merito cōtemnerent. Cui cōparata oīs aliūde ſuauitas dolor
eſt. oīs iocūditas meror. omne dulce amaꝝ. omne decoꝝ fedum ꝛ
omne aliud quicq̇d delectare poſſꝫ moleſtū cum dei bonitas in infi
nitum excedat oēm aliam bonitatē. O bone deꝰ quid mihi ē in ce
lo. et a te q̇d volui ſuꝑ terrā cum hec oīa ſunt deſiderabilia ſuꝑ au
rum ꝛ lapidem ꝑcioſum multū. ꝛ dulciora ſuꝑ mel ꝛ fauū. O q̇d
dicemꝰ de hac patria. q̇d de hirlm vrbe tam beata. Per huiꝰ enim
viros ſicut ſcribit Thobie xiij. Inceſſanter iocūde ꝛ dulcit̄ canta
tur all'a. Vñ yſaie. li. Gaudiū ꝛ leticia inuenient in ea. grāꝝ actio
et vox laudis in tēplo eiꝰ omnes dicēt gloriā Et vere merito vox
exultatōis ꝛ ſalutis reſonet in tabernacul' iuſtoꝝ. Nā in ciuitate
dñi ibi ſonāt iugiter organa ſanctoꝝ qui tribulationū ꝛ penaꝝ la
borūq̄ ꝛ oīm miſeriaꝝ penitꝰ iam obliti ꝑfruūtur ꝛ iubilo celeſti
O q̄z letabūde. q̄z ſuauiter ꝛ ꝑclare tunc canet in Dla ſol. q̇ in ga
ma vt fleuit ꝛ are. De hac ciuitate loq̇tur adhuc bernardꝰ in li. de
meditationibꝰ. O ciuitas celeſtis. mā ſio ſecura. patria totū cōti
nēs qđ delectat ibi incole quietꝰ populꝰ ſine murmure. q̄z glorio-
ſa dcā ſunt de te ciuitas dei ſicut letātium oīm habitatio ē in te ibi
Pax. pietas. bonitas. lux. virtꝰ. ſplēdor. honeſtas. Gloria. laus
req̇es. amor ꝛ cōcordia dulcis Gaudiū. leticia. dulcedo. vita ꝑhē
nis. De hac aūt ꝑhēni vita certi erūt ꝛ ſecuri ꝙ nunq̄z im ꝑpetuū
erit amittēda. yſa. xxxij. Securitas erit vſq̄z in ſempit'nū. Item
Ezechi. xxxiiij. Habitabūt ꝯfident abſq̄z vllo timore. Et puer.
ꝑmo. Qui me audierit abſq̄z terrore. requieſcet ꝛ abūdantia ꝑfru
etur maloꝝ tiore ſublato. Vñ augꝰ. Btitudinē oīm bonoꝝ cele
ſtiū ꝑficit ſecuritas et'na q̄ ſi ſola deeſſet oīa bona celeſtia quantū-
cūq̄z dulcia vaneſcerēt ꝛ vileſcerēt ex timore amittendi. Et ergo
aſſecurādo dt dñs Joh. xiiij. Gaudiū veſtꝝ nemo tollet a vobis.
O domꝰ dei. ciuitas regis magni q̄z innumerabilia. quā grandia
et eternalia ſunt cuncta tua gaudia. q̄z multe tue leticie. q̄z felices
tui incole. Vere vere. Beati q̇ habitāt in domo tua dñe. nam in
ſecula ſeculoꝝ laudabūt te. Quis em̄ ignorat cōpos mentis ſue.
ꝙ cetꝰ in excelſis te laudat celicꝰ omnis. Huiꝰ autem leticie ſeu ce
leſtis glorie ꝑpetuitas indeficiēs ex hoc perꝑēditur quia oliue cō
parat̄. Vñ oſee. xiiij. Erit quaſi oliua gloria eiꝰ Oliua em̄ indefi-
ciēter tā in hyeme q̄z in eſtate ſemꝑ vireſcit Et ideo indefectibilē
et'nā iſtiꝰ gl'e ꝑmanētiā deſiḡt. q̄ ex diuturnitate nō deficit ſꝫ ma-
gis innouatur. De hac eterna gloria ſic dicit chriſoſtomus in li-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

bro de repatiōe lapſi Que erit voluptas q̄ leticia erit cum xp̄o cū
sia ad pp̄am generoſitatem regreſſa cum fiducia iam ceperit do-
minū ſuū videre. Explicari nō poteſt illi⁹ leticie magnitudo Nō
em̄ ſolum p his exultat q̊b⁹ pfruit tūc in pn̄ti. Sz multo magis
pro eo gaudet q bonoꝝ ſuoꝝ ſcit nullum finem futuꝝ. Et q̊s erit
particeps tāte glorie ſine fine pmāſure. Certe gloria hec ē omni-
b⁹ ſanctis ſuis. Nam ſancti exultabūt in gl'a letabūtur in cubili-
b⁹ ſuis. Vn̄ qui xp̄i veſtigia ſecuti fuerīt in terris cum ipſo reg-
nabūt in gloria ⁊ honore coronati eternalit in celis. O dilcē mi
q̄z ineffabilit tūc gaudebis ſi ad illa gaudia ī eterna gloria fueris
trāſlat⁹ Tunc vtiq̧ dices exclamādo illud yſa. lxi. Gaudēs gau
debo in domino ⁊ exultabit anima mea ī deo meo. quia induit me
veſtimētis ſalutis. Veriſſime ſicut ſcribit Job. xxij. Tūc ſup om
nipotētem delicijs afflues. ⁊ eleuabis ad deum faciem tuam. ⁊ in
vijs tuis lumē ſplēdebit. De quo habet Ecc̄i. xi. Dulce lumen ⁊
delectabile eſt videre ſolem id eſt xp̄m. quem cognoſcere ⁊ intueri
excellit omne gaudium hui⁹ mundi. Nec mirum quia ei⁹ viſio ⁊
noticia eſt ſanctoꝝ gloria ⁊ vita ſempit'na. Vn̄ Joh. xvij. Hec ē
vita eterna vt cognoſcāt te ſolum veꝝ deum ⁊ quem miſiſti ieſum
xp̄m. Qui ad cognitionem hāc puenerit ipſum deum facie ad fa-
ciem videbit. ⁊ cognoſcet eum ſicuti eſt ſcd̄m eſſe diuinū qd̄ erit
gaudium excellētiſſimū. fons ⁊ origo omnium gaudioꝝ. Hinc ē
qd̄ Bernard⁹ dicit ī ſermōe. Reuera illud eſt veꝝ ⁊ ſummū gau
dium qd̄ non de creatura. ſz de creatore cōcipit qd̄ vtiq̧ fiet qn̄ ti
bi faciem ſuam oſtēderit Et ergo pp̄heta exoptādo dicit. Faciem
tuam domine req̊ram. Faciem inquā gratioſam omnib⁹ gaudijs
plenam. Heu mihi q2 incolat⁹ meus plongat⁹ eſt q̄zdiu carebo tā
to bono ⁊ vſquequo ſic ſubtrahor a deo ſaluatore meo. Fuerūt mi
hi lachryme mee panes die ac nocte dum dicit mihi cottidie vbi
eſt deus tu⁹. Quādo videbo ⁊ apparebo ante faciem dei mei qui le
tificat me in gaudio cum vultu ſuo. Vere hec viſio qua de⁹ facie
ad faciem videt tercium celū eſt. Et ſi dici p̄t paradiſus eſt centū
milium paradiſoꝝ. Ubi ex fonte limpidiſſimo ⁊ ex aqua viua ſic
vita labit beata. Hinc eſt qd̄ ſcribit yſa. lx. Tunc videbis ſupple
faciem dei ⁊ afflues delicijs ⁊ gaudijs ſempit'nis ⁊ mirabit ⁊ dila
tabit cor tuū. O q̄z bon⁹ iſrahel de⁹ his qui recto ſunt corde q̊ tot
et tāta gaudia ipſis quaſi gratis vult cōferre. O amice p̄dilecte.
Illa libēs audis ⁊ ad hec pia gaudia gaudes Nō tamē ignores p

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

magnos iſta labores. Sanctis acq̄ri nec fortuitu reꝑiri. Vñ gre
go. in omelia Delectat mētem magnitudo p̄mioꝝ ſꝫ nō deterreat
certamē laboꝝ. Ad magna em̄ premia ꝑueniri nō pt niſi ꝑ mag-
nos labores. Vñ paulꝰ egregius p̄dicator dt. Nō coronabit᷑ niſi
qui legitime certauerit. vnuſquiſqꝫ em̄ ꝓpriam mercedem accipi
et ſcd̄m ſuū laborem. Sꝫ pleriqꝫ ſunt q̇ nolētes bene viuė. tñ deſi
derāt bene mori. Sciūt em̄ ꝙ pcioſa ē in ꝯſpectu dn̄i mors ſcōꝝ
eiꝰ Etiamqꝫ cognoſcūt ꝙ cum dederit dilectis ſuis ſomnū. ecce hē
ditas dn̄i filiȷ̄ ⁊c. Similit᷑ ⁊ ipſi ſciūt ꝙ beati qui in dn̄o moriū-
tur volūt eſſe ꝑticipes cum eis quibꝰ dominꝰ dixit Vos eſtis qui
permāſiſtis mecum in temptationibꝰ ⁊ tribulationibꝰ. Volūt re
gnare cum chriſto. ſꝫ nolūt ſecum pati Talis erat balaam ariolꝰ
qui ꝯſiderās caſtra filioꝝ iſrahel. ⁊ intelligēs eterne beatitudis ꝓ
miſſionē eis a dn̄o factam dicebat. Moriat᷑ aīa mea morte iuſto
rum ⁊ fiāt nouiſſima mea hoꝝ ſimilia. Finem eoꝝ appetēs glorio
ſum. ſꝫ labores abhorrebat q̇bꝰ gloria merebat᷑. O bone ieſu volu
mꝰ tibi omnes cōregnare. nolumꝰ autem cōpati ⁊ tecum laborare
Tu elegiſti pauꝑtates ⁊ miſerias. nos ꝟo voluptates ⁊ delicias.
Tu qđ carni aſperius. nos autem qđ cōmodius. Unde bernar.
Naſcit᷑ dei filiꝰ in cuiꝰ arbitrio erat quodcūqꝫ vellet eligere tempꝰ
elegit qđ carni ē moleſtiꝰ. preſertim ꝑuulo ⁊ pauꝑis matris filio
que vix pānos haberet ad inuoluēdum p̄ſepe ad reclinādum ⁊ cū
tāta eſſet neceſſitas nullā audio fieri pellium mētionem. Chriſtꝰ
itaqꝫ qui nō fallit᷑ elegit qđ carni moleſtiꝰ eſt. id igitur melius. id
vtilius. ⁊ id potiꝰ eſt eligēdum. Et quiſquis aliud ſuaſerit vel do
cuerit. ab eo tanq̄ꝫ a ſeductore eſt cauēdum. Ipſe eteni frēs eſt ꝓ
miſſus olim ꝑ yſaiam ꝓphetam. Paruulꝰ ſciens reprobare malū
et eligere bonum. Malum igit᷑ voluptas corꝑis. bonum ꝟo affli
ctio eiuſdem eſt. ſiquidem ⁊ hāc elegit. ⁊ illam reprobauit puer ſa
piēs ꝟbum ſanctum. Hec omnia Bernardꝰ. O dilecte puer tu
ab inicio elegiſti afflictiōes corꝑales ⁊ patiēdo voluiſti ītrare glo
riam tibi ꝓpriam. ſꝫ nos in delicijs viuēdo volumꝰ intrare glori
am alienā. O q̄ꝫ ſtulti ſumꝰ ⁊ tardi corde ad credēdum. volumꝰ
hic gaudere cū ſcl'o. ⁊ poſtea regnare cum xp̄o. Dn̄s nudꝰ ingredi
tur. ſeruꝰ ſuꝑfluitate veſtiū auri ⁊ gemmaꝝ onuſtus introibit. Il
le ieiunꝰ. iſte crapula ⁊ luxuria plenꝰ. ille in cruce ꝓ iſto moriens
iſte ꝓ illo in lecto delicate dormiēs. Qđ dn̄s non fecit. faciet hoc
ſeruꝰ. certe nō nec etiam videt᷑ cōſonum rōni. Audi q̇d loquitur

poeta. In cruce ſudauit dñs ſeru⁹ ne quieſcet. Tolle tuam. tulit
ipſe ſuam guſtauit acetū. facoꝫ idem nō maioꝛ erit reuerētia ſerui
ꝙ dñi. Si vis eſſe ſuus ſecutoꝛ opoꝛtet toꝛmēta toꝛmētis ſequi
nō itur ad aſtra delicijs. Ideo moꝛtem quā ſolueꝛ debes nature per
ſolue deo moriaris in illo. rumpe moꝛas. igiť impone ſilētia car/
ni. Delicias ſuſpēde tuas ꝛ curras ad arma. pꝛompta man⁹ plan
gas ſic rumpaturqꝫ voluptas. Nā ſicut dt Hiero. in epl'a ad iu
lianū. Difficile imo ipoſſibile ē vt ꝛ pn̄tib⁹ quis fruať bonis ꝛ fu
turis vt hic ventrem ꝛ ibi mētem repleat. ꝛ de delicijs ad delicias
trāſeat ꝛ in vtroqꝫ ſeculo pꝛimus ſit ꝛ in terra ꝛ in celo appareat
gloꝛioſus. Item dt idem in alio loco Impoſſibile eſt delicijs afflu
ere ꝛ xp̄m ſequi natura denegat vt cōtraria miſceanť. Nō poſſu/
m⁹ deo ſeruire ꝛ māmone. aut ego falloꝛ aut ipſi in fine decipienť
qui mihi modo nō credūt. credent cū diuitie ſue trāſierūt i egeſta/
tem. diues epulabať quotidie ſplēdide. hic idut⁹ purpura ꝛ byſſo
ſꝫ moꝛtuus qd moyſi noluit credere. poſtea in toꝛmētis poſitus
ſenſit. Iſtud etiā innuere videť beat⁹ bernar. in colloquio. Simo
nis petri ꝛ ieſu vbi taliť inqt. Abꝛahā ait diuiti epuloni. Tu re/
cepiſti bona in vita tua ꝛ lazar⁹ ſimiliť mala. nūc autem cōſolať.
tu vo cruciaris. Quid dicem⁹ ad hec: Si tal' eſt finis ꝛ tale iudi
ciū vbi extrema gaudij luct⁹ occupat. nunqd pferēda ſunt in hoc
ſcl'o mala bonis. quippe nec illa vra bona. ſꝫ iſta vra poti⁹ ſalomois
ſnia. meli⁹ eſt ire ad domū luct⁹ quā ad domū ꝯuiuij. Ceteꝝ ſi ſic
cruciādi ſunt q in vita ſua bona receperūt. ꝛ hn̄tib⁹ ꝯſolationē pn̄
tē ve ipoſitū eſt ſempiternū. quiſnā eoꝝ poterit eſſe finis ſi ſcdm
multitudinē ꝯſolationū ſuaꝝ doloꝛes apphenderit aīas miſeroꝝ
Cōſequēs em̄ videť vt bona oīa ꝛ omnem ſeculi hui⁹ recipiētes cō
ſolationē. nihilomin⁹ vniuerſum ve ꝛ vniuerſi maneāt cruciat⁹.
At vero illud eque ꝛ eadē abꝛahe ſentētia cōijciendū videť. Oēs
qui cōtrario ductu ſpū vite pn̄tis oīa bona reſpuūt ꝛ mala eligūt
oīa bona dñi ꝛ oēm habituros cōſolationem Hec omnia Bernar
d⁹ vbi ſupꝛa. Renuat ergo conſolari anima tua in hoc mundo in
hac lachꝛymaꝝ valle. in terra laboꝛis ꝛ miſerie. Nam ve omnib⁹
qui hic recipiūt cōſolationem ſuam. Cōtemne trāſitoꝛia. fugeqꝫ
delicias ꝛ gaudia mūdana. Tibi em̄ abſit gloꝛiari niſi i cruce dñi
nr̄i ieſu xp̄i. Unde petr⁹ bleſenſis ſup iob ad regem anglie ita di/
cit. Putaſne aliquis in pn̄ti vita gaudeat ꝛ futura: ſi tamen gau
dium debeat dici qd turbať aſſidue ꝛ reſpergiť amaritudie pſenti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

nimis delicatꝰ es. ſi vtrumqȝ pſumis. vti ſeculo ⁊ frui chriſto pre-
ſentis mūdi delicias capere. ⁊ nihilominꝰ celeſtis glorie diuitias
obtinere. Audi ꝗd dictum ſit illi diuiti in euāgelio qui cruciaba-
tur in flamma. ⁊ lingue ardentis refrigerium poſtulabat. Fili re-
cordare quia recepiſti bona in vita tua. ⁊ lazarꝰ ſimilit̄ mala. Hic
igitur cōſolatur. tu vero cruciaris. O ꝙ̄ diſſimile premium me-
rito poſſumꝰ reputare īſanos ſanctiſſimos reges ac ꝓphetas. apo-
ſtolos. martyres. cōfeſſores teneras ac delicatas ꝟgines. qui om-
nes ſpretis diuitijs at cōculcatis delicijs huiꝰ mundi ſeipſos pro
chriſto tribulationibꝰ ⁊ morti obtulerunt. ſi gloriam ⁊ honorem
quam adepti ſunt in anguſtia ⁊ dolore potuiſſent in voluptatibꝰ
et delicijs obtinuiſſe. Hec ille Petrꝰ bleſenſis Uere frater vere ꝗc-
quid dicat̄ firmiter hec tene ꝙ celum nō aliter ſcandes. niſi quod
docuere apoſtoli teneas ore, moribꝰ ⁊ fide. Et quid docuerūt illi:
Nōne ſobrij ⁊ iuſte viuere. humilitatem ⁊ patiam. charitatem ⁊
cōſtātiam ac ceteras ꝟtutes totis viribꝰ obtinere. mūdum ⁊ que
mūdi ſunt deſpicere. diuitias ⁊ delicias fugere. pn̄iam agere. ī tri-
bulationibꝰ ⁊ miſerijs letari ⁊ gaudere. Tu quoqȝ fac ſimile ⁊ vi-
ues. eſto quoqȝ forti animo in omnibꝰ laboribꝰ anguſtijs ⁊ penis.
In ꝑmo em̄ eſt ꝙ a domino cureris. labora fortiter ſicut bonus
miles xp̄i. Et ne cogites ītra temetip̄m aliquā do ſic dicēs. Mul-
tꝰ ⁊ immēſus eſt labor meꝰ. ego autem ſum minimꝰ ⁊ infirmꝰ val-
de. nec valeo hoc ꝓpoſito finaliter pſeuerare. Audi ꝟba Hierony-
mi in epiſtola ſic dicētis. Nullꝰ labor durꝰ. nullum tempꝰ longū
videri debet quo eternitatis gloria acquirit̄. Un̄ chriſoſtomꝰ ſuꝑ
mattheum. Si ꝗs viam laborioſam exiſtimat ſue deſidie eſt ac-
cuſator. Si em̄ minaces pelagi fluctꝰ nautis. ſi tempeſtates atqȝ
hyems agricolis ſi vulnera cedeſqȝ militibꝰ. ſi grauiſſimi ictꝰ pla-
geqȝ pugilibꝰ leues vident̄ ⁊ tolerabiles ꝓpter ſpem temporaliū ⁊
pretereūtem cōmodoꝝ. multomagis cum celum preparat̄ in pre-
mium. nihil ex pn̄tibꝰ aſperitatibꝰ debeat ſentire. ac maxime labo-
res mitigat in benignū venire finem Ne aſpicias ꝙ via eſt aſpera
ſed quo ducit. ⁊ aliam quia lata ē. ſȝ vbi deſinit. Certe iam video
ꝙ dormientibꝰ non ꝑuenit regnum dei. nec ocio vel deſidia torpē-
tibꝰ beatitudo eternitatis ingerit̄ Sicut dt leo papa in ſermone.
ſed ſicut ſcribit̄ Math. xi. Regnū celoꝝ vim patit̄ ⁊ violenti ca-
piūt illud. Un̄ quidā. De regno celi nō credit mente fideli. Inſi-
piēs ⁊ ebes ſȝ tu bene credē debes. Chriſto dicēti rapiūt illud vio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

lenti. ſcʒ auſteri ſe caſtigando ſeueri. Mollia ſpernentes ꝛ carni
vim facientes. Itē ſuꝑ hoc dicit aliꝰ poeta. Aſper erit victus aſꝑ
labor aſper amictus. Aſpera cuncta tibi ſi vis ſuꝑ ethera ſcribi.
Ecce iam patet manifeſte ꝙ ſicut ſcribitur Actuū. xiiij. Per mlꝫ
tas tribulatōes oportet nos intrare regnum celorum. O q̄ʒ bene
attēdebat hoc btūs auguſtinꝰ ꝙ nō niſi tormētis itur ad aſtra dī
Uñ dt. O aīa mea ſi q̄tidie oportet nos tormēta ꝑferre. ſi ipāʒ
gehennā lōgo tp̄e tolerare. vt xp̄m in ſua gl'ia vidē poſſemꝰ ꝛ ſan
ctis eiꝰ ſociari. Nōne ergo mō dignū ē pati om̄e triſte. vt tāte bo
nitatis ꝛ gl'ie ꝑticipes habeamur. Inſidientꝛ ergo demōes. parēt
ſuas tēptatōes. frangāt corpꝰ ieiunia. p̄mant veſtimēta cilicina.
labores grauent. vigilie exiccent. inclamet me iſte inq̄ret me ille
vel ille. frigꝰ cōtrahat calor adurat. caput doleat. pectꝰ areat. in
flekꝫ ſtomachꝰ. palleſcat vultꝰ. infirmekꝫ hō totꝰ. deficiat in dolorē
vita mea. ꝛ aīa in gemitibꝰ. Ingrediakꝫ putredo in oſſibus meis.
ſubter me ſcateat vt requieſcā in die tribulatōis. ꝛ aſcēdā ad po/
pulū accinctū nr̄m. Itē Petrꝰ bleſenſis. Fatiſcāt mēbra mea vi
gilijs. extenuētur ieiunijs. labore frangankꝫ. liqueſcāt in lacrimis
oculi. imo ſi totū cerebrū ꝛ medulle corpis in fletū effluant. non
ſunt tñ ꝯdigne paſſiōes huiꝰ tp̄is ad futurā gl'iam que reuelabikꝫ
in nobis. O ſi ſciret hō q̇d ꝛ ip̄e ꝛ q̇d deꝰ eſſet. mille pati mortes
credēt eſſe nihil. Ecce q̄ ꝛ q̄nta ſunt hilaritꝫ pro deo ſuſtinēda. libē
ter ergo ſuſtine ꝛ gaudentꝫ patiare. Exēpluʒ accipe in latronibus
ꝛ maleficis ad mortē dijudicatꝫ q̇ gauderēt ſi ꝑ abſcidēda auricu
la poſſent euadē mortē aīe ꝛ acq̄rē gl'iam et'nalez. Uñ Eccl'. vi.
Exiguū laboris ecce pn̄ie paruitas ꝛ cito edes de generationibus
illiꝰ videlʒ de fructibꝰ gl'ie q̇ generākꝫ ex labore pn̄ie. Itē Sap. iij.
In paucis vexati ecce laboris exiguitas In multꝫ bñ diſponētur
Ecce magna remuneratio ꝛ p̄miū q̄ exinde ſequunkꝫ. Uñ btūs ef
frem. Si inq̇t modicꝰ eſt labor inſtitutionis nr̄e frēs cariſſimi ꝛ
magna ē requies. ꝑui tp̄is afflictio. ſʒ retributio eiꝰ videlicʒ deli
cie ꝑadiſi ꝛ exultatio ꝛ leticia in ſeculum ſeculi ꝑmanebūt. Iō dt
ſapiēs Eccl'. vltimo. Uidete ocul' vr̄is q̄ modicū laboraui ꝛ īue
ni mihi multā requiē. Et ſic clare ptʒ ꝙ breuis ē iſte labor. ꝛ pre
mia multa laborꝫ. Fac ergo libentꝫ atqʒ volūtarie īmortal' futurꝰ
ꝑ vita ꝑpetue duratura que gratantꝫ facēt hō moriturus ꝑ tp̄ali
vita ad modicū differenda. Et ergo finalitꝫ ꝯcludēdo ptʒ aliq̄litꝫ
ex ſupiꝰ allegatis. ꝙ hec nouiſſima videlicʒ mors. iudiciū. gehen

na ⁊ gloria oēs q̊ ꝯtinuā ⁊ iugem hn̄t eoꝝ memoriā valde ⁊ mul
tiplicit̄ reuocāt a pctīs Sꝫ pauci iſta pōderant ⁊ rariſſime ea co
gitāt ſeu ꝯſiderāt. oīs putāt diu viuē ⁊ in ſenecta vberi penitē.
iudicē placare infernū fugē. ⁊ ſic celeſtē gl'iam in delicijs viuēdo
⁊ ocijs acq̄rere tādē ⁊ et̄nalit̄ poſſidē Nō ſic impij nō ſic. hoc ar
gumentū nō ꝯcludit. imo fallit ⁊ illō prout ſatꝫ lucide ptꝫ ꝑ p̄di
cta. Et igit̄ oēs ſeducimī ⁊ niſi pn̄iam egeritis ſil' ꝑibitis. ⁊ mo
riemini in pctīs. Vn̄ ſcribit̄ Eccl'. ij. Si pn̄iam nō egerim⁹. in
cidem⁹ in man⁹ dei ⁊ nō in man⁹ hoīm. Sed proch dolor q̊s peni
tet. q̊s peccata deflet. q̊s ſubuenit paupi. q̊s miseret̄ inopi. q̊s cō
patit̄ miſeris. q̊s cogitat de futuris? Peīt⁹ nemo. nā fere tota ge
neratio praua eſt atqꝫ ꝑuerſa q̄ nō direxit cor ſuū in bonū. imo po
ti⁹ in malū. Oēs trena ſapiūt ⁊ q̄ ſua ſunt q̄runt. nō q̄ Jeſu xpi.
Munera diligūt. ꝟtutes fugiūt. ⁊ ſicut iumēta in ſtercorib⁹. ſic
⁊ ipi in peccatꝫ multiplicib⁹ miſerabilit̄ cōputreſcunt. Corrupti
ſunt abomīabiles facti ſunt in iniq̄tatib⁹ ſuis Jā dn̄s de celo pro
ſpexit ſup filios hoīm. vt videat ſi eſt intelligēs aut requirens bo
nū. Sed oēs declinauerūt ſil' inutiles facti ſunt. nec ē q̊ faciat bo
nū. vix etiā vſqꝫ ad vnū. Ecce iā impletū eſt tp̄s. iā aduenit miſe
rabilis ille mundi ſtatus. De quo Michee ſeptimo capitulo ita
prophetatur. Perijt ſanctus de terra ⁊ rectus in hominibus non
eſt. Omnes em̄ in ſanguine inſidiantur. vt fratrem ſuū venātur
ad mortem. malum manuuꝫ ſuarum dicunt bonum. Qui opti
mus eſt in eis quaſi pſalmus. ⁊ qui rectus quaſi ſpina de ſepi.
Quid plura? Nolunt ſcire ⁊ intelligere vt bene agant. nec ocu
los aperire vt clare videant. ſic excecauit eos malicia ipſorum O
ſtulta malicia. O mala ſtulticia voluntarie vitam fugere. mor
tem diligere. ſpernere bonum. agere malum. deumqꝫ contemne
re. ⁊ demoni obedire. Chariſſime cur proprium caput enſe ſecas?
Cur ſponte cathenas demonis incurris? Cur ſua iuſſa facis? Ex
urge exurge. euigila ⁊ vide. Relinque diabolum fuge demonem.
ne poſtea cum ipis eternaliter contemnaris. Miror ⁊ ammiror
q̄ homo qui pre ceteris eſt creatura rationalis in nullo quaſi ſeq̄
tur iudicium rationis ſpernens ſalubria. affectans noxia. que
rēs ⁊ deſiderans mortifera ⁊ nociua. O deus eterne que cauſa ta
lis dementie. que ratio tante fatuitatꝫ ⁊ inſanie. Cur anima mor
tem tam prono corde requirit. Cur ſibi quod tollit viuere captat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

homo. Uere vere gens abſq; conſilio eſt ⁊ ſine prudentia Ac vti
nam ſaperent ⁊ intelligerent ac nouiſſima prouiderent.

¶ Finiunt Quattuor nouiſſima

¶ Sequuntur Exempla de gaudijs regni celorum.

¶ De gaudijs regni celorum Ex libro Apum.

Jdi in Brabantia mulierē diuitem ⁊ honeſtam poſſeſſa-
a demonio. Quā cum rogante preſbytero religioſo viſi-
tarem inuenim⁹ eā a vexatōe demonis quieſcentē ⁊ ſen-
ſate loquentē vt ſanā. Tūc occulte nemine aduertēte verſum can-
tici moyſi in Dentro. ſcd̄m q̄ olim a ſancto q̄dā vno audierā ter
cio repetiui ad prouocādū demonē in obſeſſa. Deū qui te genuit
dereliq̄ſti ⁊ oblit⁹ es dn̄i creatoris tui. Nec mora mulier pallere
cepit labijs atq; vultu ⁊ due vene in collo ei⁹ ad groſſiciē pollicis
intumeſcē. Tūc ego inq̄o q̄re peſſime vexare feminā p̄ſumpſiſti.
Mortuo inq̄t viro ſuo cōpaſſa. in ſubſidiū illi⁹ anime ɔtulit q̄c
q̄d boni fecerat i hac vita. ⁊ ex hoc nacta occaſiōe vas vacuū mox
intraui. Cui ego. Mētiris miſerrime ex hoc em̄ qd̄ dedit medi-
ante charitate cumulatū ē bonū ei⁹ Et ille cū cachinno. Mēdax
inq̄t ſum nec miror ſi mētior. Mox ego. Eſt ne illa taꝫ pulchra
ſicut d̄r celeſtiſ patria quā p̄didiſti. Et rn̄dit. Jn infinitū pulcri
or q̄ꝫ dicit̄. Et ego. velles ne redire ad illā patriā ſi poſſes. Et il
le. Uellē inq̄t q̄ poſſem vſq; ad diē iudicij oīa excogitata ſuppli
cia ſuſtinere. Cui dixi. Et ego promitto tibi in periculum ſalu-
tis mee promiſſe ſi mendax inueniar illam perditam gloriaꝫ re
cuperare te poſſe ſi tantum hec dixeris. Domint deus meus pec
caui ignoſce mihi. Et mox ille contorto collo exclamauit hono-
rifice. Domine domine. Cūq; hoc ſepius cū clamoē valido p̄ſona

ret. nec vltra in verbis ꝓcederet. Impoſſibile eñ ſciebã illi vt deũ
ſuũ dñm recognoſcẽt: ⁊ ſe fateret peccaſſe atq; ſibi ꝑcaret ignoſci
tandẽ ſubiunxit. Dñe deus margarete ſic eñ obſeſſa mulier voca
bat deũ recognoſcẽ dñm ſuũ indignatꝰ. Tũc ego ad illũ. O infe
liciſſime oĩm creaturaꝝ ſupbia eliſit te. ⁊ de celo depulit te redire
inexpiabilis ſupbia nõ ꝑmittit. Nec mora ꝯfuſus obmutuit Et
poſt paucos dies nõ tñ tunc feminã dereliq̃t.

¶ Aliud ex dialogo Gregorij.

N Tudertina vrbe in qua fortunatꝰ vir dei erat eps̃ Mar
cellꝰ q̃dã bone actionis vir cũ duabꝰ ſororibꝰ ſuis hitauit. q̃
eueniẽte moleſtia corpis ip̃o ſacratiſſimo veſpaſcẽte iam ſabbato
paſchali defunctꝰ ẽ. Cuiꝰ corpꝰ cũ lõgiꝰ eſſ; efferẽdũ die eodẽ ſepe
lire nõ potuit. Cũq; mora eſſ; tpis ad explendũ debitũ ſepulture
ſorores eiꝰ morte illiꝰ afflicte cucurrerũt flentes ad fortunatum
venerabilẽ eiq; magnis vocibꝰ clamare ceperũt. Scimꝰ q; aplorꝝ
vitã tenes leproſos mũdas. cecos illuminas. veni ⁊ reſuſcita mor
tuũ nrm̃ Qui mox vt ꝯgnouit frẽm eaꝝ defunctũ flere etiã cepit
ip̃e de morte ipiꝰ eiſq; rñdit dicẽs. Recedite ⁊ hoc dicẽ nolite. q꞉
iuſſio oĩpotẽt; dei ẽ cui ꝯtraire nullꝰ hoim põt. Illis itaq; deſcen
dẽtibꝰ triſtis ex morte illiꝰ mãſit eps̃. Subſequẽti aũt die dñico
ante exurgẽtis lucis crepuſculũ vocatis duobꝰ diaconibꝰ ſuis ꝑ
rexit ad domũ defuncti acceſſit ad locũ vbi iacebat corpꝰ examine
ibiq; ſe in orationẽ dedit. Expleta autẽ prece ſurrexit ⁊ iuxta cor
pus defuncti ſedit. Nõ aũt grãdi voce defunctũ per nomẽ voca
uit dicens. Frater Marcelle veni. Ille aũt ac ſi leuit dormiens
ad vicinã vocẽ quãuis modica fuiſſet excitatꝰ. ſtatim apuit ocu
los atq; ad epm̃ reſpiciẽs. dixit. O q̃d feciſti? o quid feciſti? Cui
eps̃ rñdit dicẽs. Quid feci fili? At ille ait. Duo heſterna die ve
nerũt q̃ me eijciẽtes ex corpe in bonũ locũ duxerũt. Hodie autẽ
vnꝰ miſſus ẽ nũciꝰ q̃ dixit Reducite eũ q꞉ fortunatꝰ eps̃ in domũ
illius venit. Quibus verbis expletis mox ex infirmitate ꝯualu
it. ⁊ in hac vita diutius manſit. Nec tamen credendũ eſt. q꞉ lo
cũ quẽ acceperat perdidit. quia dubiũ nõ eſt q; interceſſoris ſui
ꝑcibꝰ potuit poſt mortẽ meliꝰ viuere qui ante mortẽ ſtuduit omi
potenti deo placere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

¶ Ex vita ſancti Franciſci.

Quidā iuuenis valde nobilis ac delicatꝰ venit ad ordinē ſan
cti Franciſci. q̇ indutꝰ habitu fratrū pꝰ aliq̄t dies diabolo
inſtigāte cepit habere in tāta abomīatōe habitū quē gerebat ꝙ vi
debat̃ ſibi portare ſaccū viliſſimū ⁊ ꝓpt̃ea horrebat manicas ab/
ominabat̃ capuciū ⁊ ip̄am lōgitudiez tunice ⁊ eiꝰ aſꝑitatē tanq̄
importabilē eſtiabat. Un̄ factū ē ꝙ creſcēte religiōis faſtidio de/
liberauit penitꝰ reijcē habitū ⁊ redire ad ſeculū. Magiſter autez
eiꝰ docuerat eū ꝙ qn̄ an̄ altare ꝯuētꝰ tranſiret in quo ſuabat̃ ſan/
ctiſſimū xp̄i corpꝰ cū magna reuerentia genibꝰ flexis ⁊ diſcoꝑto
capite ⁊ cancellatꝫ manibꝰ deuote inclinaret. Accidit aūt illa no
cte q̄ deliberauerat dimittē habitū ⁊ redire ad ſeculū ꝙ oportebat
eū an̄ altare trāſire vbi ſicut ꝯſueuerat genua flexit. ⁊ ſtatim fuit
captꝰ in ſpū ⁊ oſtēſa ſibi fuit mirabil' viſio. Nā vidit quaſi mul/
titudinē infinitā corā eo ꝓceſſionalit̃ tranſeūtē. oēs ṽo q̇ in illa
ꝓceſſione beata erant bini incedebāt. Et erāt veſtiti ornatiſſimis
⁊ ꝑcioſiſſimis diaſperis. Facies aūt eorū ⁊ manꝰ ⁊ q̇cq̇d appare/
bat de corpe ſole ſplēdidiꝰ radiabat. ⁊ ibāt cū cantu ⁊ iubilo ange
loꝝ ſolēniſſime ⁊ dulciſſime decātādo. Int̃ q̄s duo nobiliores ce/
teris incedebāt tāta claritate velati ꝙ mirandū ſtuporē aſpicien/
tibus ingerebāt. ⁊ quaſi circa finē ꝓceſſionis p̄dicte. vidit etiam
quendā tāta gl'ia decoratū ꝙ videbat̃ q̈ſi nouꝰ miles ab oībꝰ ſingu
larit̃ honorari. Dictꝰ aūt Juuenis hoc vidēs mirabat̃ valde ⁊ ne/
ſciebat q̇d hoc eſſꝫ. nec int̃rogare trāſeūtes audebat. nec pot̃at ni
mia dulcedine ſtupefactꝰ. Sꝫ cū ꝓceſſio ꝑtrāſiſſꝫ ⁊ ip̄e adhuc vi
dens extremos reſumēs audaciā cucurrit ad illos ⁊ interrogans
dixit. O chariſſimi. rogo vos ꝙ dicē placeat q̇ ſint iſti tā admira
biles q̄s ꝯtinet hec venerāda ꝓceſſio. Jlli ṽo cōuertētes ad eum
ſplēdidiſſimas facies dixerūt. Nos oēs ſumꝰ frēs miores. q̇ mō
venimꝰ de ꝑadiſo. Et ille rurſum int̃rogās. q̇ ſunt illi duo q̇ tm̄
excellēt int̃ alios rutilāt. Rn̄derūt. Jlli duo cet̃is clariores ſunt
ſctūs Frāciſcꝰ ⁊ frat̃ Anthoniꝰ. Jlle āt vltimꝰ tm̄ honoratꝰ ē q̇/
dā ſctūs fr̃ nouit̃ mortuꝰ. quē qꝛ valent̃ ꝯtra tēptatōes pugna/
uit ⁊ vſqꝫ in finē ꝑſeuerauit in ſctō ꝓpoſito ad gaudia et̃ni regni
cū gl'ia ⁊ triūpho ꝑducimꝰ. nō ſolū comitātibꝰ ſcīs. ſꝫ etiā letan/
tibꝰ angel'. Jſta ṽo veſtimēta diaſperi q̄ nos tā decora portauimꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

data ſunt nobis propt̕ aſꝑas tunicas q̄s in religiōe patient̕ detu
lim⁹. ꝛ glīa claritas quā tu vides data ē nob̄ a deo propt̕ humilē
paciētiā quā fecim⁹ ꝛ propter ſctām pauꝑtatē ꝛ obedientiā ꝛ ca
ſtitatē mundiſſimā quā vſqꝫ in finē hilari mēte ſuauim⁹. vn̄ fi-
li nō ſit tibi durū ſaccū religionis tā fructiferū deportare. qꝛ ſi in
ſacco Franciſci amore dn̄i nr̄i Jeſu xp̄i mūdū ſpernēdo. carnem
mortificādo ꝛ ꝯtra diabolū dimicādo viriliť te habueris nobiſcū
ſil'i veſte fulgebis. Et his dictis Juuenis ad ſe rediȷ̇t ꝛ ꝯfortat⁹
ex ip̄a viſiōe oēm tēptatōez abiecit. culpā coraz gardiano ꝛ aliȷ̇s
frib⁹ recognouit aſꝑitatē pn̄ie. ꝛ indumēti vt diuitias de cetero
ꝯcupiuit. Et ſic immutat⁹ in meli⁹ in ſancta vita finiuit.

¶ Aliud exemplū

Nno dn̄i. M. cccc. iiij. Quidā cleric⁹ de vēdepera cū ſtude
ret i ſchol' apd̄ lugdunū vidit i viſiōe noctꝫ vallē q̄ndā ſub
q̄dā monte ſuꝑ quē ci̅tas q̄dā pulcherria ſita erat. cui⁹ aſpect⁹ ni
miū delectabat ītuētes. ita vt q̄ſq̄s eā videt̕ de aſpectu illi⁹ ſaciari
nō poſſz. ꝛ oib⁹ mōis laborauit qūo ad eā ꝑueire valet̕. Jnt̕ea vi
dit fluuiū q̄ndā ſub pede mōtꝫ imo circa pedē currētē. Quē duz
circuiret q̄rēs artē qūo eū trāſmearet. vidit ſuꝑ ripā flumis duo
decim lauātes i fluie tunicas ſuas. Jnt̕ q̄s erat q̄dā veſte cādidiſ
ſima indut⁹ ml't̄ū aliȷ̇s diſſil'es q̄ adiuuabat illos i tunicaꝝ ſuarū
ablutōe q̄ p⁹ q̄ꝫ iuuerat vnū ibat poſtea adiuuare aliū. Tūc cleri-
cus q̄ hoc videbat acceſſit ad illū q̄ cet̕os adiuuabat ꝛ dixit. Que
gēs eſtꝫ vos. Qui ait. Jſti paupes hoīes ſunt pn̄iam agētes. ꝛ ſe
apctis ſuis lauātes. ꝛ ego fili⁹ dī ieſus xp̄s ſine c⁹ auxilio nec iſti
nec aliȷ̇ pn̄t bn̄ facē. Ciuitas hec pulchra quā vides ꝑadiſus ē vbi
ego maneo ꝛ qn̄ q̄s tunicā ſuā lauerit. i. pn̄iam ꝑegerit i illā in-
trabit. Turpē ſatꝫ diu q̄ſiſti viā q̄ itur ad illā. ſꝫ nulla alia via q̄ꝫ
iſta ducit ad eā. His dictꝫ cleric⁹ a ſomnio euigilauit ꝛ mirari ce
pit de viſiōe. Cūqꝫ nō ml'to p⁹ rediſſꝫ de ſchola in patriā ſuā nar
rauit ep̄o cabilonēſi viſionē hāc cui familiarꝫ erat. Qua audita
ep̄s ſuaſit ei vt ſcl'm relinq̄ret ꝛ religionē ītraret cōmēdās ei ſuꝑ
oēs ordīes nouellū illū ordinē ciſterciēſiuz. Jlle venit ciſterciuz
ꝛ inuēit locū incultuz ꝛ deſtū ꝛ frēs int̕ beſtias cōmorātes. Ad
portā ꝓo monaſteriȷ̇ q̄ de vimine facta erat pēdebat malle⁹ ferre
us. cuius ſonitu ad portam portarius cōpellabatur ab introire
volentibus. Hoc vero ſonitu portarius vocatus venit ad eum

foꝛas ⁊ inclinās ſe ad eū ſalutauit eū. Quē cleric⁹ intuens ꝯgno
uit ſtatim ſe eundē vidiſſe int̄ eos q̄ tunicas ſuas in flumine laua
bāt. Rogauitqꝫ eū vt ad ſe adducēt abbatē. Abbas igit̄ ⁊ tot⁹ cō
uent⁹ venit ad eū ⁊ recognouit cleric⁹ omnes ſe vidiſſe tunicas ſu
as in flumīe lauātes. Statimqꝫ cecidit ad abbatis pedes rogans
eum cum lachꝛymis vt ſuſciperet̄. Qui ſuſcept⁹ non multo poſt
factus eſt pꝛioꝛ.

¶ Ex ceſario aliud

EGrotabat ī heinnerode cenobio ſacerdos yſenbrād⁹ noīe cu-
ſtos eccleſie plus q̄ꝫ triceſimū annū agēs in oꝛdīe ⁊ ad extrema ꝑ
duct⁹ eſt. Media nocte cum ſuꝑ eum miſtroꝝ vigilaret diligētia
audierūt eū leui ſuſurro ꝟba ſonare. Timēteſqꝫ ne moꝛti ꝓximus
aliena loq̄ret̄ oꝛi loquētis aure adhibita. ītellexerūt ꝟba ſublimiā
edificatiōis plena de gl'a celeſti ⁊ inenarrabili leticia ſanctoꝝ. Di
gnū ergo indicātes teſtem his idoneū adhiberi nunciauerunt hec
abbati. q̊ ⁊ ipſe graui laboꝛabat infirmitate. Vocat⁹ abbas affuit
Interim cecinit hoꝛologiū ⁊ occaſiōe ſumpta ſic fari cepit. O q̄ꝫ
ſuauem noctē exegi q̄ꝫ delectabili hoꝛologio oꝑam dedi q̄ꝫ dulces
et ſuaues ꝯcentus andiui choꝛis in celo pſallētium iterfui O q̄ꝫ
cōcoꝛdit̄ ⁊ delectabilit̄ pſallebāt. In nr̄o cantu ſolet eſſe diſſonan
tia tedium laſſitudo. ibi lōge aliter eſt. In vnam oēs ꝯueniūt me
lodiam ſuꝑ omne qđ delectat dulcioꝛē Infatigabiles laudare nō
ceſſant ⁊ quāto plus laudāt tanto plus creſcit amoꝛ laudandi. ⁊
mirabili atqꝫ ineffabili modo hoc ꝓuenit. in vſum gratiſſime q̄e
tis ꝙ nunq̄ꝫ vacāt a laudo creatoꝛis. Ibi q̊ magis hic humiliati
ſunt mediocrib⁹ vel min mis cōtenti gloꝛioſius exultāt abundā
tioꝛem recipiētes ꝯſolationem faciem ſplēdidiſſimā ſtatura celſi
veſte gloꝛioſi. Cū his familiarit̄ cōuerſat⁹ ſum ⁊ amico refect⁹ col
loquio. Tāta gloꝛia veſtiū delectat⁹ ſollicite querebā ſi talem ego
habitur⁹ eſſem ⁊ dixerūt. Qui viuit irreꝑhenſibilit̄ talem veſtem
ſperare poteſt. Si ꝟo vicium latuerit in cōuerſatiōe macula ap-
parebit ī veſte. Culpa em̄ vite maculā facit ī veſte. Immaculat⁹
ergo merebit̄ habere veſtem q̄ ſe a maculis ſeruat īmunē. Et dixi
Que ſunt macule. Et illi. Murmuratio. detractio. inuidia. ne-
gligētia ⁊ quicq̄d ſinceritatē coꝛdis maculat ⁊ cōfundit. Qui ta
lia agūt in gloꝛia veſtis maculā ponūt. Tu ꝟo ꝓ multis laboꝛib⁹
et vite honeſtate ſil'em ſoꝛtieris veſtem. His dictis faucib⁹ areſa-
ctis viribuſqꝫ exhauſtis defecit loquens poſt medicū inſtillata re

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

ſocillatꝰ aqua reſumptoqꝫ ſpū ad loquēdum ſe par ās ſpem fecit
auditoribꝰ ⁊ ait Utinā differret me dn̄s vſqꝫ dum cōpleto opere
dei dn̄is nr̄is loqui poſſem. O q̄ꝫ leti nūcij baiulꝰ eſſem q̄ꝫ leta q̄ꝫ
ſtupēda narrarem q̄ vidi q̄ audiui ⁊ ſenſi. q̄ parata ſunt diligenti
bꝰ deum ⁊ in laude eiꝰ vigilātibꝰ Et abbas Frater quō hec vidiſti:
Et ille Quater hac nocte raptꝰ ſum ante deū pectꝰ meū apertū eſt
et aīa mea educta ē. ⁊ ſtatim fui int̄ choros angeloꝝ ⁊ vidi domi
nā nr̄ām in immēſa claritate cū ſuis ſacris ꝟgibꝰ que ſe mihi ꝓmi
ſit in neceſſitate affuturā ⁊ ſanctū michaelē cum multo exercitu
angeloꝝ preparatū in auxiliū mihi. Nā altari ⁊ memorie ſue. ho
norē ſemꝑ ſolebam impēdere ⁊ innumerabilē multitudinē ſcōꝝ
et q̄s antea nō viderā ſtatim agnoui. Rurſumqꝫ ſpū ⁊ viribꝰ defi
ciēs loqui ceſſauit. Cōpulſus itaqꝫ de ſorbicula papillū accepit et
guſtās ait. O q̄ꝫ dulcis ē dn̄s guſtantibꝰ O quāta eſt eiꝰ ſuauita
tis abundātia q̄ꝫ larga ⁊ indeficiēs ⁊ oīm deliciarum copijs afflu
ens qua me in hac nocte reficē dignatꝰ eſt. O dulcedo illa dulce-
do gratiſſima optabilis ⁊ p̄ſtātiſſima O q̄ꝫ ſingularis q̄ꝫ excellēs
et ineffabil'. Intus eram ī corde vtrūqꝫ teneo ꝟbis autem explica
re nō valeo. Quam ſentire potui non poſſum effari rei nimietate
victꝰ Tam felici refectiōe paſtus hāc refectionē ſuꝑaddere ſuꝑflu
um duco. Hec breue ⁊ modicū nutrimētum preſtat illa ī ꝑpetu
um reficit ⁊ ſaginat. O q̄ꝫ beati ſunt q̄ illa ſine fine fruituri ſunt.
Iubēte abbate vocati ſunt quidā nouicij viri quondā ī ſeculo cla
ri ꝟtute militari inſignes q̄s ita cōſolatꝰ eſt vere felices eſtis ⁊ ter
quaterqꝫ beati q̄ de vana veſtra cōuerſatione atqꝫ mūdana vanita
te ꝑ diuinā miſericordiā vocati eſtis partē in celis cū iuſtis habi
turi. Cōſtat em̄ de ſalute veſtra ſi tn̄ ꝑſeueraueritis. Nā dn̄s da
uid indeſinēter ꝓ vobis p̄ces ad dn̄m fundit quatenꝰ qđ ſalubrit̄
inchoaſtis felicit̄ compleatis. Unū autem eoꝝ noīe exprimēs de
eo dicebat niſi portas clauſtri ingreſſus fuiſſꝫ mortis eterne por-
tas nō euaſiſſet Aderāt ⁊ hoſpites ꝯuertēdi gr̄a de ſedibꝰ ſuis euo
cati ſed nimio adhuc rerum temporalium amore detēti rem ardu
am aggredi dubitabāt. Qui fiducialit̄ accedētes ad virū dei mē-
tis fluctuationem cōfeſſi ſunt ꝙ videlicet velle adiaceret eis perfi
cere autem bonum nō inueniret̄ ſapplicabāt vt orationibus eius
adiuti mererent̄ in bono ſtabiliri. Et ille. Quādiu mente adhere
tis ſeculo nō poteſtis ꝑfecte placere deo nec firmari in bono habē
tes volūtatem fixā in malo. Quapropt̄ recedite oīno ab his que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

inutiliter amatis ⁊ nō deerit vobis gratia ſaluatoris. Si vidiſſe
tis que ego vidi oēm gloriā mūdi vilem reputaretis Deinde mul
ta querebāt ille de patre ille de frē ille de ſuo ſtatu futuro ille de pn̄
ti. Sꝫ vir dei ita ſingulis reſpōſum temperauit vt ſecretoꝝ reue
lator ⁊ cōſcientiaꝝ inſpector eſſe ꝓbaret. Mox vocāte deo ſancta
illa anima carne ſoluta eſt ad dolores corpis vltra nō reditura ſꝫ
vt credimꝰ immortalitatis luce veſtienda ⁊ perhenni gaudioꝝ ſu
auitate reficienda.
¶ Hieronymꝰ ad moniales. Angelicis choris ſanctorūqꝫ ſocie
tatibꝰ hic ſtudeatis intereſſe vt omnes poſtmodum in corpis exi-
tu vobis gaudentes ⁊ leti tanq̄ꝫ notis occurrāt. ſi ſic feceritis ni-
hil vobis dulcius nihil iocūdius q̄ꝫ his intereſſe cōuiuijs. his pa
bulis ſaciari. Quibꝰ ſemel deguſtatis terrena omnia amara red-
dant. Experto itaqꝫ ſeni deuote cōſulenti credite filie. Scio qd̄
loquor chariſſime Nam vt ī inſipiētiam loquar. Ego homuncu
lus ſic abiectꝰ ſic vilis in domo dn̄i. Adhuc viuēs in corpe ange
loꝝ ſepe choris interfui de corporeis ꝑ hebdomadā nihil ſentiēs
¶ Item Augꝰ de libero arbitrio. Tanta eſt pulchritudo iuſticie
tāta eſt iocūditas lucis eterne vt etiam ſi nō liceret in ea amplius
delectari q̄ꝫ vnius diei hora ꝓpter hoc ſolum innumerabiles hu-
ius vite dies pleni delicijs ⁊ affluentia bonoꝝ temporalium recte
et merito deſpicerentur.
¶ Idem Eterna beatitudo conſiſtit in duobꝰ ſcꝫ in neceſſaria ab-
ſentia omnis mali ⁊ in neceſſaria pn̄tia omnis boni. Si em̄ que-
ris quid ibi eſt. aliter nō poteſt reſpōderi niſi quicq̄d boni eſt ibi ē
quicquid mali eſt ibi nō eſt. ¶ Et Gregoriꝰ Nihil exteriꝰ quod
ibi appetat ⁊ nil interius quod faſtidiatur
¶ Grego. Que lingua dicē vel quis intellectꝰ capere ſufficit illi
us ſupne ciuitatis quāta ſint gaudia angeloꝝ choris intereſſe cū
beatiſſimis ſpiritibꝰ glorie cōditoris aſſiſtere. pn̄tem dei vultum
cernere. incircūſcriptum lumē videre nullo mortis metu affici in
corruptionis munere ꝑpetue letari.
¶ Augꝰ in de cōflictu vicioꝝ Recedat amor pn̄tis ſeculi in quo
nullꝰ ita naſcit̄ vt nō moriat̄. ⁊ ſuccedat amor futuri ſeculi ī quo
omnes viuificātur vt deinceps nō moriātur Ubi nec aduerſitas
turbat. nulla neceſſitas anguſtat. nulla moleſtia inquietat ſed ꝑ-
hennis leticia ibi regnat
¶ Item Hieronymꝰ. Si xp̄m dn̄m ⁊ regem cui eſt nomen ſuꝑ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

omne nomē oportuit pati ⁊ ita intrare ī gloriā ſuam quā iam fi-
duciam habemꝰ nos intrare ſine labore gloriā alienā. O q̄ꝫ ſtulti
ſumꝰ ⁊ tardi corde ad credendū. Uolumꝰ hic gaudere cū ſeculo et
poſtea regnare cū xp̄o difficile eſt imo īpoſſibile vt ⁊ pn̄tibꝰ quis
fruat̄ bonis ⁊ futuris nec hic ventrē ⁊ ibi mentē repleat vt de deli
cijs ad delicias trāſeat ⁊ i vtroqꝫ ſeculo ꝑmꝰ ſic vt in terra ⁊ ī ſecu
lo appareat glorioſus. Impoſſibile ē delicijs affluere ⁊ xp̄m ſequi
Natura denegat vt cōtraria miſceātur. Non eni̅ poſſumꝰ deo ſer
uire ⁊ māmone.

¶ Uñ beatus Augꝰ. O aīa mea ſi quotidie oportet nos tormē
ta ꝑferre Si ipſam gehēnam lōgo tp̄e tolerare vt xp̄m in ſua gl'a
videre poſſemꝰ ⁊ ſanctis eiꝰ ſociari. Nonne dignū erat pati omne
qđ triſte ē vt tāti boni tāteqꝫ glorie ꝑticipes habēmur Inſidient̄
ergo demones parcēt ſuas tēptatiōes frangāt corpus ieiunia. pre
māt veſtimēta cilicina. labores grauent. vigilie exſiccant. clamet
me iſte inquietet me ille frigꝰ cōtrahat. calor adurat. caput dole-
at. pectꝰ areat. inflet̄ ſtomachus. palleſcat vultꝰ. infirmet̄ hō to-
tus. deficiat in dolore vita mea. ⁊ anni mei ī gemitibꝰ. ingrediat̄
putredo in oſſibꝰ meis. ⁊ ſubter me ſcateat vt requieſcā in die tri
bulationis ⁊ aſcēdam ad populū accinctum noſtrꝝ.

¶ Item Petrꝰ bleſenſis. Fatiſcāt mēbra vigilijs. extenuent̄ ieiu
nijs. labore frangant̄. liqueſcāt in lachrymis oculi imo ſi totū ce
rebꝝ ⁊ medulle corpis ī fletū effluāt nō ſunt tn̄ cōdigne paſſiōes
huiꝰ tp̄is ad futurā gloriam q̄ reuelabit̄ in nobis.

¶ Item O ſi ſciret homo quid ipſe quid ⁊ deus eſſet. Mille pa
ti mortes crederet eſſe nihil. O quāta erit ī celo leticia qn̄ nō ſo
lum in aīa ſꝫ etiā in corpe fuerit gloriādum. Nā intꝰ ⁊ extra ſub
tus ⁊ ſupra imo circūquaqꝫ mirabilit̄ iuſtus gaudebit. Intus de
puritate ꝯſcīe. extra de corpis glorificatiōe. ſubtus de celi ⁊ aliaꝝ
creaturaꝝ pulchritudīe. Supra de dei viſione. ⁊ circūcirca de an-
geloꝝ ⁊ oīm ſanctoꝝ iocūda ⁊ delectabili aſſociatione.

O ciuitas celeſtis māſio ſecura. patria totū cōtinens qđ delectat
Merces ſanctoꝝ tam magna eſt ꝙ nō poteſt mēſurari. tam mul
ta ꝙ non poteſt numerari. tam copioſa ꝙ non poteſt finiri. tam p̄
cioſa ꝙ non poteſt eſtimari.

¶ Petrꝰ bleſenſis ad regem anglie ſuꝑ Job Putas ne ꝙ aliq̄s in
pn̄ti vita gaudeat ⁊ in futura. Si tamē gaudiū debeat dici qđ cō
turbat̄ aſſidue ⁊ reſpergitur amaritudīe pn̄ti nimis delicatꝰ es ſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

vtrūqꝫ pſumis vti ſeculo ⁊ frui xp̄o pn̄tis mūdi delicias cape ⁊ nihilominꝰ celeſtis glorie diuitias obtinere. Audi quid dictum ſit illi diuiti in euāgelio fili recordare qꝛ recepiſti bona in vita tua. Merito poſſemꝰ reges ſanctiſſimos reputare inſanos ⁊ prophetas apoſtolos martyres cōfeſſores teneras ac delicatas virgines omnes qui ſpretis diuitijs ⁊ cōculcatis delicijs huiꝰ mundi ſeipſos ꝓ xp̄o tribulationi ⁊ morti obtulerūt ſi gloriam quam adepti ſunt in anguſtia ⁊ dolore potuiſſent in voluptatibꝰ ⁊ delicijs obtinere.

¶ Hieronymus. Quotienſcūqꝫ te vana ſeculi delectat ambitio. quotiens in mūdo aliquid videris glorioſum ad paradiſum mente tranſgredere ⁊ eſſe incipe quod futurus es.

Idem Omne opus leuius ferri ſolet cum eius precium excogitatꝛ ⁊ ſpes premij ſolacium fit laboris. Et nullus labor durꝰ nullum tempꝰ longum videri debet quo eternitatis gloria acquiritꝛ.

¶ Finiunt exempla de gaudijs regni celoꝝ. Et alioꝝ trium nouiſſimoꝝ. Impreſſa Dauētrie. In platea epiſcopi. Anno dn̄i. M.cccc.xci. Viceſimaquinta Februarij.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 59